Reformikiri

Talv 2008

ELUST / INIMESTEST / POLIITIKAST

Noored
Reformierakonna Noortekogus sirguvad tipptegijad

Eestimaa avarustes
Talupidajast bussijuht Euroopa teedel

Kuidas läheb?
Tipp-poliitikast taandunud erakonnaliikmed oma tegemistest

Kristiina Ojuland naudib sporti ja poliitikat

Rain Rosimannus õpib Hiina keelt

Andrus Ansip 2008. aasta väljakutsetest

Raivo Järvi ja Arto Aas suusamägede kutsest

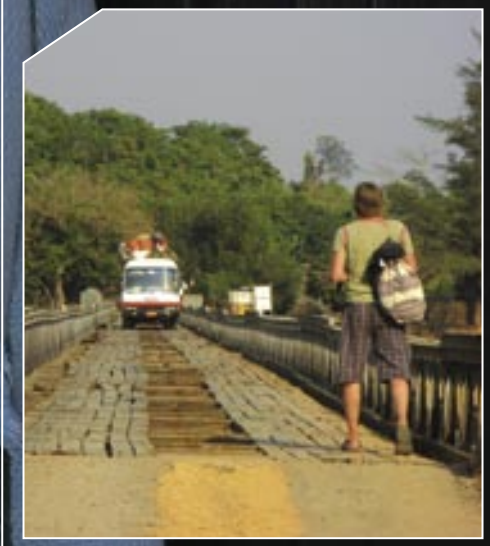

Silver Meikar Birma põgenikelaagris

Reportaaž Ameerikast: Kuidas selguvad presidendikandidaadid?

EESTI

EESTI VABARIIGI JUUBELIAASTA

Talv 2008
Reformikiri

Selles Reformikirjas

PERSOON
6 Kristiina Ojuland

MINISTRI KABINETIS
14 Keskkonnaminister JAANUS TAMKIVI
16 Sotsiaalminister MARET MARIPUU
20 Peaminister ANDRUS ANSIP
26 Justiitsminister REIN LANG
28 Kultuuriminister LAINE JÄNES
30 Välisminister URMAS PAET

RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED
38 Hanno Pevkur pärandiseadusest
44 Igor Gräzin Venemaast
70 Jürgen Ligi Vabast Riigist
78 Hannes Astok arvutitest

HOBI
40 Tiina Lokk filmifestivalidest
66 Raivo Järvi suusamäe mõnudest
68 Arto Aas lumelaual mägedes
48 Aare Käärsoo Ameerika autodest

EESTIMAA AVARUSTES
46 Mati Raidma Pärnumaa reformikatest

MAAILM JA MEIE
33 Silver Meikar Birmas
23 Rain Rosimannus Hiinas

KUIDAS LÄHEB?
12 Heiki Kranich taas isarollis
36 Valve Kirsipuul kiired päevad
71 Meelis Atonenil uus töökoht

TÖÖPOSTIL
64 Põlisest taluperest bussijuht

NOORED
81 Noortekogust sirguvad tuleviku tegijad

PERE
62 Lasteaiakohtadest Võrumaal

SÜNDMUS
50 Annika Arras valimistest jänkide moodi
42 Liberaalse Eesti Vabariigi kujunemisest

JÄRJEJUTT
58 „Parem tee“

76 Uus tegija Läänemaal
74 Keit Pentusega köögis
Ja palju muud...

TOIMETUSE VEERG

Aeg ja meie

Meile meeldib mängida ajaga, kujutledes, et juhime seda. Iga vähegi tegija elus on ajaplaneerimine, outlooki kalender, koosolekutest, kohtumistest ja ülesannetest märku andev mobiiltelefon igapäevaelu loomulik osa. Erakonna kontoris loeb kalender päevi järgmiste valimisteni. Meilide, sms-ide ja kohtumismeenutuste rägastikus mõtleme aga vähem sellele, kas juhime meie aega või juhib aeg tegelikult hoopis meid.

Eesti Vabariigi loomisest saab Reformikirja teieni jõudmise nädalal mööda 90 aastat. Hulk sellest ajast on küll möödunud võõrvõimu paines, kuid aastal 2008 oleme rahvusena oma riigist mõteldes kindlasti juba piisavalt sirge selja ja selge peaga, et suudame siiralt rõõmustada selle aja üle, mis meile on antud, ja vähem tunda jõuetut viha selle üle, mis meilt võetud. Sest see viimane, viha ja kibestumine, ei vii meid edasi.

Üsna lähedal on pealegi see rajajoon, mil taastatud iseseisvuse järgne aeg saab pikemaks, kui kahe sõja vahele mahtunud esimene vabadusperiood. Kui võtame aluseks Eesti Vabariigi väljakuulutamise, siis jõuame selleni aastal 2013, kui Vabadussõja lõpu, siis veelgi varem. Teine tähtis tähis on vahest järgmisel ja ülejärgmisel kevadel, mil kooli lõpetavad ja astuvad ellu noored, kes on sündinud vabas Eestis. Juba tänased ülikoolilõpetajad ei mäleta üldse või mäletavad uduselt aega, mil iseseisvat Eesti riiki polnud. Vabas riigis kasvab uus põlvkond, kelle pilk on pööratud tulevikku. Nendel, kes mäletavad varasemat, tuleb seda põlvkonda toetada jagades oma elukogemusi.

Mitu erakonna poliitikut nimetavad selles ajakirjas oma elu viimase aja tähtsaima sündmusena pere juurdekasvu. Mitut puhku korratakse üle üks vana tõde, millest Reformierakonna liikmed alati kinni pidanud: kes palju teeb, see palju jõuab. Hoidke oma kalendrid sellistena, et neis jätkuks aega lähedaste jaoks.

Reformikirja toimetus | www.reform.ee/reformikiri

Tõnismägi 9
10119 Tallinn
telefon 680 8080

Peatoimetaja: Peep Lillemägi peep@reform.ee
Vastutav väljaandja: Annika Arras annika@reform.ee
reformikiri@reform.ee

Kõik õigused kaitstud. © Eesti Reformierakond 2008

PEASEKRETÄRI KOLUMN

Miks me seda kõike teeme? Mille nimel?

2008. aasta on hea aasta, et valida, kuhu Eesti edasi läheb. Meie, valitsuse juhtidena, teeme iga päev valikuid ja tihti küsitakse, miks ja mille nimel me seda teeme. Lihtsam ja mõnusam oleks ju nautida oma enneolematut populaarsust. Üllatusena ütlevad seda vahel ka inimesed, kes veel paar aastat tagasi olid oma sirge seljaga mulle eeskujuks. Mina pole sellega nõus olnud kunagi, ei siis, kui meie populaarsus oli mitu aastat tagasi 15%, ja ei ole nõus ka täna, kui meie populaarsus on 35 või 40%.

Miks? Lihtsuse mõttes võiks kõikide valikute tegemisel appi võtta ühe sirge, mille vastandlikes otsades on vabadus ja teises keelud ja käsud ehk igasuguse vabaduse puudumine. Sellele sirgele saame paigutada kõik olulisemad otsused, mis Eesti tulevikku mõjutavad. Alustame lähimast – töölepinguseadusest.

Minult on mitmed erakonnakaaslased küsinud nii otse kui läbi maili, et on meil seda uut seadust ikka vaja. Vastasin, et isegi kui ma ei teaks sellest seadusest midagi, ja olen vist üks vähestest, kes seda enne debattide algamist luges, siis võimalus, et töövõtja ja tööandja lepivad ise omavahel kokku, kõlab minu jaoks hoopis mõistlikumalt, kui ametiühingute ja nende mõttekaaslaste sotsialistide pakkumine. Nende unistuseks, nagu Nestor ettevaatamatult Foorumis vihjas, on olukord, et amentiühingubossid saavad ainukesteks, kellel on õigus kokku leppida töötajate töötingimusi.

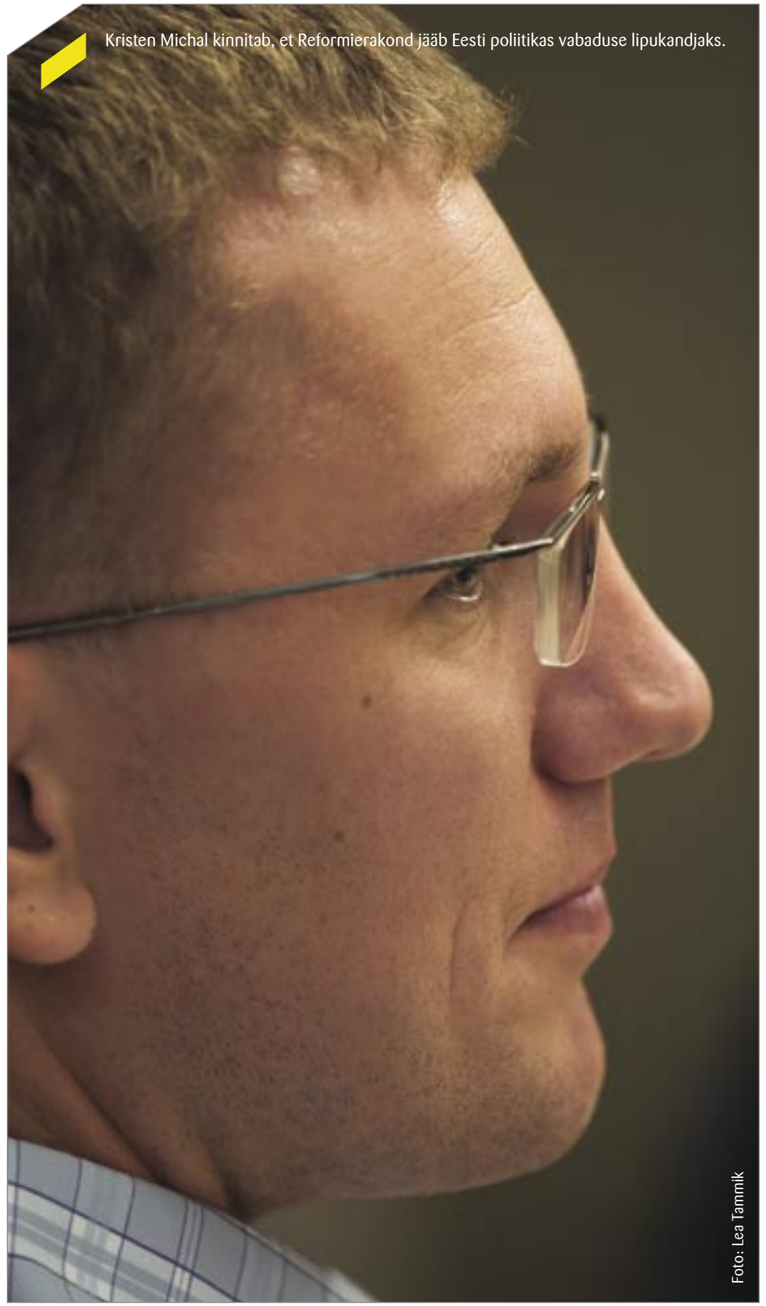

Kristen Michal kinnitab, et Reformierakond jääb Eesti poliitikas vabaduse lipukandjaks.

Foto: Lea Tammik

See meenutab mulle aga juba lugusid Ühendriikide ametiühingute ajaloost, kus AÜ bossid said silmanähtavalt iga päevaga jõukamaks ja tagasid kunstlikult tööpuudust, et olla kraani juures.

Täna tundub mulle, et sotsid on oma ideoloogia pantvangidena sama tegemas. Ja ma ei usu, et see on nende eesmärk, et ei tekiks uusi kõrgepalgalisi töökohti, et tööandja ei saaks oma töötajaid harida ning ei tekiks juurde uusi väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid, sest töökohti on lihtsam luua.

Olukord, kus ametiühingubossid saavad ainukesteks, kellel on õigus kokku leppida töötajate töötingimusi, Reformierakonnale ei sobi

Olgu öeldud, et hoolimata erinevast maailmavaatest, pean ma sotse inimestena päris mõnusaks, erinevalt konjunkturistidest, kes poliitikas vaid küsitluste järgi elavad, on neil oma ideoloogia. Ja ma austan seda. Mis ei tähenda, et ma selle vastu ei oleks, et inimeselt vabadust ära võetakse ja majandust üritatakse joonlauaga mõõta.

Kui inimestel on õigus jääda oma teenitud rahast ilma ostes mingist keldrikataloogist igasugust jama või see lihtsalt maha juua, siis oh miks ometigi ei tohi inimene investeerida mujale kui Euroopa Liidu aktsiatesse

Teine koht, kus saame mõõta vabadust ja seda, kas inimene on ise pädev otsustama oma raha üle, on Riigikogu menetluses olev väärtpaberite tulumaksuvabastus. No oleme ausad – selles eelnõus, mis täna menetluses, on hulk tarbetuid piiranguid, mis põhjendatavad vaid mõttelaiskusega.

Kui inimestel on õigus jääda oma teenitud rahast ilma ostes mingist keldrikataloogist igasugust jama või see lihtsalt maha juua, siis oh miks ometigi ei tohi inimene investeerida mujale kui EL aktsiatesse. Aga just nii on kirjas uues väärtpaberitehingute tulumakusvabastuse eelnõus.

Meie idee on ikka algusest peale olnud, et selle idee on anda inimestele võimalus oma nime alt, võrdselt ettevõtetega investeerida ja maksta tulu pealt maksu siis, kui see tarbimisse võetakse. Kuid sellega, et me ütleme, et inimesel on õigus osta näiteks EL siseseid aktsiaid või fonde, kus on teiste maailmajagude aktsiad, kuid otse seda teha ei saa, võtame me inimestelt jälle vabaduse ise otsustada. Kuulsin sellele põhjendust, mis ajas mul vere keema, põhjenduseks oli, et keskmine investor olla nii rumal, et ta ei tea, milliseid USA või Hiina aktsiaid osta, et see on riskantne! Muuseas nii ongi, Warren Buffet on öelnud, et kui sa pole võimeline vaatama, kuidas su investeering kaotab hetkega poole oma väärtusest, siis pole sul asja aktsaid ostma.

Meie eesmärk on inimestele anda paremad ja vabamad võimalused investeerida enda ja oma laste tulevikku. Ja taaskord peab Reformierakond kastanid tulest välja tooma. Meie fraktsiooni tundes on selge, et sellised totrad piirangud kaovad sealt.

Neid valikuid tuleb sel aastal veel. Olgu selleks vaidlus ühe või teise teema üle, on selge, et nagu Siim Kallas tihti ütleb – vabadusi on kerge kaotada, kuid ühel päeval, kui nad kadunud on, on neid väga raske või isegi võimatu tagasi saada.

Selle nimel me seda kõike teemegi, et iga seaduse, määruse, otsuse või poliitilise sammu puhul jääks inimestele võimalus ise oma otsus teha. Et seda ei teeks „targad" vallavolikogust, Riigikogust, valitsusest, naabrimees või näiteks ämm. Isegi kui see otsus on ekslik, siis meenutades ajaloost kuulsat Voltaire'i lauset – peame me olema valmis surema selle nimel, et inimestel oleks võimalik oma ekslikke otsuseid ise teha. Vabaduse nimel seda teemegi ja see peaks olema meile kallim kui 3 või 13% meie populaarsusest. Või mis?

K. Michal

Kristen Michal

PERSOON

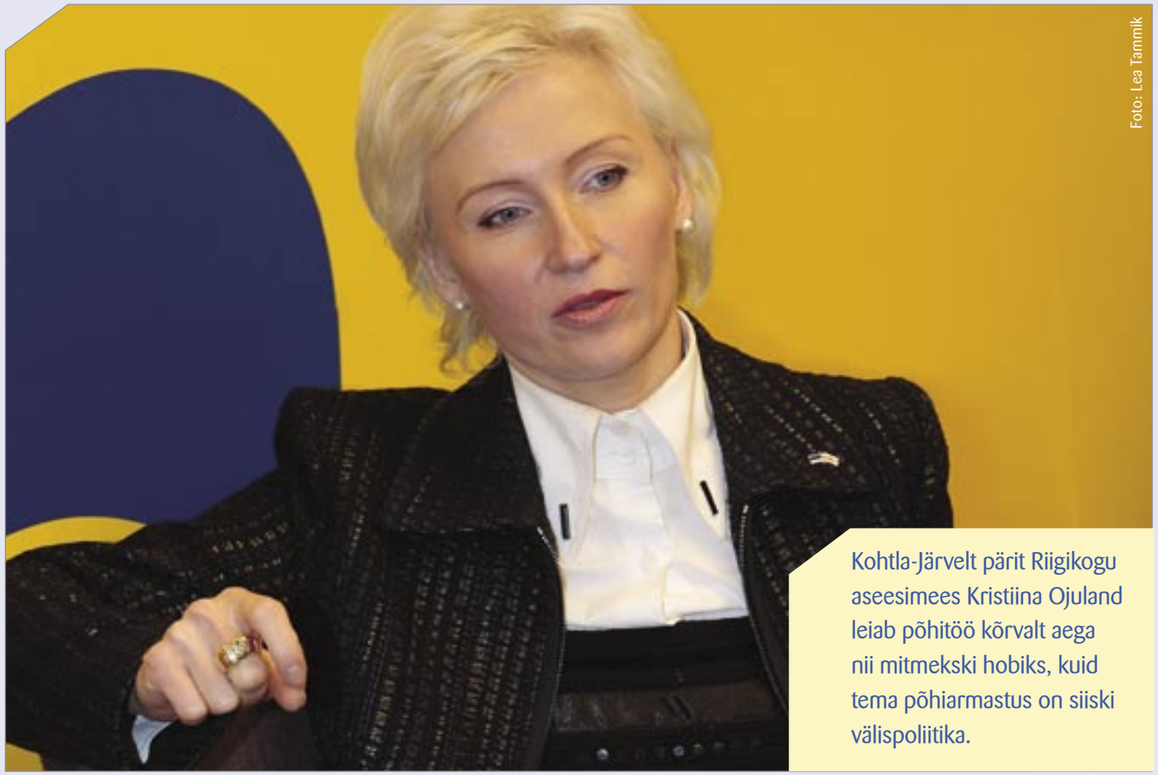

Foto: Lea Tammik

Kohtla-Järvelt pärit Riigikogu aseesimees Kristiina Ojuland leiab põhitöö kõrvalt aega nii mitmekski hobiks, kuid tema põhiarmastus on siiski välispoliitika.

Kristiina Ojuland naudib sporti ja poliitikat

Andrus Viks

Tänu suurele kiindumusele liberaalsesse mõtteviisi ja selle propageerimisse üle Euroopa on Kristiina Ojuland jõudnud poliitikas kaugele. Jaanuaris valiti Ojuland Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee (ENPA) poliitilise komitee aseesimeheks. Eelmisel aastal valiti ta Euroopa liberaalide, demokraatide ja reformipartei asepresidendiks ning ENPA liberaalide grupi aseesimeheks. 2004. aastal kandideeris ta liberaalide poolt Euroopa Nõukogu peasekretäri kohale.

Tegemist on keeruliste ametinimetustega, ent mõjukate ametikohtadega, mida ei tasu alahinnata. „Eesti suguse väikeriigi esindaja tegelik võimalus üleeuroopalistes struktuurides sündmuste käigule otsest mõju avaldada on olla valitud juhtorganite koosseisu," kommenteerib Kristiina Ojuland.

Kõikide nende kohustuste täitmine võtab temalt palju aega. Tema ajakava on täis erinevaid üritusi, mis jäävad tihtilugu ka nädalavahetustele. Kahjuks peab ta ajapuudusel tagasi lükkama enamiku konverentsikutsetest. Küll aga on ta võtnud südameasjaks külastada vähemalt igal nädalal korra oma valimisringkonda Virumaal ning kohtuda valijatega.

Jätkub lk 8

Kristiina Ojuland valiti mullu Euroopa liberaalide, demokraatide ja reformipartei asepresidendiks.

Foto: Lea Tammik

Tennis meeldib Kristiinale üha rohkem. Pildil on ta osalemas heategevuslikul tenniseturniiril.

Foto: erakogu

Selleks, et oma kolleegidega Euroopas ja maailmas võrdväärselt suhelda, peab ennast pidevalt uute arengutega kursis hoidma. Seetõttu võib Ojulandi pidada aktiivseks lugejaks. Ise ostes ja sõpradelt kingituseks saades, on talle tekkinud korralik raamatukogu. Lisaks raamatutele, mida ta pidevalt silmadega neelab, käib tal terve rida erialaseid inglisekeelseid ajakirju. Ka kodus mängivad tal välisuudiseid kajastavad telekanalid.

Ometigi leiab Kristiina Ojuland selle suure pühendumise kõrvalt välispoliitikale aega muudeks tegevusteks. Näiteks on tema suureks nõrkuseks mootorrattad ning ta ei jäta kunagi kasutamata hetke, kui saab nendega sõita.

Toetan tuliselt meie Reformierakonna ideed luua haridusfond, kuhu tulevase üliõpilase vanemad saaksid hakata vahendeid koguma haridusinvesteeringuks

Lisaks on ta suur Lõuna-Prantsusmaa, Provance'i ja Itaalia köögi austaja ning kõige rohkem naudib puhkust siis, kui saab olla oma mõtetega üksi kuskil merekaldal või metsas jalutades.

Kooliajal oli Kristiina Ojuland spordivihkaja. „Mul hakkas alati külje sees pistma, kui ma olin sunnitud jooksma," räägib ta. Tänaseks on see suhtumine muutunud. Hommikuvõimlemisest on saanud tema igapäevase elu osa, ükskõik, mis kell on äratus. Tema head vormi võisime kõik näha saates Tantsud Tähtedega.

Samuti harrastab Kristiina metsajooksu ning jalgrattasõitu. Alati kaaslasteks tema koerad – varem rotveiler, praegu dogi.

Viimase aja kõige suuremaks kireks on saanud tennis. Esialgu peab ta ennast veel algajaks, kuid mäng läheb iga treniga aina paremaks.

Kristiina Ojuland: Kes palju teeb, see palju jõuab

Paljud tänased ja homsed elluastujad on pidanud ülikooli kõrvalt tööl käima.

Sellel teemal on diskuteeritud palju, kas see on õige, et ülikoolis käija peaks seda tegema. Üliõpilase põhikohustus ja õigus on õppida, ja see peaks olema tema ainus töö.

Minu isiklik arvamus on, et see on iga inimese oma vaba valik. Usun, et kes palju teeb, see ka palju jõuab.

Asi on ju kinni elukvaliteedis ja eluviisis. Loomulikult on võimalus elada ainult õppelaenust ja vanemate toetusest, mina leian aga, et mida varem alustab noor inimene iseseisvat ja sõltumatut elu, seda paremini on ta ette valmistatud eelseisvaks eluks peale ülikooli ning omab kindlasti paremaid väljavaateid tööturul. Aga nagu öeldud, olgu see igaühe isiklik valik.

Tänases Eestis on sündimas uued alternatiivid, toetan tuliselt meie Reformierakonna ideed luua haridusfond, kuhu tulevase üliõpilase vanemad saaksid hakata vahendeid koguma haridusinvesteeringuks. Kindlasti oleks see hea tee tule-

Foto: erakogu

Jätkub lk 10

vase üliõpilase muretumaks õpiperioodiks.

Kristiina Ojulandi tudengipõlve töökoht oli taevas

Et minu jutt tööst ja õppimisest ei tunduks tänastele õppuritele laest võetuna, meenutaksingi siinkohal oma tudengiaega. Olen pärit Virumaalt, Kohtla-Nõmmelt. Meie pere elas täiesti tavalist tolle aja keskklassi elu, rahaga priisata ei olnud, aga näljas ka ei istunud. Vanemad küll pisut algul toetasid, aga otsus iseseisvalt hakkama saada tuli kiirelt.

Ameteid, mida pidanud olen, on mitmeid. Üks värvikamaid ja suurema avalikkuse eest varjul olnud töö oli Aerofloti stjuardessi amet. Roman Abramovitši eks-abikaasa Irina Malandinaga, kes noil aegadel samuti Aerofloti stjuardess oli, ma kokku ei puutunud.

Loomulikult võib ju mõelda, et tööd tehes kannatas selle all lõbus tudengielu, väidan aga vastupidist. Sest nagu eespool öeldud, kes palju teeb, see ka palju jõuab.

Olen alati olnud seda meelt, et tööl käimine ja töötegemine on üks põhilisemaid kodaniku kohustusi oma ühiskonna ja riigi ees, kui vanamoeline see arvamus ka ei tundu. Elamine ainult erinevatest toetustest ning abirahadest, mis moes muide paljudes arenenud Euroopa riikides, näitab degradeerumist, mitte arengut.

Üks mu tudengiaegne värvikam ja suurema avalikkuse eest varjul olnud töö oli Aerofloti stjuardessi amet

Ma ei pea siinkohal silmas puuetega inimesi, töövõimetuks jäänud inimesi või pensionäre, kes on oma panuse ühiskonnale juba andnud. Riik peabki toetama ning seda meie riik ka täna teeb. Reformierakond on andnud lubaduse tõsta pensionid nelja aastaga kahekordseks ning selle täitmisega on juba alustatud.

Töötegemine on inimese loomulik pärisosa

Just tahe ja pidev töö on aidanud mind ennastki elus edasi. Mul oli väga huvitav töö nii justiitsministeeriumis kui ka välisministeeriumis. Väga noorelt sai minust Eesti esindaja Euroopa Nõukogus. Seejärel Riigikogu. Ning valimine Euroopa Nõukogu struktuuride etteotsa. See kogemus oli välisministriks saamisel hindamatu. Samas oli töötegemise harjumus nende ametite puhul oluline. Midagi pole teha, Eesti riigis ei kehti tegelikkuses 8-tunnine tööpäev. Kehtinuks, siis võib-olla polekski Eesti NATO-s ega Euroopa Liidus, aga need on saavutused, mille üle oma panuse tõttu olen eriliselt uhke. Oskus pingeliselt, aega lugemata töötada, tasus ära, kui USA presidendi juuresolekul Eesti NATO-sse võeti, nii uskumatu kui see näiteks Venemaale tollel hetkel ei tundunud. Kaheldamatult oli see pöördepunkt Eesti iseseisvuse kindlustamise ajaloos ning hea meelega mõtlen, et selles oli ka minu tööd.

Olen alati tahtnud oma eeskujuga innustada meie erakonna naisi ja noori vastu võtma uusi väljakutseid oma elus. Kindlasti peab aga väljakutsete vastuvõtmine baseeruma tervele alusele.

Meie erakond on alati toetunud arusaamale, et normaalsete inimsuhete, inimese enda täisväärtusliku arengu tagamiseks, peaks lähtuma filosoofiast, et kala asemel anna inimesele parem õng. Ja kuigi töö ei tee ahvist inimest, siis inimest ennast vormib ta päris kõvasti.

Töö on see, millega inimene avab oma võimalused, ega asjata teadlased räägi, et kahjuks realiseerivad inimesed oma võimetest ka tänapäeval väikese osa. Rohkem oleks vaja usku, et

ELUS ON KÕIK VÕIMALIK, PRUUGIB AINULT TAHTA!

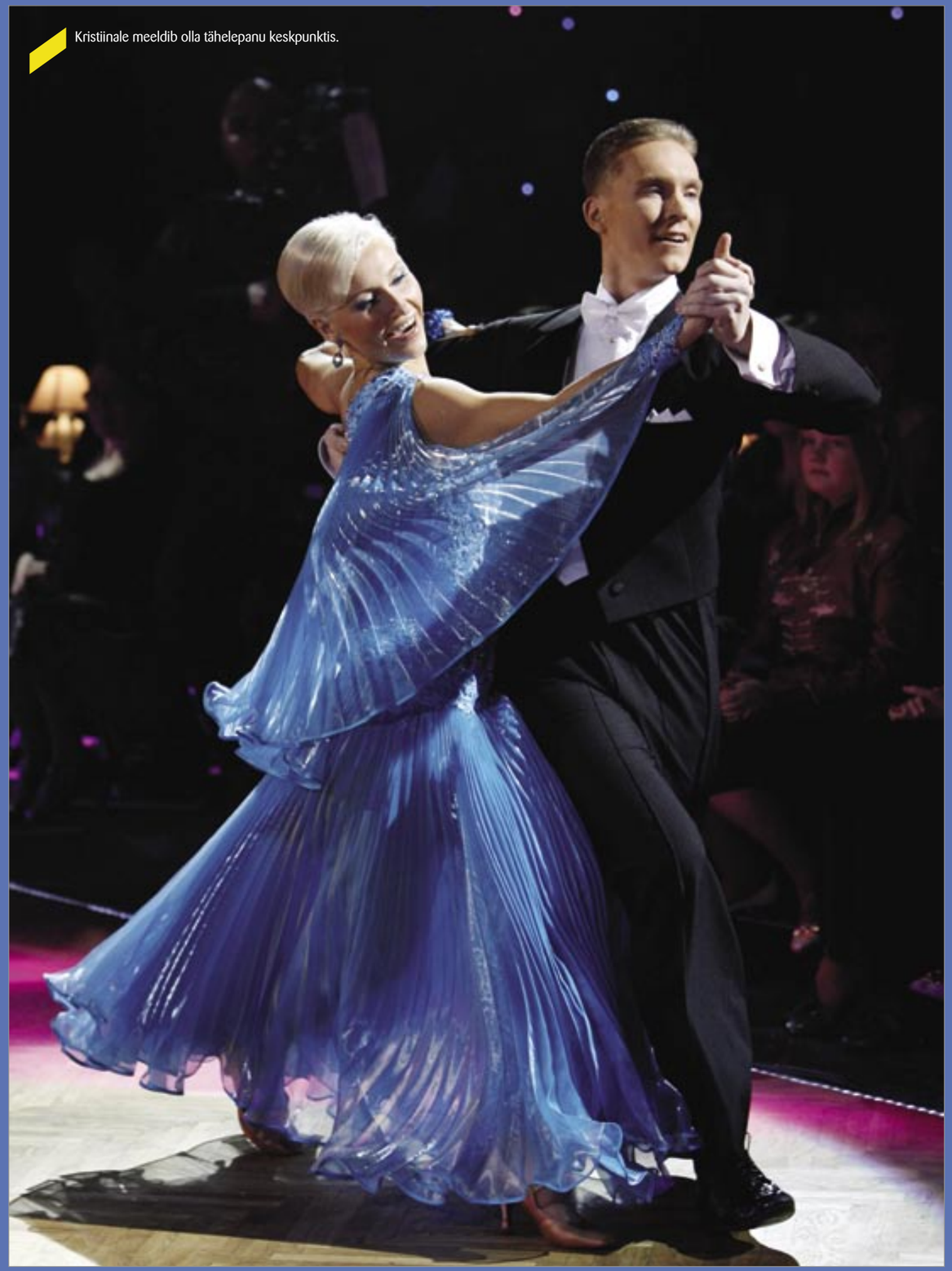

Kristiinale meeldib olla tähelepanu keskpunktis.

Heiki Kranich: Isaroll on tähtsaim

Heiki Kranich tegemised ulatuvad Bulgaariast Sangasteni

Reformikiri tutvustab selles numbris nende erakonnaliikmete tegemisi, kes olnud poliitikas eesliinil, kuid nüüd tegelevad teiste asjadega.

Täiesti tobe on vastata küsimusele, et mida sa teed. Päevast päeva sahmid ringi ja justnagu toimetad, aga kui pead hakkama seda kuidagi kirja panema, siis polegi nagu midagi, millest nii väga rääkida tahaks. Kui jälle Agu Sihvka kombel kõik ausalt ära rääkida, siis koguneks nii pikk loetelu, et ennastki paneb imestama, aga ega enamus neist tegemistest igapäevase ameti mõõtu välja anna ja ega see tegelikult kedagi huvitakski. Vanasõna ütleb, et sellel, kellel on üheksa ametit, on kümnendaks ametiks nälg. Nii palju mul ameteid siiski pole ja loodetavasti pole ka näljal minu poole asja.

Mida ma siis teen? Peaasjalikult annan inimestele nende endi raha eest tarka nõu. Väga suures osas on see seotud Bulgaaria ja Makedooniaga, kus eesti inimesed mitte ainult kinnisvaraturul ei toimeta, vaid keset meie omast märkimisväärselt erinevat kultuuri ka sedalaadi ettevõtteid asutavad ja käima lükkavad, mis meile siin juba tavapärased tunduvad, aga sealsel turul senini päris tundmatud on olnud. Ja läheb neil nii, nagu võõral maal ikka – alguses vaevaliselt, aga siis, kui kohalikud kombed selgemaks saavad, järjest paremini. Siseriiklik turg on suuruselt võrreldav terve Baltikumi omaga ning meie omast ligi kaks korda odavamad tööjõukulud lubavad ka kogu EL ruumis veel mõnda aega teatavat konkurentsieelist.

> Annan inimestele nende endi raha eest tarka nõu

Minu roll on nendele, kes uuel turul alustada tahavad, elementaarset nõu anda ja esimesi vajalikke tutvusi tekitada. Mitte kõik ei lähe alati ladusasti, aga enamasti siiski. Olen sealkandis toimetanud juba päris mitu aastat ning küllap jäid minu sekeldamised silma sealsetele riigiisadele. Igatahes tehti mulle ettepanek hakata Bulgaaria aukonsuliks Eestis, millega ma pärast mõningast kõhklust ka nõustusin. Nüüd olengi selles ametis ning igapäevaste askelduste vahele torkavad ennast igasugused hädajuhtumid. Kord on keegi bulgaarlane oma dokumendid ära kaotanud, kord sõidab Bulgaariast pärit veoauto meie lumisel teel kraavi ja umbkeelne autojuht on nii hädas kui üldse olla saab. Palka mulle selle eest kahjuks ei maksta, sest nagu ametinimigi ütleb, on see au-

> Selle aasta suvehakul võib oma pestud villa Sangastele veskile tuua

amet. Bulgaarias aga annab see minu visiitkaardile päris kõvasti kaalu juurde, nii et kõik on sellegipoolest kenasti tasakaalus.

Küsimust „Aga mida sa sinna Bulgaariasse üldse ronisid?", on minu käest tihti päritud. Kahjuks on üks põhjendustest väga lihtne – Eestis oli keerulisem. Ametnikega tuleb meil kõigil tahestahtmata ikka kokku puutuda ning see, kui su nimi ja nägu on üle kümne aasta ajalehtedest või telekast vastu vaadanud, tekitab kahjuks päris paljudes ametnikuhingedes seoseid, mis pigem segavad. Kas on siis minu poliitiline kuuluvus „vale" või võis asjaajamises märgata muidu muret, et mis see siis nüüd on – paistab igati seaduslik taotlus, aga mine tea – ega Kranich ju midagi niisama palu – äkki tuleb jama. Pikad aastad poliitikas sisaldavad peale stagneerumisohu ka teisi varjukülgi. Nii oligi lihtsam kaugemal toimetada. Pealekauba on Bulgaaria väga ilus maa ning inimesed on seal ka kenad.

Loomulikult on minu üheks ametiks Sangastes vana villaveski käimalükkamine. Need, kes Lõuna-Eestis on üritanud korralikku töömeest palgata, ilmselt saavad aru, miks see mul kolm aastat aega võttis. Nüüd on aga selline töömees, kes isegi minu küllalt kõrged nõudmised ületab, eelmise aasta oktoobris leitud ning lubaduse, et selle aasta suvehakul võib oma pestud villa veskile tuua, võin rahuliku südamega välja anda.

On siin veel ka kodumaiseid suuremaid ja väiksemaid asju ja mõni täiesti uus ja paljulubav, aga nendest ei tahaks siinkohal palju juttu teha. Artikli ruum hakkab täis saama ja lihtsalt ei mahu, noh. ☺

Lisaks kõigele muule olen kahekümneaastase vaheaja järel juba poolteist aastat jälle noor isa. See on tegelikult see kõige tähtsam ja rõõmsam amet.

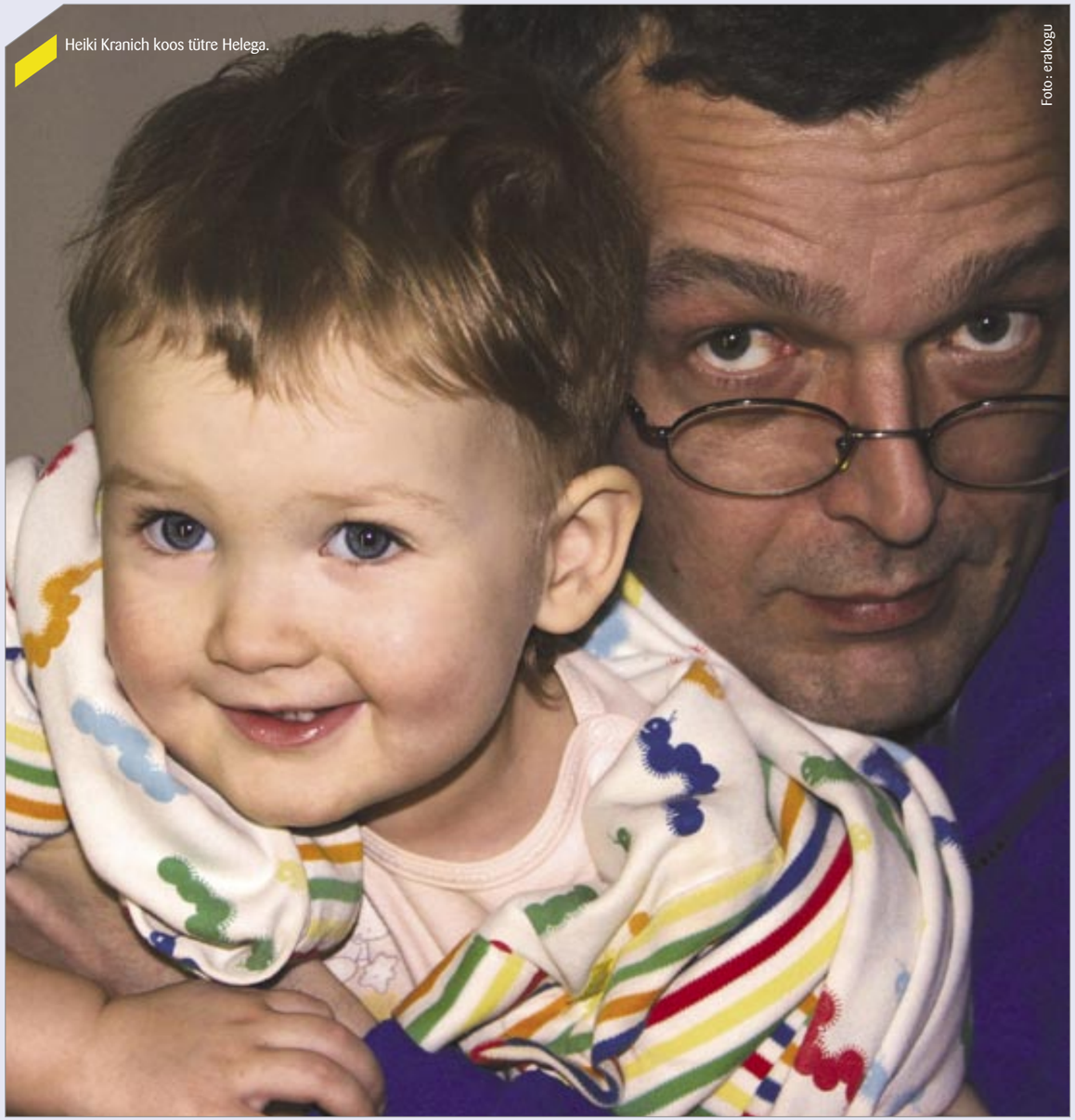

Heiki Kranich koos tütre Helega.

Foto: erakogu

Foto: Lea Tammik

Müüt 1: Sorteeritud prügi valatakse erinevatest konteineritest kokku ühte autosse.

Tõde: Ei valata, see on ebaseaduslik. Iga konteineri järgi käib eraldi auto. Ainult valesti sorteeritud prügi viib ära üks prügiauto.

Müüt 2: Toidupakendid tuleb enne äraviskamist puhtaks pesta.

Tõde: Tuleb ainult jälgida seda, et toodet ennast enam pakendi sees ei oleks. Näiteks halvaks läinud toit tuleb visata bioloogiliste jäätmete sekka ja pakend seejärel segajäätmete hulka. Vahepeal pakendit pesema ei pea.

Müüt 3: Kusagil pole kirjas õpetust sorteerimiseks.

Tõde: Keskkonnaministeeriumi kodulehe küljel www.envir.ee leiab parempoolsest menüüst väga palju informatsiooni prügisorteerimise kohta. Sealt leiab ka vastused korduma kippuvatele küsimustele ning lihtsa seletava infovoldiku nii eesti kui vene keeles.

2008. aasta üks esimesi teemasid oli prügiseaduse kehtima hakkamine. Keskkonnaminister **Jaanus Tamkivi** arvamusel võib tänaseks julgelt väita, et see on toonud kaasa muutusi inimeste suhtumises prügisortimisse.

MINISTRI KABINETIS
Keskkonnaminister

Kas singipakk tuleb enne äraviskamist puhtaks pesta?

Henri Arras

Mõned nädalad tagasi käis meediast läbi uudis, mille kohaselt tervelt 80% eestlastest on hakanud ühel või teisel moel oma prügi sorteerima. See number on erakordselt kõrge võttes arvesse asjaolu, et revolutsioonilise muutuse toonud seadus hakkas kehtima alles aastavahetusega.

Ka keskkonnaminister Jaanus Tamkivi peab seda muutust erakordseks ning igati tervitatavaks, kuid endiselt tuleb ka tõele au anda ning tunnistada, et keskkonnasäästlik mõtteviis on Eestis alles lapsekingades ning ka uue kehtima hakanud korra ümber kummitab parasjagu erinevaid müüte. Neist ehk suurima pärssiva mõjuga on arvamus, justkui sortimine oleks mõttetu, sest hiljem pannakse prügilasse viimiseks ikka kõik ühte prügiautosse kokku. Kui see tõele vastaks, siis oleks ju tõesti inimeste poolt sortimiseks kulutatud vaev raisatud. Ent valdkonna eest vastutajana teab Tamkivi kinnitada – see müüt on tõepoolest ainult müüt. „Ei ole nii, et tublide inimeste poolt sorteeritud prügi viiakse ära ühes autos. Ainuke juhus, kus võidakse seda teha, on siis, kui näiteks paberi- ja pappjäätmete konteinerisse on pandud sellisel hulgal biojäätmeid, mis ei võimalda neid enam taaskasutada. Siis võib tõesti olla juhus, kus paberikonteiner tühjendatakse koos biolagunevate jäätmetega ning see läheb siis näiteks kompostimisele. Aga eraldatud prügi transporditakse ja käideldakse jäätmejaamades tõepoolest eraldi, nagu seadus ette näeb," rahustab keskkonnaminister neid, kes kardavad prügivedajate poolt kogu prahi ühte patta panemist.

Erinevates seltskondades on kuuldud ka vaidlusi selle üle, mitut erinevat prügiliiki üldse peaks sorteerima. Eks seda segadust on toitnud seadusetekstides ja nende seletuskirjades kasutatavad erinevad ametlikud terminid, mis ehk normaalsel inimesel pea on sassi ajanud. „Ametlik sõnavara on vajalik spetsialistidele, neile, kelle jaoks jäätmete täpne liigitamine aitab tööd paremini teha. Tavalisel vastutustundlikul inimesel piisab kodus prügi kolmeks sorteerimisest – paber, bioloogilised jäätmed ning segajäätmed," võtab Tamkivi keerulisena tunduva jutu kokku. Sealjuures näiteks segajäätmed ja olmejäätmed lähevad samasse konteinerisse, ehk valida tuleb ainult kolme põhikonteineri vahel. Keskkonnaministri sõnul on õnneks taara vastuvõtupunktidesse viimine ning näiteks patareide või autorehvide ehk muude ohtlike jäätmete õige käitlemine juba varasemast meie inimestes juurdunud. „Ainult see prügi, mis varem pandi kokku ühte, tavaliselt kraanikausi all asuvasse konteinerisse, tuleb nüüd keskkonda säästval inimesel kolmeks jaotada. Ja nagu tollest uuringust saab järeldada, harjub sellega juba mõne nädala jooksul."

Patareide, autorehvide ja muude ohtlike jäätmete õige käitlemine on juba varasemast meie inimestes juurdunud

Veel on levinud erinevad jutud sellest, kuidas nüüdsest tuleb prügi enne äraviskamist pesema hakata. Jaanus Tamkivi rahustab seda müüti levitavaid kummikinnastega küürimisentusiaste – prügi ei ole vaja pesta kuuma vee ja pesuvahendiga. „Isegi loputada pole tarvis. Ainus reegel on see, et pakendis ei tohi olla sees toodet. Näiteks piimapakk tasuks enne äraviskamist ikka kraanikaussi tühjaks valada, aga tühja singiviilude paki võib südamerahus täpselt sellisena segajäätmete hulka visata. Kusjuures pakendite sorteerimise arvelt on võimalik ka prügiveo pealt säästa, kuna tasuta veetakse neid ära selleks spetsiaalselt ettenähud kohtadest."

Väite peale, et sortimine on hästi keeruline, hakkab keskkonnaminister hoopis naerma. „Ei ole ju keeruline. Muud ma tõesti öelda ei oska," lausub ta rõõmsalt.

Maret Maripuu: uus töölepinguseadus on nii paindlik kui turvaline

Sotsiaalminister Maret Maripuu kinnitab, et töösuhteid reguleerivad seadused vajavad kaasajastamist.

Küsis Anneli Berends

Miks peab muutma tööõigust paindlikumaks?

Meie kõigi soov on, et Eesti jätkaks edukana. Võti selleks on Eesti inimeste tublidus, tarkus ning oskus hästi hakkama saada. Elukestev õpe ja pidev areng on tänases tiheda konkurentsiga majanduskeskkonnas vältimatult oluline oskus. Eesti ei ole enam odava tööjõu maa, kus teostada allhankeid. Meie eesmärk on teadmistepõhine majandus.

Kui majandus ei ole konkurentsivõimeline, ei teki uusi töökohti ega kasva palk. Piisavalt ei laeku makse, et hoida üleval nüüdisaegset tervishoiu-, sotsiaal- või haridussüsteemi. Eesti Arengufondi eestvõttel tehtud uuring Eesti majanduse tulevikuperspektiividest näitas, et käes on ülim aeg muutusteks.

On selge, et Eesti tööõigus on ajale jalgu jäänud ning peab muutuma paindlikumaks. Seda on öelnud paljud eksperdid, sealhulgas Rahvusvaheline Valuutafond, Euroopa Komisjon, seda on näidanud mitmed uuringud, nagu näiteks Doing Business in Europe 2008.

Kuidas muuta tööõigus paindlikumaks ja tagada inimestele piisav turvatunne?

Euroopas räägitakse üha rohkem turvalise paindlikkuse põhimõttest. See tähendab turvalisust töötajale tänases majanduslikus olukorras, kus ümberorienteerumine ning oskus muutustega toime tulla on eluliselt oluline.

> Elukestev õpe ja pidev areng on tänases tiheda konkurentsiga majanduskeskkonnas vältimatult oluline oskus

Töösuhe ei tähenda täna enam üksnes töötaja ja tööandja omavahelist suhet. See on inimese täiskasvanuiga, mis haarab endasse lisaks töötamisele ühe või teise tööandja juures ka elukestva õppe, nõustamisteenuse ning erinevad toetussüsteemid töötuse ajaks.

Töösuhte teine osapool, tööandja, vajab samuti paindlikku keskkonda. Mida rohkem on Eestis ettevõtteid, seda rohkem on töökohti. Seadus peab pakkuma lahendusi hetkeks, mil ettevõte satub majanduslikesse raskustesse. Oluline on, et ettevõte need rasked ajad üle elaks nii, et ta oma uksi täiesti kinni ei paneks ja veelgi rohkem inimesi tööd ei kaotaks.

Kõige olulisem on aga eelduste loomine selleks, et inimene ennast pidevalt täiendaks. Selleta ei ole eriti vahet, millised on koondamishüvitised või mis töölepingu seaduses kirjas on. Pikas perspektiivis tähendab vähene enesetäiendamine elatustaseme langust.

Foto: Sotsiaalministeerium

Jätkub lk 18

Töölepinguseaduse eelnõu vaatab tulevikku

Maret Maripuu

Töölepinguseaduse eelnõuga kaasaskäiv muudatuste pakett on üks tervik ja lähtub just eespool kirjeldatud põhimõtetest.

Turvalisust töötajale kasvatavad täienenud sotsiaalsed tagatised. Töötuskindlustuse määr tõuseb 60 protsendini töötaja keskmisest palgast ning laieneb töötutoetuse saajate ring. Tööturuamet pakub töötule tema oskustest ja vajadustest lähtuvat nõustamis- ja koolitusteenust. Uute väljakutsete otsijatele pakub Tööturuamet karjäärinõustamist. Need teenused on inimestele tasuta. Seda võimaldab tööle saamist toetavatesse meetmetesse paigutatud 1,9 mld krooni.

Nii töötaja kui tööandja jaoks on oluline, et väheneb jäigalt seaduses ette kirjutatu ning jääb ruumi leida mõlemale poolele parimad lahendused. Tööandja jaoks väheneb bürokraatia (nt tööraamat, sisekorraeeskirjade kooskõlastamine Tööinspektsiooniga kaovad ära). Samuti vähenevad töösuhte lõpetamisega seotud kulud (nt koondamishüvitis ja etteteatamine).

Eelnõus on võetud selge suund kõrgema kvalifikatsiooni saavutamisele ning konkurentsivõime tõstmisele. Tasuta pakutav karjäärinõustamine on kasulik nii tööandjale kui töötajale. Töötaja saab senisest pikemat aega tasustatud õppepuhkust (15 tööpäeva). Riik toetab nii töötajaid kui tööandjaid oma töötajate koolitamisel ligi 580 mln krooniga.

> Töösuhe ei tähenda täna enam üksnes töötaja ja tööandja omavahelist suhet. See on inimese täiskasvanuiga, mis haarab endasse lisaks töötamisele ühe või teise tööandja juures ka elukestva õppe, nõustamisteenuse ning erinevad toetussüsteemid töötuse ajaks

Tasemel oskuste ja teadmistega töötaja suudab palju kiiremini ning hõlpsamalt leida sobivat ja hästitasustatud tööd. Tänasel tööturul edukas olemine eeldab, et töötaja ennast pidevalt täiendab ja tööandja seda toetab. Võidavad ju sellest mõlemad. Iga asjalik tööandja nõustub väitega, et hästi koolitatud, oma tööd hästi ja pühendunult tegevad töötajad on iga ettevõtte suurim varandus ning edukuse garantii. Iga tööandja tahab, et tema firma püsiks ka homme ning kolme või viie aasta pärast.

Töölepinguseaduse eelnõu vaatab tulevikku. Kiirelt saadud mõni tuhat krooni koondamishüvitist võivad tunduda küll kindla garantiina, ent mis saab siis, kui raha läbi ja uut töökohta ei kuskil? Eesti eesmärk peab siiski olema konkurentsivõimeline majandus, kus nii töötajale kui tööandjale on loodud piisavad võimalused olla edukas. Ja kui ka midagi viltu peaks minema, on alati kusagil sobivaid töökohti ja riik pakub piisavalt abi nende leidmiseks. Ma usun, et tulevikku suunatud pilguga töötajad ja tööandjad peavad seda varianti kõige olulisemaks.

> Jaanuaris kiitis valitsus heaks elukestva õppe strateegia muudatuse. Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumile eraldati 300 mln krooni ning haridus- ja teadusministeeriumile 280 mln krooni, et katta töötajate koolituskulusid.

Töölepinguseadusest koalitsioonikaaslase pilguga

Oma arvamuse töölepinguseaduse kohta saatis Reformikirjale ka sotsiaaldemokraatide parlamendifraktsiooni esimees Eiki Nestor.

Eiki Nestor, Sotsiaaldemokraatliku erakonna fraktsiooni esimees Riigikogus

Foto: SDE

Kuna järgneva lugemisel võib tekkida vääritimõistmist, siis teeme kohe paar asja selgeks. Ma ei pea ega ka ole kunagi pidanud Eesti tööandjaid röövkapitalistideks. Tööandja on omaniku poolt palgatud inimene, kellele on antud kindlad õigused ja kohustused. Kaasa arvatud kohustus palgata töötajaid. Pean asjalikest tööandjatest tõsiselt lugu. Samal ajal ei näe ma mingit vajadust või võimalust tõmmata võrdusmärki Eesti töötajate ja ametiühinguliikumise ning nõukogudeaegse töölist ja taluneidu kujutava monumendi vahel. See on selline kesknädalalik solvang lihtsameelsetele ajudele. Mul endal, muuseas, paluti kunagi avaldust komsomoli astumiseks mitte kirjutada. Täitsin selle palve suurima hea meelega.

> Mida rohkem asju ühtmoodi mõistetakse ja mida vähem kohtus käima peab, seda parem. Nii tööandjale kui töötajale

Nagu on selgunud, on meil uue töölepinguseaduse kohta suured eriarvamused. Sotsiaaldemokraadid on veendunud, et tööturu regulatsioone saab ja tuleb muuta nii tööandjate kui töötajate esindajatega kokkuleppel. Ja nii, et mõlemad pooled sellega nõus on. Kogumispensioniga ei oleks mitte kunagi liitunud vabatahtlikult üle 500 000 inimese, kui selle sünd poleks olnud tööandjatega ja töötajatega sellisel kujul kokku lepitud.

Kokkulepet on vaja kahel põhjusel. Poliitiline põhjus on selles (kui me ikka tegelikku koostööd tahame?), et seaduse muutmise tulemusel ei tohiks olla võitjaid ega kaotajaid. Nii saab vältida asjatuid poliitilisi pingeid ja võib eeldada, et valdav osa ühiskonnast (reeglina Keskerakond väljaarvatud) saab muudatustest aru.

Teine põhjus on praktiline. Töösuhete reguleerimine on tundlikum teema, kui maksude kehtestamine või riigi ja omavalitsuste suhete klaarimine. Selle seaduse tegelikud kasutajad teavad, kus täna king pigistab ja suudavad ette näha ka seda, kuidas uut regulatsiooni kasutama hakatakse. Ehk siis kokku lepitud tekstil on suurem väärtus tegelikus elus. Mida rohkem asju ühtmoodi mõistetakse ja mida vähem kohtus käima peab, seda parem. Nii tööandjale kui töötajale.

Seega tuleks seaduse muutmiseks:

- võtta ette kõik tänase töölepinguseaduse regulatsioonid ning tööandjate ja ametiühingutega kokku leppida, millised neist vajalikud ja millised mitte;
- seejärel tuleks alles jäänud loetelu täiendada seni mittereguleeritud küsimustega (kaugtöö, renditöö jms);
- vajalike regulatsioonide asjus peaks tööandjate ja ametiühingutega kokku leppima, millistes küsimustes suudavad nad täna omavahel kokkuleppeid sõlmida ja anda neile selleks volitusnorm;
- kus selleks valmisolek puudub, reguleerida seaduses.

Nii jõuaksime tõesti turvalise paindlikkuse poole. Vastasel korral on tulemuseks paindlik turvalisus.

2008. aasta väljakutsed

Peaminister Andrus Ansip kinnitab, et Eesti liigub jätkuvalt Reformierakonna seatud kursil Euroopa rikkamate riikide hulka.

Foto: Lea Tammik

Kohe-kohe Eesti majandusele kukkumist kuulutada on lihtsalt moes. Mustemast mustemad toonid ja poliitilis-ajakirjanduslik masohhism on see, mis müüb. Täiesti märkamatuks jäävad aga uudised kasvanud tööhõivest, viimase dekaadi madalaimast tööpuudusest ja Euroopa kõige kiiremini tõusvatest teadus- ja arendustegevuse investeeringutest. Meediaruumis on maad võtnud kummastav „halb on hea“ mentaliteet.

Kaks aastat järjest kestnud enam kui 10-protsendiline sisemajanduse kogutoodangu kasv on sedakorda tõepoolest möödas. Eestlaste jõukus võrreldes Euroopa Liidu keskmisega on kasvanud kiiresti – 41 protsendilt 1997. aastal 72 protsendini eelmisel aastal. Eratarbimise ning ehitus- ja kinnisvarasektori poolt üles kruvitud üldised kasvunumbrid on tänaseks taandumas tugeva „Harju keskmise” tasemele. Viie- kuni seitsmeprotsendiline majanduskasv paaril-kolmel järgneval aastal loob stabiilse põhja uueks kiirenduseks ja seda juba uutel alustel. Eesti liigub jätkuvalt Reformierakonna seatud kursil Euroopa rikkamate riikide hulka.

Liigkiirel kasvul omad hädad

Aastate 2006 ja 2007 ülikiire kasv süvendas paratamatult ka tasakaalustamatust Eesti majanduses – inflatsioon kiirenes, jooksevkonto defitsiit kasvas, tööturg pöördus liialt töövõtjaturuks, mis tõi kaasa tõelise palgaralli. Samas on viimastel aastal ehitatu näol ikkagi tegemist jääva investeeringuga, mis tuleb teenima panna. Vahepeal soetatud tootmishoone või eluase on need, mis peavad panema iga ettevõtja ja pereisa pingutama ning uute ideedega välja tulema. Noorelt ei surda mitte kõva ja ausa töö kätte, vaid kõige selle kätte, millega tööd asendatakse.

Täiesti märkamatuks jäävad uudised kasvanud tööhõivest, viimase dekaadi madalaimast tööpuudusest ja Euroopa kõige kiiremini tõusvatest teadus- ja arendustegevuse investeeringutest

2007. aasta III kvartalis 13 protsendini kerkinud ehitussektori osatähtsus tööhõives on maailma mõõdupuude kohaselt lausa enneolematu ja meenutab vahest üksnes siberlike suurehituste aegu. Piltlikult öeldes seisis segumasina kõrval kellu käes iga kaheksas Eesti inimene. Eks selle eest tuli meil ka lõivu maksta. Samal ajal, kui ehituses hõivatute arv suurenes kolme aastaga 36 000 inimese võrra, kaotas töötlev tööstus 20 500 töötajat. Kaugeltki mitte kõik need paarkümmend tuhat töökohta töötlevas tööstuses pole läinud siiski jäädavalt kaduma. Enamgi, vahepeal õitsenud ehitusest vabanev tööjõud on igati teretulnud tööjõu nappust kurtvasse töötlevasse tööstusesse. Nende inimeste kiire ja efektiivne ümberkoolitamine on väljakutse nii riigile kui tööandjatele.

Algallikaid tasub uurida. Peaminister Andrus Ansip Ludwig von Miesese raamatu Liberalism esitlusel.

Foto: Peep Lillemägi

Eksportöörid, teie aeg on tulnud!

Tugev põhi edasiminekuks on igatahes olemas. Isegi kui sisenõudluse vahepealne ülikiire kasv peaks oluliselt taltuma, pole välisnõudlus veel kuhugi kadunud. Vaatamata mõningatele segadustele maailma finantsturgudel läheb meie peamistel eksportriikidel jätkuvalt hästi. 2007. aasta lõpp on näidanudki meie ekspordi olulist elavnemist. Ka Eesti

Peaminister Andrus Ansip Vabadussõja ühe olulise tähise – Tartu vabastamise meenutamisel jaanuaris 2008.

Foto: Ivar Jõesaar

eksport Venemaale oli mullu maist novembrini 13,4 protsendi võrra suurem kui aasta varem samal ajal. Seega kasvas eksport Venemaale isegi kiiremini kui eksport tervikuna. Jutud Vene turu kadumisest ei vasta jätkuvalt tõele.

2008. aasta on eelkõige väljakutse-aasta eksportööridele. Või oleme me tõesti vahepealsete „kinnisvara-aastate" aegu unustanud, et väikeriigi majandusarengu ainus tõeline mootor on eksport? Suur edu joovastas paljusid. Sageli mindi kergema vastupanu teed. Nii mitmedki ettevõtjad pöörasid mugavusest pilgu kõrgkonjunktuuris olevale kodusele kinnisvaraturule. Selle asemel oleks pidanud jätkuvalt investeerima tehnoloogilisse innovatsiooni ja oma toodangu konkurentsivõime tõstmisse tugevatel välisturgudel. Nüüd tuleb kaotatud aeg kiiresti tagasi võita. Aeg on vaadata maailma, mitte kodutänavale.

Tõeliselt edukas on see ettevõte ja investor, kes vaatab kaugemale Eesti siseturust, kelle ambitsioonid ei samastu kodutänavale orienteeruva vürtspoodniku omadega, kes ei naudi oma „edukuses" üksnes sisenõudluse kasvu.

Eesti riik vajab jõukaks saamiseks struktuurseid muudatusi meie majanduses

Odava tööjõu ja ulmeliste kasvunumbrite aeg on jäädavalt möödas

Eestit hinnatakse edukaks

Usaldagem endid! Muu maailm on andnud meile 2008. aastaks tugevad atestaadid. Viimase Heritage Foundation'i rankingu järgi on Eesti majandusvabaduselt 12. riik maailmas. *International Management Development*'i ja *World Economic Forum*'i indeksid annavad Eesti majandusele konkurentsivõimelt vastavalt 22. ja 27. koha maailmas. Need on tugevad näitajad, mis panevad paljusid meie naabreid kadedusest silmi pilutama ja eestimaist edumudelit kopeerima.

Eesti riik vajab jõukaks saamiseks struktuurseid muudatusi meie majanduses. Odava tööjõu ja ulmeliste kasvunumbrite aeg on jäädavalt möödas. Vaadata tuleb homsesse, ülehomsesse, mitte nutta taga möödunud aastate odavat ja lihtsat raha. Otsida tuleb lahendusi, mitte vabandusi!

MAAILM JA MEIE

Hiina on Eestile veel avastamata maa

Foto: Lea Tammik

Küsitles **Peep Lillemägi**

Riigikogu liige Rain Rosimannus, keda isegi poliitikutele komplimentide jagamisega kitsi Eesti ajakirjandus on nimetanud üheks Eesti poliitika paremaks strateegiks ning tervikpildi nägijaks, õpib eelmisest sügisest alates usinalt hiina keelt. Reformikiri uuris, kust see huvi alguse on saanud.

Mida lapsepõlves Hiinast teadsid?

Mäletan, et isa kuulas regulaarselt Ameerika Häält, et maailmas tegelikult toimuvaga kursis olla. Just seal arutati ühes saates, et Hiina uus juht Deng Xiaoping muudab selle riigi kurssi ning seda, mis selline kursimuutus kaasa võib tuua. Lapsepõlvest mäletan ka teateid Vietnami – Hiina konflikti kohta seitsmekümnendate lõpust. Aga kuigi lugesin koolipoisina lehti huviga, erilist Hiina-huvi sellest ajast ei meenu.

Kuidas see huvi siis alguse sai?

Millalgi selle aastatuhande alguses, vahetult enne nende WTO liikmeks saamist, jõudis mulle kohale, et on ainult aja küsimus, millal Hiina majandus saab maailmas võimsaimaks. Et Hiinast saab selle sajandi supervõim. Turumajanduse džinn oli pudelist välja lastud. Sellele mõistmisele jõudmisele aitas kindlasti kaasa asjaolu, et mängisin sellel ajal ka mõttega, mis oleks, kui ma oleksin aktsiainvestor. Huvitusin aktsiaturgude käekäigust, uurisin ajakirjandust, veebikülgi. Internetis on päris mitmeid selliseid lehekülgi, kus saad koostada oma virtuaalse portfelli – reaalset raha mängu panemata valida aktsiaid, jälgida, kuidas neil läheb. Oli päris selge, et kui nii suur hulk rahvast, ja inimesi on Hiinas ju tõesti väga palju, püüdlevad parema elujärje poole, toob see kaasa majandusvõimsuse, millele maailmas on raske midagi vastu panna. Üsna ruttu mõistsin sedagi, et investeeringud Hiina väärtpaberitesse oleks õigeid valikuid tehes kindlad ja tulusad. Siiani oleksid olnudki.

Varsti pärast seda aega, millest jutt, valiti Sind Riigikogusse…

Riigikogus astusin juba täiesti kavandatult Eesti-Hiina sõprusrühma liikmeks. See tõi endaga ametliku suhtluse, mille osaks oli ka sõprusgrupi liikmete külaskäik Hiinamaale. Tahan siiski rõhutada,

Kohtumas Hiina CPPCC Rahvuskomitee aseesimehe pr Liu Yandong'iga.

Foto: erakogu

et mu kokkupuude Hiina ja hiinlastega on seni olnud väga põgus. Iga riigi ja kultuuri kohta saad lühikese ajaga kõige parema ülevaate, kui elad nädal aega tavalises peres ja liigud nädala kõige kõrgemates koridorides. Hiinas mingites koridorides me käisime. Üsna kõrgetes, aga mitte päris tipus. Hiina peres pole ma päevagi elanud.

Mõndagi saab kindlasti teada ka raamatutest?

Tõsi, üldine huvi selle vastu, mis maailmast 21.sajandil saab, on mind juhatanud mõne raamatu juurde. Ross Terrilli „Uus Hiina impeerium" on üks raamat, mida kindlasti soovitaksin kõigile. Väga selge sõnakasutuse ja loogilise ülesehitusega nii Hiina ajalugu selgitav, kui ka tulevikkupiiluv. Veel üks hea raamat hiina kultuuri kohta on Lin Yutangi „Elamise tähtsus", sellest saab näiteks teada sedagi, kui olulisel kohal on hiina kultuuris söök ja söömine. Neid on veel. Kui tead, mida otsida, leiab häid ning tõeseid materjale ka ajakirjandusest ja internetist. Viimasel ajal on Hiina kuum teema.

Milline siis üldmulje sellest suurest riigist ja iidsest kultuurist on?

Olen saanud kinnitust sellele, mida üldiselt arvatakse: hiinlaste mõttemaailm on meie omast oluliselt erinev. Seda, kui olulised on isiklikud usaldusväärsed suhted. Väga erinev on, kuidas nad tajuvad aega enda ümber ja ennast selles ajas. Hiinlaste jaoks pole midagi kokku lepitud enne, kui kõik on kokku lepitud. Iga vahepeal kokkulepitud punkti juurde võib alati uuesti tagasi tulla. Lääne kultuurist tulnud inimesed ei mõista

Rain Rosimannuse hinnangul tasub tõsisema huvi korral mõne riigi vastu kindlasti keelt õppima hakata, et algallikast teadmisi ammutada.

seda sageli ja loodavad läbirääkimisi pidada punktide või etappide kaupa edasi liikudes. Hiinas see ei tööta.

Mida arvad inimõiguste teemast, mida Hiinaga seoses aeg-ajalt tõstatatakse?

Inimõiguste teemale ja kõrvalekalletele sellest teemast ei saa ükski riik reageerimata jätta. Samas on rahvusvaheline raamistik paigas. Neid raame tuleb järgida. Pole vahet, kas tegu on väikese või suure riigiga. Kui tegu on suure riigiga, siis ka siin peavad reeglid olema samad nii Venemaa, Hiina, kui ka Ameerika Ühendriikide puhul. Kõiki riike tuleb julgustada olukorda parandama ning tunnustada iga sammu eest, mis nad teevad.

Mida arvad Tallinna sadama ja Hiina Ningbo sadama koostööleppest, mis jaanuaris allkirjad sai?

Mu mulje on, et Eesti ja Hiina majandussuhted on sisuliselt kündmata põld. Ja puhuti tundub isegi, et teisel pool ollakse palju rohkem tajumas Eestist ja siitkaudu Euroopa Liidust lähtuvaid võimalusi Hiina majandusele kui siin Hiinast lähtuvaid võimalusi meile. Hiinas mõeldakse riiklikult rohkem Eestist ja Eesti läbi Euroopa Liidu turust, kui meil Hiina hiiglaslikule turule pääsust. Kahe sadama leping või lepingu eelleping on esialgu vaid võimalus. Siin tuleb arvestada ka sellega, et lisaks Eestile ja Hiinale on selle lepingu üheks teguriks meie vahel laiuv Venemaa. Aga hiinlaste võimalused Venemaaga kokku leppida ületavad nende tõsise huvi korral kindlasti Eesti võimalusi.

Kuidas jõudsid hiina keele õppimiseni?

Olin eelmises Riigikogus Eesti-Hiina sõprusrühma aseesimees. Nüüd olen samas ametis teist koosseisu. On loomulik, et mida rohkem ühe maa ja kultuuri vastu huvi tunned, seda enam tahad asju teada otsesest allikast. 2007. aasta sügisest leidsin võimaluse individuaal-

seks keeleõppeks, mida saan sobitada oma ajagraafikuga. Mulje on äärmiselt positiivne. Võõrkeele õppijale pole hiina keel kindlasti raskem, kui on eesti keel. Paljud asjad on lihtsad ja loogilised. Tegusõnal on vaid üks pööre. Arvude süsteem on väga lihtne. Näiteks 12 956 kirjutatakse tõlgituna nii: 1, 10 000, 2, 1000, 9, 100, 5, 10, 6. Keerulisem on, et tähtis koht on intonatsioonil. Sama silp võib erinevalt hääldatuna tähendada erinevaid asju. Kirjapilt, kus iga hieroglüüf tähistab eri sõna või mõistet, aga mitte tähte, on muidugi omaette teema. Aga ka sellega saab hakkama, kui natuke vaeva näha.

Milliseid emotsionaalseid ja kultuurilisi muljeid seoses Hiinaga veel nimetaksid?

Kohtumine rahvariides neiuga Pekingis.

Hiinas käies jättis väga sügava mulje Keelatud Linn. Eriti kui teada veidi ajalugu, kas või sedasama Terrilli raamatut lugenuna. Sellised paigad, mis ajaloost läbi imbunud, panevad kõikjal maailmas ringi käies alati mõtlema. Käisime ka Hiina müüril. Meie giidi sõnul olnud see rohkem siseriiklik projekt, et hoida inimesi töös, kui kaitse välisvaenlase vastu. Aga vägev asi tehti ära. Macao ja Hong Kong on tänu oma ajaloolisele tagapõhjale samuti väga huvitavad. Mõlemas piirkonnas on Eestil ka oma tubli aukonsul. Ja muidugi on hoonete, tänavate ja väljakute ja riigi enda mastaabid sealkandis hoopis teised, palju suuremad. Ja muidugi – hiina toit on suurepärane. Kõige paremat hiina toitu Eestis saab muide Hiina saatkonna vastuvõttudel. Minu lemmik on haiuimesupp ja kui on võimalus, soovitan seda kindlasti proovida. Midagi pole häda ka hiina viinal, mis on üsna kange, veidike puskari maitsega. Kuna saatkond armastab neid erinevateks tähtpäevadeks kinkida, on mul seda kodus korralik varu.

Milline on Su meelest Hiina ja Eesti suhete tulevik?

On väga hea, et Eestil on Pekingis varsti oma uus saatkonnahoone. Hiina on mu meelest endiselt Eesti jaoks avastamata maa, aga nii ei saa see jääda. Me ei saa 21. sajandi suurvõimust mööda vaadata. Oma väiksuse ja ressursside piiratuse tõttu peaksime oma huvid Hiinas väga täpselt sõnastama. Ennekõike majandussuhete võtmes. Hiina turg on meeletu ja kasv kiire, rumalus oleks sellest mitte osa saada.

Peresuhetest teenetemärkideni

Kuna justiitsministeeriumis käib iga päev töö erinevate seaduseelnõudega, siis arvatavasti pole mõtet kõiki eelnõusid üles loetlema hakata. Kirjeldan eelnõusid või juba Riigikogus vastu võetud seadusi, mis inimestele kõige rohkem huvi võiks pakkuda.

Justiitsministri nõunik **Madis Timpson** kirjutab ministeeriumis valminud uutest seadustest.

Perekonnaseadus

Praegu Riigikogus menetlemisel. Perekonnaseaduse põhilised eesmärgid on perekonnaõiguse sätete ühtlustamine Eesti uuenenud tsiviil- ja tsiviilprotsessiõigusega, perekonnas tekkivate varaliste suhete täpsustamine, arvestades kaasaja nõudeid ja dünaamikat, ning laste ja eestkostetavate huvide parem kaitse.

Kõige laiemat kõlapinda on leidnud muudatus, et uues seaduses on loobutud varaühisusest abikaasade seadusjärgse varasuhtena. Aluseks on võetud nn vara juurdekasvu tasaarvestamise süsteem, mida tinglikult võib nimetada ka majanduslikult mõistetud ühisvaraks. Selle kohaselt jääksid abikaasad ka abielu kestel kumbki oma vara (ka abielu kestel omandatud vara) omanikuks ning valitseksid seda iseseisvalt. Abielu lõppedes tekiks abikaasal, kelle vara on suurenenud väiksemal määral, rahaline nõudeõigus suurema vara juurdekasvu saanud abikaasa vastu. Nõude eesmärk on luua olukord, mille puhul mõlema abikaasa vara oleks suurenenud ühesuguses ulatuses (tasaarvestamisnõue). Uus seadus kaitseb paremini majanduslikult nõrgemat poolt.

Liikluspakett ehk liiklusseaduse ja karistusseadustiku ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu.

Praegu Riigikogus menetlemisel. Liiklusseaduse ja karistusseadustiku ning nendega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu eesmärgiks on korrastada liiklusalaste süütegude regulatsiooni, tõhustada karistusõiguslikku vastutust olulisemate liiklusalaste õiguserikkumiste eest ning luua menetluslikud võimalused automaatsete liiklusjärelevalveseadmete abil fikseeritud liiklusnõuete rikkumiste menetlemiseks.

Olulisematest muudatustest vääriks ehk ära mainimist see, et karistuse suurus seatakse sõltuvusse joobe raskusest. Teisisõnu on kohe kuriteoga tegemist juhul, kui sõidetakse joobeseisundis ehk alates 1,5 promillist. Narkojoobes juhtimine on alati kuritegu.

Sätestatakse ka kirjaliku hoiatamismenetluse kohaldamise võimalus automaatse liiklusjärelevalveseadmega ning fotol, filmil või muul teabesalvestisel jäädvustatud liiklusrikkumise korral. Eelkõige on siin silmas peetud lubatud sõidukiiruse ületamist.

Teenetemärkide seadus

Vastu võetud detsembris 2007, jõustub 1. märtsil 2008. Kõige olulisema muudatusena tooksin esile, et eelnõuga kaotatakse Teenetemärkide Komitee ja teenetemärkide andmisega seonduv asjaajamine antakse üle Vabariigi Presidendi Kantseleile.

Lihtsustatakse oluliselt teenetemärkide andmise ettepanekute tegemise korda. Igaühel, ka asutustel, on edaspidi õigus esitada ettepanekuid, ilma et seda võimalust kvootidega piirataks.

On täiendatud ka teenetemärkide äravõtmise aluseid. Seaduse kohaselt saab isikult teenetemärgi ära võtta kolmel juhul. Esiteks tahtlikus kuriteos süüdi mõistmisel. Teiseks, kui saavad teatavaks asjaolud, mille teadmisel poleks isikule teenetemärki antud ning kolmandaks, kui isiku hilisem käitumine on niivõrd vääritu, et see välistaks talle teenetemärgi andmise. Otsustab vabariigi president.

Teenetemärkide andmise õigus on vabariigi presidendil

Justiitsministeeriumi 2008. aasta töökavas on üle 40 erineva seaduseelnõu väljatöötamine.

Foto: Lea Tammik

Enam pole kahtlust – Eesti Rahva Muuseum tuleb!

Kultuuriminister **Laine Jänes** kinnitab, et Eesti Rahva Muuseumi ehitus algab peatselt.

Laine Jänes võttis oma rahavariiete tegemisel näidiseks ERMi eksponaadid.

Foto: Valeri Parhomenko

1. Jaanuari keskel Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud ja tänaseks päevaks juba loodud Eesti Rahva Muuseumi sihtasutuse ülesandeks on muuseumi uue hoone projekteerimise, ehituse ja finantseerimise korraldamine. Kultuuriministri, sihtasutuse nõukogu esimehe ja endise Tartu linnapeana võin nüüd rahuliku südamega kinnitada, et ERM tuleb! Uue muuseumihoone ehitamine pole enam vaid lootus ja unistus, ning üks punkt Reformierakonna valimislubadustes, vaid valitsuse üks prioriteetidest.

Kuidas kõik alguse sai

Eesti haritlaste poolt Tartus 1909. aastal asutatud Eesti Rahva Muuseum loodi eesmärgiga luua eesti kultuuri kõige täiuslikum varamu. Põhirõhk pandi esemelise kultuuri kogumisele ja säilitamisele, tähtsaks peeti vana kaduva talurahvakultuuri talletamist.

Muuseumile oma maja ehitamine on seisnud päevakorral selle tegevuse alguspäevadest peale, sest sobilik hoone on igale muuseumile tegutsemise üheks eelduseks.

Eesti iseseisvumine tõi kaasa uued võimalused. Riik andis muuseumi kasutusse Raadi mõisa, mis oli kindlasti üks suursugusematest linna ümber asuvatest mõisatest. ERM muutis nende kahekümne aasta jooksul Raadi eesti rahvuskultuuri sümboliks, mida ei suutnud muuta ka sõjapurustused ning järgnenud okupatsiooniaastad.

Uus lootus päris oma majale tekkis Eesti taasiseseisvumisega. 1993. aastal toimus ERMi uue hoone arhitektuurivõistlus, kus muuseumi asukohana nähti Toomemäe ala Tartu kesklinnas. Võistluse võidutööks valitud arhitektide Ra Luhse ja Tanel Tuha töö „Põhja Konn" aga päriselt võitjaks ei saanud. Aastaid kestnud vaidlused uue muuseumihoone asukoha ja vormi ümber lõppesid hetkel, kui Tartu linnavalitsus otsustas loobuda ideest arendada Raadi sõjaväelennuväljast Tartu lennuväli. ERM sai Raadi valdused tagasi, kujunedes taas eesti rahvuskultuuri kantsiks.

ERMi uus tulemine

2005. aastal kuulutati välja uus rahvusvaheline ideekonkurss, millele registreerus rekordiliselt üle 500 osaleja. 2006. aasta algul valiti 108 võistlusele saadetud ideekavandi hulgast ERMi peahoone ideelahenduse arhitektuurikonkursi võitjateks arhitektide Dan Dorelli, Lina Ghotmeh ja Tsuyoshi Tane töö „Memory Field". Autorite eesmärgiks oli selle tööga rõhutada ka ehituslikult Eesti Rahva Muuseumi semantilist tähendust, mis lisaks silmapaistvale arhitektuurilisele ilmele ühendas meie kauge arhailise mineviku kaugele vaatava tulevikunägemusega.

Uue Eesti Rahva Muuseumi hoone rajamine on liialdamata üks selle sajandi rahvuslikult tähtsate suurobjektide kategooriasse kuuluv ehitis

Siiski ei laabunud kõik nii kiiresti kui algselt lootsime. Pikad vaidlused arhitektide ja muuseumi esindajate vahel hoone konstruktsioonide, kommunikatsioonide ja siselahenduste osas päädisid alles mullu detsembris, mil ERM tunnistas arhitektide poolt esitatud eelprojekti esimese etapi lõpetatuks.

Tänaseks on välja kuulutatud riigihange muuseumi peahoone peaprojekteerija ja inseneritehniliste osade projekteerija leidmiseks. Käivitunud on sihtasutuse ettevalmistused toimiva organisatsiooni loomiseks, et 2009. aastal, mil on Eesti Rahva Muuseumi sajas sünnipäev, saaks lõpuks majale nurgakivi.

ERM on tähtis

Viis korda on eesti rahvas üritanud ehitada oma muuseumi. Ja viis korda on asi soiku jäänud. Tuleb tunnistada, et mitte alati ei olnud nendel eelnevatel kordadel loobumise põhjus vaid rahas, tavaliselt rauges tegijates ind.

Uue Eesti Rahva Muuseumi hoone rajamine on liialdamata üks selle sajandi rahvuslikult tähtsate suurobjektide kategooriasse kuuluv ehitis. 200 ha suurusel maatükil asuv muuseumikompleks, millest uus peahoone võtab enda alla 20 000 ruutmeetrit ning kus saab olema 5000 ruutmeetrit näitusepinda, toob kaasa kohustuse täita see võimsa sisuga, tõsta muuseumi tegevus uuele tasemele. Teades ja tundes organisatsiooni personali kompetentsust ja professionaalsust, ei kahtle ma hetkekski, et seda ei saavutata. Edaspidi tuleb plaanidesse võtta ka praeguste mõisa varemete taasülesehitamine, et tulevastele põlvkondadele meie mõisaarhitektuuri kauneimate pärlite hulka kuuluvat tutvustada ja pärandada.

Jah, vaidlusi on olnud ja kindlasti on erinevaid sisulisi arutelusid veel ees. Täna näeme aga selget sihti silma ees. Mäletate – ka KUMU uue hoone ehitamise ümber käis äge arutelu ja tihti küsiti, kas sellist mastaapset projekti on meile üldse vaja. Täna ei kahtle enam keegi, et KUMU valmimine on eesti kultuurielu kujundamisel mänginud olulist rolli ja tähtsust. KUMU ei täida ainult eesti kunsti presenteerimise funktsiooni, vaid on viinud meie kunstielu rahvusvahelisele areenile.

Usun, et tulevikus kujuneb ERMist suurejooneline rahvusvaheline keskus, kus näidatakse ning mõtestatakse eesti ja soome-ugri kultuuri ning selle seoseid teiste rahvaste omadega. ERM oli, on ja jääb eestluse hoidjaks, kes kannab vastutust rahvuskultuuri elujõulisuse tagamise eest. Miks mitte ei võiks ERMist tulevikus kujuneda äsja loodud Mälu Instituudi idee edasiviija? Tal on potentsiaali ja kompetentsi, et kaasa rääkida ka sellistes ühiskondlikes protsessides.

200 ha suurusel maatükil asuv muuseumikompleks võtab enda alla umbes 20 000 ruutmeetrit, millest näitusepinda on 5000 ruutmeetrit.

MINISTRI KABINETIS
Välisminister

Kärsitus Afganistani ei aita

Välisminister Urmas Paet koges jaanuaris omal nahal, et olukord Afganistanis on kõike muud kui rahulik.

Urmas Paet

Foto: Välisministeerium

Urmas Paet kohtumas Afganistani presidendi Hamid Karzaiga.

Kui ma jaanuari keskpaigas ühel pimedal esmaspäevaõhtul Kabuli lennuväljal Kandaharist tulnud brittide sõjatranspordilennukilt maha ronisin, sain vastu tulnud rahvusvaheliste jõudude sõjaväebaasiülemalt teate, et äsja oli toimunud enesetapurünnak linna kõige paremini turvatud hotellile. Samale hotellile, kus pidin Afganistani-visiidi ajal ööbima. Mõistagi jäi sõit lennuväljalt hotelli ära ning veetsin ülejäänud ööd ja suure osa päevadest lennuvälja kõrval asuvas sõjaväebaasis.

Juhtunu oli vahetu kinnitus sellest, et julgeolekuolukord on vaatamata elavale linnapildile ikka kehv. Taliban teatas, et rünnak hotelli vastu, kus peatub suur osa Kabuli külastavatest välismaalastest, oligi ette võetud selleks, et võõramaalasi riigist eemale peletada.

Aga mida need võõramaalased, seal hulgas eestlased siis Afganistanis teevad, kui vähemalt osa sealsest ühiskonnast ei soovi neid näha?

Jah, meie suurim sõjaline välismissioon on Afganistanis ning julgeolekuliselt sealses kõige keerulisemas piirkonnas Helmandi provintsis. Me oleme valinud Afganistani üheks neljast arengukoostöö peamisest sihtriigist ning alustanud seal ka esimeste tsiviilprojektidega. Meie politseiekspert on siirdumas Afganistani Euroopa Liidu politseiväljaõppemissiooni, oleme kavandamas tervishoiueksperdi lähetamist Helmandisse Lashgar Gahsse. Milleks see kõik?

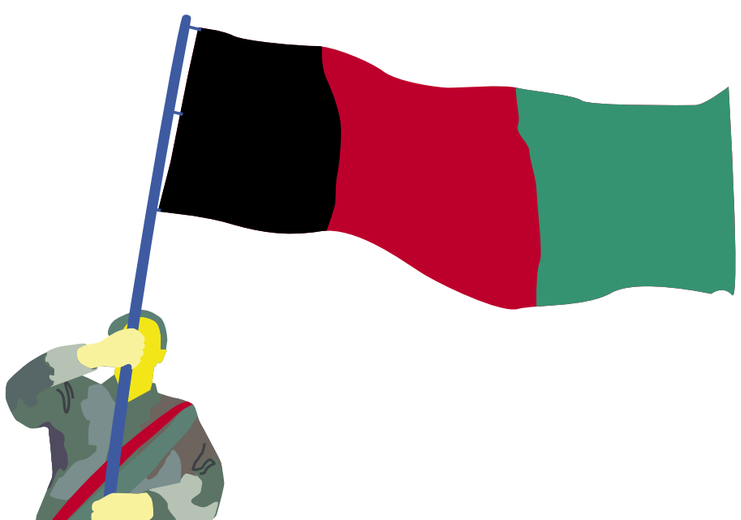

Sellel on neli peamist põhjust, mida võib igaüks ise oma parima äratundmise järgi pingeritta seada. Afganistanist on pärit suur osa narkootikumidest, mida tarbitakse ka Põhjamaades ja Eestis ning sellele tuleb piir panna. Afganistan on jätkuvalt üks olulisimaid taimelavu rahvusvahelistele terroriorganisatsioonidele ning terroristid teadagi ajast ega kohast ei küsi ning seega on potentsiaalselt ohustatud ka Eesti kodanikud. Kogu maailm nägi alles mõni aasta tagasi neid

Arhiivifoto

Jätkub lk 32

õudusi, mida võimud panid oma rahva, aga ka kultuuriväärtuste kallal toime Talibani reźiimi ajal. Tüdrukutele oli kool keelatud, naised ei saanud vabalt liikuda, kogu ühiskond elas hirmus ja repressioonide all. Talibani uut võimulepääsu ei suudaks maailma üldsus enam ükskõikselt pealt vaadata. Sellele lisaks on Afganistanis käimas NATO olulisim missioon ja kui me tahame olla selle organisatsiooni vastutustundlik liige, siis me ei saa sellest mööda vaadata. Eeldame ju ka ise, et rasketel aegadel on meil toetajaid ja abistajaid.

Niisiis soovime, et rahvusvahelise üldsuse sõjalises ja tsiviilkoostöös jõutakse aastate pärast ka olukorrani, kus Afganistan saab ise endaga hakkama muud maailma ohustamata. See tähendab narkokasvanduste kadumist ja terrorivõrgustike aluse likvideerimist.

Soovime, et rahvusvahelise üldsuse sõjalises ja tsiviilkoostöös jõutakse aastate pärast olukorrani, kus Afganistan saab ise endaga hakkama muud maailma ohustamata

Ometi ka praegu ei toodeta Afganistanist uudiseid vaid terrorivastasest võitlusest. Maailma avalikkuse ette on jõudnud paraku ka teated sõnavabaduse piiramisest ja esimese astme kohtu kavast rakendada noorele ajakirjanikule karistuseks surmanuhtlus. Selline lähenemine on kindlasti taunitav. Samas on osa meie ajakirjanikest soovinud seetõttu Afganistani igasuguse abistamise lõpetamist ning tugevat välissurvet Afganistani poliitikutele kohtuotsuste kujundamiseks. Selline reageering on mõistetav, kuid lühinägelik. Afganistan on stabiilsusest paraku veel väga kaugel ning välisvägede lahkumine ja abi andmise lõpetamine Afganistani elanikele tähendaks küllaltki kiiret Talibani pealetungi ja tõenäolist võitu. Ehk korduks taas see, mida maailm õudusena aastaid tagasi nägi. Usun, et ei meie ajakirjanikud ega ka kohtualune noor Afganistani ajakirjanik seda ei soovi.

Afganistan on stabiilsusest paraku veel väga kaugel ning välisvägede lahkumine ja abi andmise lõpetamine Afganistani elanikele tähendaks küllaltki kiiret Talibani pealetungi ja tõenäolist võitu

Nõutakse, et tugevalt tuleb survestada Afganistani poliitikuid. Need poliitikud on lääneriikide seisukohast ja suhtumisest kõnealusesse kohtuasja teadlikud. Paraku tekitab igasugune surve vastusurve. Ehk siis, kui tõepoolest on eesmärk noore ajakirjaniku elu päästa, ei tohi ka otsene rahvusvaheline surve olla selline, mis sisepoliitilistel põhjustel teeb võimatuks asja lahendamise Afganistani kolmeastmelises kohtusüsteemis nii, et noormees tõesti eluga pääseks. Siin tuleb usaldada Afganistani asjatundjaid ning rahvusvahelise üldsuse – NATO ja Euroopa Liidu koordineeritud tegevust ja käitumist Afganistani võimudega suhtlemisel. Meeldib see või mitte, aga tihti pole lood nii lihtsad kui paistavad. Ehk otsene ja tugev surve Afganistani poliitikutele võib anda soovitust sootuks vastupidise tulemuse. Ja abi lõpetamine Afganistanile Talibani naasmise võimule. Ja seda ju ei taha keegi peale Talibani enda.

Seega me tegutseme koos oma partneritega sel moel, mis näib kõige kasulikum, et ajakirjaniku elu päästa.

Afganistanis võitlus paraku jätkub ning kahjuks ei saa ka keegi Euroopas enne kergemalt hingata, kui Afganistan ei ole enam terrorismiallikas ega narkosalv. Ja kärsitus siin ei aita.

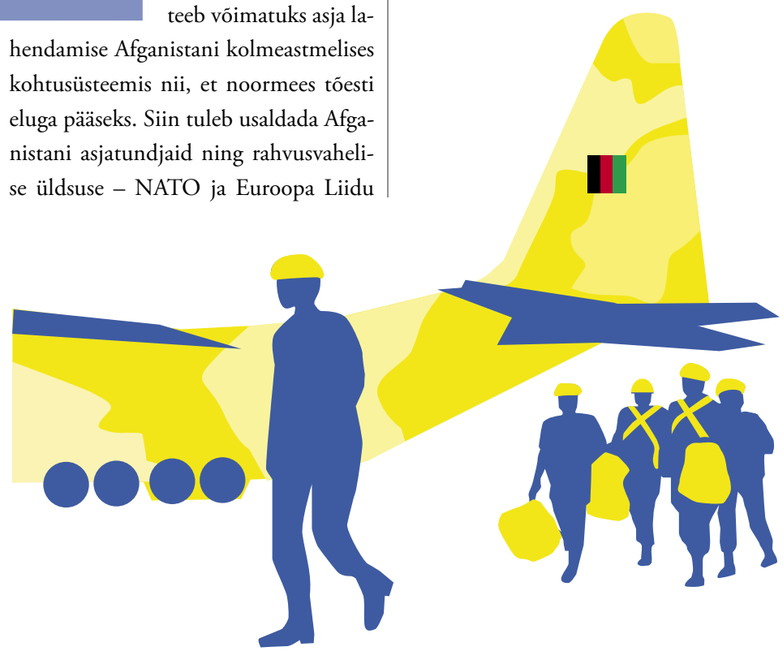

MAAILM JA MEIE

Birma: elu õiguseta elule

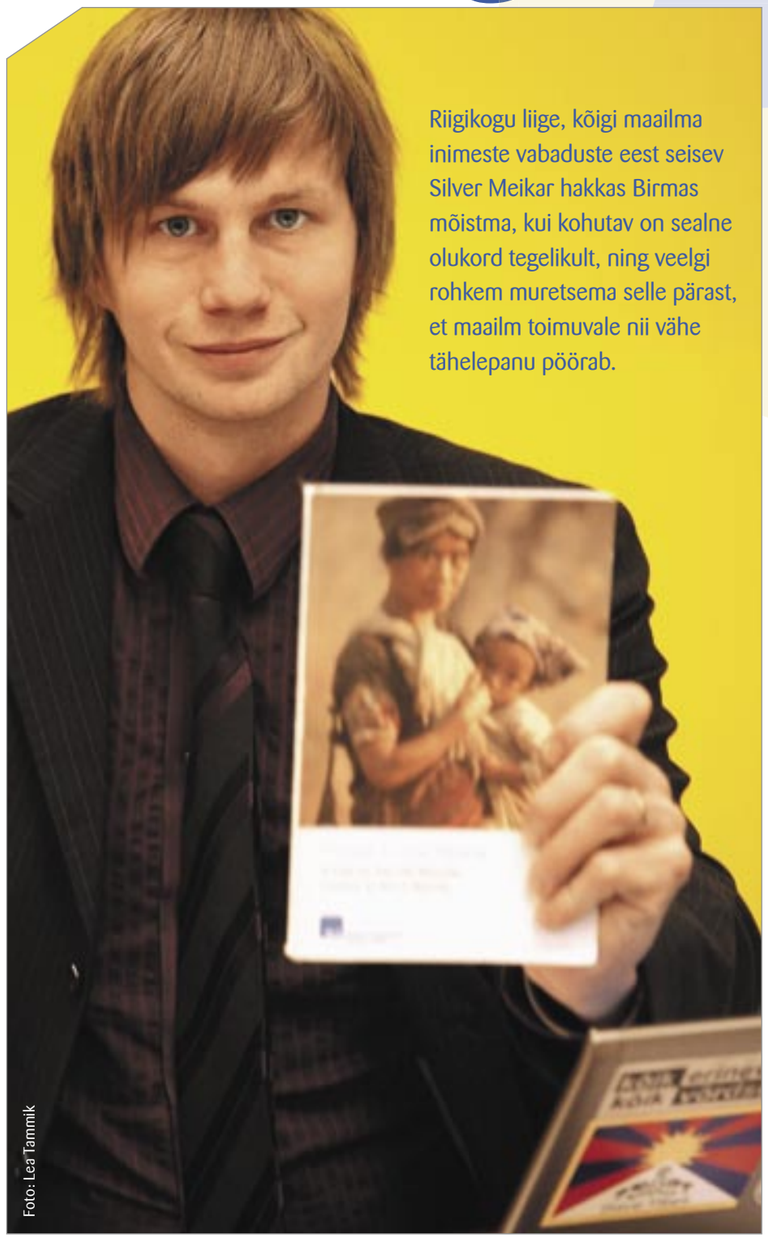

Foto: Lea Tammik

Riigikogu liige, kõigi maailma inimeste vabaduste eest seisev Silver Meikar hakkas Birmas mõistma, kui kohutav on sealne olukord tegelikult, ning veelgi rohkem muretsema selle pärast, et maailm toimuvale nii vähe tähelepanu pöörab.

Viktoriiniküsimus – nimetage riik, kus elab 50 miljonit inimest, kus enamuse elanike palk on alla 100 krooni kuus ja mida valitseb hirm? Ei, see ei ole mõni riik Aafrikas, vaid Tai, Hiina, Tiibeti, Laose, India ja Kambodžaga piirnev Birma. Masendava olukorraga selles riigis käisin ma just tutvumas.

Reisil külastasin Tais asuvat põgenikelaagrit ja (illegaalselt piiri ületades) kahte Birma džunglis asuvat sisepõgenike elukohta, samuti kohtusin eksiilvalitsuse liikmetega, vestlesin miini otsas jala kaotanud põlisrahvusest kareenidega ja aastaid Birma vanglates mädanenud poliitvangidega. Reisi lõpus sõitsin mõned päevad turismiviisaga Birmas ringi ja vaatasin, kuidas elu tänaval välja näeb. Kahe nädalaga rohkem ei jõudnud, kahjuks.

Mutta tallatud inimõigused

Birma sõjaväeline hunta ja selle 500 000 käsuliste armee on kümneid aastaid tampinud 50 miljoni elaniku inimõigustel. Nende kirsade samme ja püssilukkude klõpsu tähendust on kogenud kümned tuhanded tapetud tsiviilelanikud, lugematu arv kodudest välja saadetud peresid, vägistatud näitsikuid ja teetöödele sunnitud mehed.

Sage uudis – hunta ründas taas ühte kareenide küla. Kes said, need põgenesid,

Jätkub lk 34

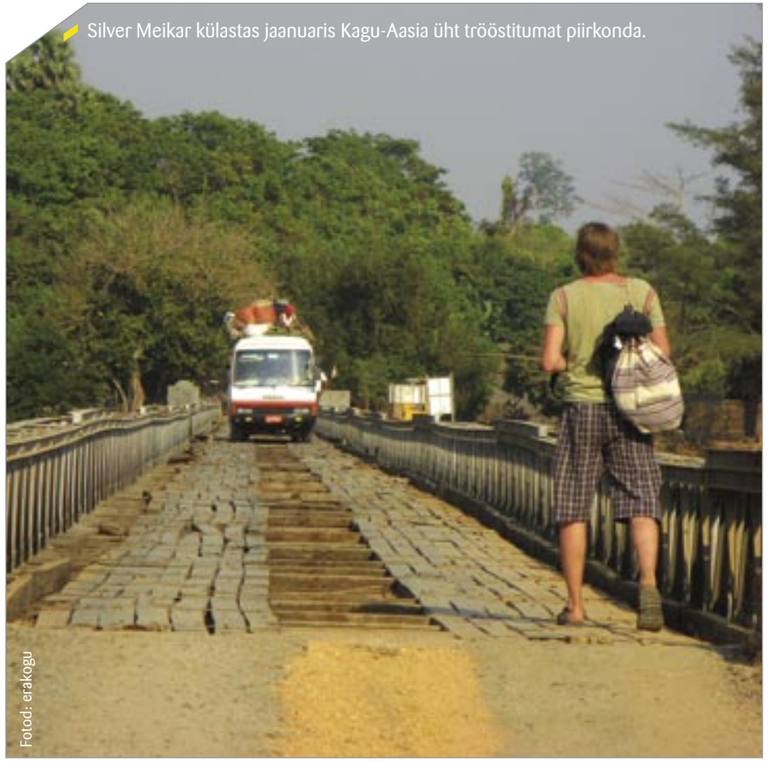
Silver Meikar külastas jaanuaris Kagu-Aasia üht tööstitumat piirkonda.

Fotod: erakogu

jättes maha oma viletsa hurtsiku, lõkkekoldele viimase riisi ja voodisse haiged vanemad. Neid, nii olulisi ja armsaid vaese ja lihtsa elu rutiini lahutamatuid osi, tagasi enam ei saa. Hunta sõdur võtab selle, mis vähegi väärtust omab, muu elus ja elutu läheb tuleroaks.

Tagasi pöörduda ei ole võimalik. Turvalise kodu asemel ootavad naasjaid varemete vahele peidetud miinid ning varitsusrühmade kuulid. Edasi viib aga nädalate pikkune rännak rahulikumatele piirialadele või põgenikelaagrisse, mille jooksul džungel jätab endasse heal juhul vaid nõrgimad isendid. Tänaseks on ainuüksi Tais üle 2 miljoni Birma põgeniku, kellel igaühel on rääkida oma jube lugu.

Naeratades räägitud julmad lood

Oli kummastav vaadata, kuidas vestluspartnerid suutsid sarnaseid lugusid naeratades rääkida. Kellelt võtsid hunta kuulid abikaasa elu, kelle sülelaps suri džunglipadrikus malaariasse, kes kaotas miinile astudes jäseme ja elas vaid imekombel üle kuu kestnud rännaku haiglasse. Kas sellised läbielamised on kogu rahva hulluks ajanud? Ei, lihtsalt naeratus on budistliku mõttemaailma ja sajanditega kogunenud kultuuri lahutamatu osa.

Meil eestlastel, kes saime vabaks tänu lääneriikide toetusele, lasub kohustus täna aidata neid, kes ei ole veel vabad

Sajandeid on ka see rahvas kannatanud jäädes jalgu nii sõdadele kui briti ülbele koloniaalokupatsioonile. Arvestades praegust olukorda, meenutatakse aga härdunult vanu aegu ja öeldakse: „need head briti ajad". Täna ei ole põgenikel kodu, ega ka kohta, kuhu ehitada uut.

Need, kes on sõdurite eest pakku saanud, elavad almustena saadud ühekülgsest toidust oma perspektiivitut elu. Põgenikelaagrites sündinud on tänaseks täiskasvanuks saanud ning moodustavad uue põlvkonna, mis pole kunagi okastraadiga piiratud magalakülast välja saanud.

Kus on selle põlvkonna kodu, millest nad unistavad ja kuidas näevad oma laste tulevikku? Kümneid aastaid tagasi vaid ajutiseks abinõuks loodud laagrid ei paku vastust ega lootust kellelegi. Elu saaks mõtte vaid siis, kui Birmas režiim muutuks ja noored saaksid otsida oma juuri vanemate kodukandist.

Kustutatud lootus

Pärast 1988. aasta veriseid demonstratsioonide mahasurumisi ja sellele järgnenud tugevat rahvusvahelist survet tekkis Birmas lootus. Just selle ühtse surve tagajärjel oli hunta valmis korraldama 1990. aastal valimised, mis olid peaaegu ausad ja vabad. Selle asemel, et anda võim üle 82% häältest kogunud Aung San Suu Kyi juhitud demokraatlikule erakonnale, vahistati poliitilised juhid hunta käsul ja ühiskond suleti karmi käega.

Nelja-aastane töö rahvaesindajana vahetati kuni 20-aastase vanglakaristusega, töö seadustega töötlemisega piinapingis.

See ei ole nende laste koduküla. Birma džunglis asuv sisepõgenike laager Tu Hta pakub peavarju, kesist toitu ja algelist kooliharidust sadadele kodust välja aetud kareenidele.

Mõned saadikud ja palju teisi poliitiliselt ebamugavaid isikuid istuvad siiani vanglas, paljud poliitvangid viiakse sealt vaid jalad ees. Päris vabana ei lahku vanglast keegi, sest hunta piinamistehnikad jätavad ka kõige tugevama isiksuse vaimule kustumatu jälje.

Kas peaksime mõtlema Birmale?

Miks peaks Birmas toimuv meie jaoks tähtis olema? Riik asub kaugel, meil ei ole diplomaatilisi ega majanduslikke hoobe hunta survestamiseks. Me ei suuda oma eelarvest anda olulist panust nälgivate põgenike olukorra parandamiseks.

Arvan, et igaüks, kes kohapeal käinud, vihastuks selliste küsimuste peale. Mulje on lihtsalt nii rabav. Emotsionaalselt võiksin näidata fotosid plastmassjalgadega lastest, videofilmi hunta julmusest ning raamatut poliitvangide läbielatust.

Kolm kaalukamat põhjendust, miks me Eestis ei tohi olla Birmas toimuva suhtes ükskõiksed.

1. **Esiteks, olles Euroopa Liidu liikmed, on meil tugev hoob mõjutada Euroopa poliitikat selliselt, et hunta seda valusalt tunneb.**
2. **Teiseks, meil eestlastel, kes saime vabaks tänu lääneriikide toetusele, lasub kohustus täna aidata neid, kes ei ole veel vabad. Ning**
3. **kolmandaks, liberaalidena teame, et ilma teiste vaba olemata, ei saa me ka ise vabad olla.**

Teisel pool jõge algab Tai, kus põgenike eluolu oluliselt parem ei ole.

KUIDAS LÄHEB?

Valve Kirsipuu päevad on kiired

Reformierakonna asutajaliige **Valve Kirsipuu** ühiskondlikud tegevused ulatuvad Vähiliidust NaiReni.

Kui Siim Kallas tegi mulle 1994. aastal ettepaneku osaleda Reformierakonna loomisel, võtsin sellest õhinaga kinni, sest mulle on alati meeldinud midagi organiseerida, luua midagi uut. Olin selleks ajaks juba kaks aastat Riigikogus olnud – Mõõdukate fraktsioonis sõltumatu liikmena – ja saanud suurepäraselt aru, et poliitikas ei saa olla sõltumatu. Väliselt näis kõik korras olevat, olin rahanduskomisjoni esinaine, töö oli loominguline ja huvitav, kuid midagi jäi puudu. Puudu jäi see, et ma polnud „oma". Fraktsioonisisestel diskussioonidel sai selgeks, et sotsiaaldemokraatlik lähenemine ühiskonnakorralduses polnud see, millisena mina tuleviku Eestit nägin. Reformierakonna põhisuunad olid just need, millest ma oma majandusloengutel olin tuhandetele inimestele innustunult rääkinud, polnud mingit kahtlust, loomisel oli minu erakond. 5. märtsil 1995. a. sai Reformierakond oma esimesed ristsed Riigikogu valimistel. Mäletan hästi meie rõõmupidu Raekoja platsil endise Reklaamiklubi ruumides.

> **Reformierakonna poliitika põhisuunad on just sellised, mida oma majandusloengutel tuhandetele inimestele rääkinud olen**

Minu abikaasa oli selleks ajaks juba aasta aega olnud voodihaige. Teadsime peres kõik, et sellel haigusel on ainult üks võimalik lahendus, küsimus oli ainult millal, kas kuu või kahe pärast. Kümme päeva pärast 1995. aasta valimisi jõudis mu pere pikk ja piinarikas võitlus lõpule. Olin tundnud, mis tähendab olla võimetu tegelikkuse ees. Tegelikkuse ees, kus pole abi ei töökusest, tahtejõust ega rahast. Inimene on võimetu fakti ees, et meditsiin ja teadus parandamatute haiguste puhul pole suutnud leida lahendusi.

Sama aasta lõpul valiti mind Eesti Vähiliidu juhatusse. Minu panus selles tegevuses oli väike. Jõudumööda aitasin korrastada mõningaid finantsprobleeme ja läbi viia meditsiinikaugeid üritusi. Kui 2003. a. lõpetasin oma tegemised Riigikogus, oli selge, et mul tuleb hakata lunastama seda usalduskrediiti, mida olin aastate jooksul saanud. 2004. aastal hakkas kehtima seadusemuudatus, mille kohaselt mittetulundusühingud ei tohtinud enam osutada tasulisi teenuseid. MTÜ Eesti Vähiliit sai aga raha Haigekassalt, et osutada vähihaigetele toetusravi. Et neid vahendeid kasutada, loodi Vähiliidu juurde sihtasutus Vähihaigete Toetusravi, mille nõukogu esimeheks mind määrati. Juba neljandat aastat tegeleb see sihtasutus kogu Eestis vähihaigete koduse toetusraviga, milleks on loodud arstide ja õdede võrgustik kõigis maakondades.

> **Tihti tuleb sõita mööda Eestit ja selgitada erinevatele naisteühendustele, miks elu on just selline nagu ta on**

Korraldame ka igal aastal vähihaigetele kolmepäevaseid suvekoole, kus neile peetakse mitmesuguseid teraapiaalaseid loenguid ja seminare. Väga edukad on naeru- ja tantsuteraapia õppused. Võin kinnitada, et need aitavad toonust tõsta isegi tervetel osalejatel.

Mulle endale on suurt rahuldust pakkunud tegevus Tallinna Teadlaste Maja juures, kus ma nõukogu liikmena vastutan diskussioonide korraldamise eest. Oleme arutanud peaaegu kõiki ühiskonna elu puudutavaid probleeme, alustades muinsuskaitsest (Sakala lammutamine), Katariina Kolledži loomisest, teaduse rahastamisest kuni kaitsepoliitika kujundamiseni. Tänu oma pikaajalisele tegevusele poliitikas, olen saanud diskussioonidele kutsuda vastava ala juhtivaid isikuid, kes kunagi pole koostööst keeldunud.

Olen senini aktiivselt tegev naispoliitikute ettevõtmistes. Mitte ainult NaiRes, vaid ka Naiste Koostööketis, mis hõlmab peamiselt Eestis tegutsevate poliitiliste erakondade naisühendusi. Sellega seoses tuleb tihti sõita mööda Eestit ja selgitada erinevatele naisgruppidele, miks meie elu on just niisugune kui ta on ning mida me igaüks saaksime teha, et elu kõigi jaoks elamisväärsem oleks.

Valve Kirsipuu kinnitab: Reformierakond viib ellu neid tõdesid, mida ta majandusteadlasena loengutes õpetanud.

Foto: erakogu

Foto: Piret Pakler

Hanno Pevkur soovitab oma vara tulevikule mõeldes kindlasti testament teha.

Tädi Maali päris miljoni, aga jäi sellest ilma

Riigikogu õiguskomisjoni liige **Hanno Pevkur** selgitab, mis muutub uues pärimisseaduses. Muutusi on vaja teada, sest pärijad või pärandajad oleme ühel nukravõitu eluhetkel kõik.

Nii võiks kõlada täna pealkiri mõnes kollases ajalehes, kus kirjeldatakse olukorda, et tädi Maali oli läinud pikemaks ajaks välismaale tööle ja seetõttu jäi miljonilisest pärandist ilma. Seda võimaldab täna kehtiv pärimisseadus, mis annab võimaluse maha vaikida eemalviibivad pärijad. Ehk praeguse seaduse kohaselt tuleb isikul pärimiseks minna notari juurde ja kirjutada avaldus, et soovin olla pärija ja pärandi vastu võtta. Kuna tädi Maali töötas pikemat aega välismaal ja keegi temaga teistest võimalikest pärijatest kontakti ei otsinud, jääbki tädi Maali miljonilisest pärandist ilma.

Vältimaks nii selliseid kui ka teisi võimalikke pärimissüsteemi kuritarvitusi, võttis Riigikogu hiljuti 55 poolthäälega vastu uue pärimisseaduse. Andmaks võimaluse kõigil uue seadusega enne selle jõustumist ka rahulikult tutvuda, kirjutati seaduse jõustumisajaks 1. jaanuar 2009. Uue seaduse peamiseks muudatuseks on seniselt vastuvõtusüsteemilt üleminek loobumissüsteemile. See tähendab lühidalt öeldes kahte asja. Esiteks on loodud süsteem pärandi automaatseks üleminekuks ja teiseks kui ei soovita pärandit mingil põhjusel vastu võtta, on võimalik pärandist loobuda.

Kas teha testament?

Nagu ka seni, on üldisem jaotus pärimisasjades jagatud seadusjärgseks ja testamendijärgseks pärimiseks. Lihtsalt öeldes seisneb nende kahe erinevus pärandaja tahte olemasolus või selle puudumises. Kui pärandaja soovib oma eluajal pärandi saatuse pärijatele ette öelda, tuleks selleks teha testament ja kindlasti on see parim variant pärandaja võimalikke soove silmas pidades. Isiklikult mina soovitaksin igaühele teha oma vara edasise saatuse määramiseks testament ja just notariaalne testament. See välistaks igasugused vaidlused pärandi osas ning säästaks nii riigile kui pärijatele erinevaid kulusid. Kahtlemata tuleb testamendi tegemisel arvestada, et testament annab seaduse kohaselt väga palju erinevaid võimalusi korralduste andmiseks nagu näiteks annak, sihtmäärang, sihtkäsund jms, aga selleks ongi mõistlik minna notari juurde ja testamendi tegemise soovi olemasolul küsida nõu konkreetsete korralduste andmiseks.

> Hanno Pevkur kirjutab, et uus pärimisseadus suurendab kindlust, et kõik, kellel pärimiseks õigus, seda ka teha saavad

Kui siiski selgub, et pärandajal ei ole tehtud testamenti, tulebki lähtuda seaduses kirjapandust ja jagada vara pärijate vahel vastavalt seadusele. Nagu eespool kirjeldatud, muutub põhimõtteliselt 1. jaanuarist 2009 see, kuidas pärijad selguvad ja kuidas pärand jagatakse. Kui selgub, et surnud isikul testamenti pole, on uue seaduse kohaselt notaril kohustus pärijad välja selgitada ja väljastada pärimistunnistus. Pärimistunnistuse väljastamiseks peab vähemalt keegi pärijatest esitama notarile avalduse pärimismenetluse algatamiseks. Kui menetlus on algatatud, selgitabki notar välja kõik pärijad ja väljastab pärimistunnistuse, kuhu märgitakse eranditult kõik pärijad. Seejärel saavad pärima õigustatud isikud asuda pärandvara jagama vastavalt sellele, kui suur on igaühe pärandiosa suurus.

Uus seadus tagab kindluse

Palju on vaieldud selle üle, miks uut seadust üldse vaja on. Peamine põhjus ongi just pärijate õiguslik kaitse. Riigi ülesanne on tagada, et iga isik, kes on õigustatud pärima, seda õigust ka teostada saaks. Ehk vaatamata sellele, kas sa oled Eestis või laias maailmas, pead sa alati saama pärida, kui sul selleks õigus on. Lisaks sellele oli uue seadusega vaja korrigeerida täna kehtiva pärimisseaduse vastuolu uuemate seadustega nagu näiteks võlaõigusseadus ja uus tsiviilseadustiku üldosa seadus. Lühidalt muudab uus pärimisseadus Eesti eraõiguse euroopalikumaks ja kaasaegsemaks, kuna ühtne Euroopa ei tunne enam riigipiire. See omakorda on muutnud inimeste liikumise palju vabamaks ning toob kaasa paratamatult vajaduse reguleerida pärimisseadusega kõik võimalikud juhtumid, mis on seotud vara üleminekuga pärandajatelt pärijatele.

HOBI

Milleks on vaja filmifestivale?

Pimedate Ööde Filmifestivali korraldaja **Tiina Lokk** selgitab, miks maailma filmirahvas mitu korda aastas festivalidele koguneb.

Keegi on kusagil öelnud, et maailmas on rohkem filmifestivale kui aastas päevi. On's tegemist filmiinimeste suurushullustusega? Koguni mitte. Filmifestival kui nähtus on tegelikult üks ja väga oluline osa filmiärist ehk siis showbisnesist. Filmifestival on tegelikult aken turule. Mida suurem turg ehk rahvastiku arv ja filmivaatamise ehk kinokülastatavuse koefitsient on ühes või teises riigis, seda suurem on koheselt ka filmifestivali roll selles areaalis. Filme, õigemini küll õigusi ostetakse ja müüakse ning sugugi mitte väikese raha eest, nii nagu ei ole ka sugugi mitte väikesed kulutused, millega filme tehakse. Kusagilt peab ju need ka tagasi teenima. Festival kui nähtus aitab sellele kaudselt ja otseselt kaasa: uusi trende, uusi nimesid, uusi filmimaid saab turule „sisse sööta" tänu festivalidele. Festivalid aitavad ja õpetavad inimesi vaatama filme, kujundavad nende väärtushinnanguid mitte ainult tasandil hea/halb film, vaid toovad meieni ka kogu kultuuridevahelise dialoogide laia spektri, süvendades meis ka kultuuritolerantsust, mis ju nii vajalik meie tänasel päeval üha globaliseeruvas ühiskonnas. Filmifestival on kõige otsesem ja võimsaim reklaami- ja turunduse üritus nii üksikutele filmidele ja tegijaile, kui ka tervetele riikidele ja filmikultuuridele. Kasulik on ta ka korraldajamaale, sest sedaviisi tõuseb ka kõik sealtoimuv hetkeks tähena taevasse. Mõni aeg tagasi otsisid poliitikud välispressist kordi, kui räägiti Tallinnast. Aga nad ilmselgelt unustasid vaadata detsembrikuiseid kultuuriveerge näiteks Izvestijas, Screen Internationalis jne, kus räägiti Tallinnast seoses PÖFF-iga. Maailma üks suuremaid ja olulisemaid Cannes'i filmifestival on igavesti jäädvustanud ajalukku selle väikese vanade pensionäride linnakese Vahemere kallastel, Berliini karu aga sai koheselt jumekaks, kui muutus ka Berliii filmifestivali sümboliks. Neid näiteid võib tuua hullult palju. Eestlastele on festivalikultuur tervikuna võõras, ta ei kuulu meie kultuuritraditsioonide hulka ja pigem tekitab(s) võõristust: käib üks pidu ja pillerkaar koos rohke söömaga: filme palju, inimesi nagu murdu ja vastuvõttudel lauad söökide all lookas (ma ei räägi PÖFF-ist), mõtlemata seejuures, et tegelikult võib ka selliselt ajada äri (ja veel kuidas!) ja lobistada nii, et vein muutub vahuks. Festival on töö, töö nii vaatajale (PÖFF-il näiteks vaatavad paljud külalised festivali jooksul 50-60 filmi), kui ka filmi müüjale. Kõik festivalid ei ole võrdsed. Nii nagu jalgpalliski, on ka siin kõrgliiga. Viimasesse kuulub kõikuvalt (igal aastal vaadatakse kuuluvus üle) umbes 50 festivali, mida on tunnustatud ja enda sekka valinud FIAPF (Rahvusvaheline Filmiprodutsentide Assotsiatsioon). Sinna kuulub ka teist aastat PÖFF. Ka see jaguneb veel omakorda kategooriateks: 12 A-kategooria festivali nagu Cannes, Berliin, Veneetsia, Goa jne, kelle kohustus ja õigus on näidata oma võistlusprogrammides vaid maailma ja Euroopa esilinastusi; siis on temaatiliselt piiritletud võistlusprogrammidega festivalid näiteks nagu PÖFF oma Euraasia võistlusprogrammiga ja siis on mõned väiksemad, aga olulised, hästikorraldatud temaatilised žanrifestivalid (Õudusfilmid jne). Minu üheks lemmikfestivaliks on ajapikku kujunenud Cannes'i filmifestival. Cannes'i võib korraga armastada ja vihata, aga teda ei ole kunagi võimalik omastavalt hõlmata. Kujutage ette, kui ühte väikesesse Pärnu-suurusesse mereäärsesse kuurortlinnakesse vajub kaheks nädalaks kohale 100 000-päine inimmass, kellest umbes poole moodustavad kõigi maailma kultuuride ja rasside esindajad, kelle ühisnimetajaks on sõna filmitööstus (müüjad, ostjad, ametnikud, staarid, režissöörid, produtsendid jne) ja siis selle keskel ringi loovivad, elegantset väärikust säilitada püüdvad pensioniealised prantsuse daamid koerakestega (mis näevad välja nagu väikesed lambiharjad). Kunagi toimus veel samal ajal ka pornofilmide festival, mis oma staaridega lisas Croisett bulvarile felliinilikku koloriitsust ja markantsust. Kogu selle inimmassist kaose aga ühendab filmiturg ja festival ise, kus esmatulnuka jaoks tõeline kaos alles algab: turul linastub 3000 filmi ringis ja festivali neljas võistlusprogrammis esilinastub ligi 100 filmi. Milline unistus festivali programmi meeskonnale avastada tuhandete (!) konkursile saadetud filmide hulgast uusi trende ja nimesid, taaskohtuda vanade meistritega (Cannes jääb alati truuks neile, kes kord on juba nende programmi nimekirjas olnud). Oli aeg, kus ma pidin olema sellel festivalil algaja rollile lisaks üheaegselt levitaja, ajakirjaniku ja festivalidirektori rollis. Oi, kuidas ma siis vihkasin seda festivali! Mu päev koosnes sõna otseses mõttes täistikitult kohtumistest, filmide vaatamisest ja kilomeetrite kaupa Croisetti mööda jooksmisest ja rahvamassist aja peale läbitrügimisest. Seda kõike lõõmava Vahemere päikese all, olukorras, kus restoranidest tulid enneolematud aroomid ja mul ei olnud selleks ei aega ega raha. Mul ei olnud õrna aimugi filmiärist ega ärist üldse ja kõige selle juures pidin ma ise „söödav" välja nägema ja jõudma veel õhtul vastuvõttudele, et hommikul kogu karussell uuesti algaks. Täna ei ole ma enam algaja. Ma tunnen ennast nagu saja-aastane kilpkonn, kes teab kõigist kõike ja oskab oma energiat kasutada optimaalselt. Isegi on natukene igav ja kahju, et nii on läinud. Adrenaliini küll napib, aga naudin see-eest nüüd täiega inimesi, filme, päikest ja veini.

Cannes'i võib korraga armastada ja vihata, aga teda ei ole kunagi võimalik omastavalt hõlmata

Filmifestival on kõige otsesem ja võimsaim reklaami- ja turunduse üritus nii üksikutele filmidele ja tegijaile, kui ka tervetele riikidele ja filmikultuuridele

Minu üheks lemmikfestivaliks on ajapikku kujunenud Cannes'i filmifestival

Foto: erakogu

Hetk PÖFFi pressikonverentsil.

FESTIVAL DE CANNES

SÜNDMUS

Liberaalse Eesti Vabariigi kujunemine

Ajaloolane **Aarne Veedla** meenutab, kuidas vabaduse ideoloogia sai eestlastele omaseks juba varsti pärast oma riigi väljakuulutamist.

Aarne Veedla meenutab vabariigi algusaastaid, kui liberaalne elukorraldus Eestis valitsema pääses.

Foto: erakogu

Veebruar 1918. Kui Eesti oli sündimas, siis oli see Eesti väga vasakpoolne. Ja jutt ei ole mitte ainult bolševikest. Ega Töörahva Kommuunist. Igasuguseid sotsialiste ja radikaale oli teisigi. Neid oli rohkem kui kedagi teisi. See vasakpoolsus oli paratamatu. Maalt linna. Patriarhaalne eluviis kokku põrkamas linnaeluga. Võõrandumine.

Eesti naabritel olid samad hädad. Soome. Läti. No üks kommunist ajas teist sotsialisti taga. Eks tänapäeval tundub groteski piiril see heakskiitmine, et mitu mõisat sai põlema pandud, ja mitmele parunile ots peale tehtud. Mõrvarid ja röövlid peaks olema rahvusliku eneseuhkuse galeriis välistatud. Seda enam, et tollaste tegude tekkepõld polnud rahvuslus, vaid punane udu.

Mõrvarid ja röövlid peaks olema rahvusliku eneseuhkuse galeriis välistatud

Kuid siiski oli selles maailmasõjaaegses Eestis ka rahvuslus olemas. Niisugune õrnõhuke. Korporandid ja gümnasistid. Ja Sannamehele tänu. Selline see meie vabadus oli, nooruk, laps. Inimlaps, kes veel ei tea elu hinda. Tema tõime oma vabaduse ohvriks. Kõige kõrgemas tähenduses.

Oli see nüüd kompromiss või paratamatus, aga sündis liberaalne Eesti Vabariik.

See kohe kindlasti ei olnud Pätsi riik, see oli Tõnissoni riik. Jagatud võimuga parlamentaarne riik. Poliitikas räägitakse, et kergem on võimule pääseda, kui võimul püsida. Kergem on iseseisev väikeriik luua, raskem on, et ta ka püsiks.

Kergem on iseseisev väikeriik luua, raskem on, et ta ka püsiks

Jutt pole ainult sellest, et Eesti oligi mitmekeelne, mitmerahvuseline maa. Olnud seda enam kui 700 aastat. Võitlus bolševistliku Venemaaga tõi Maarjamaale arvukalt põgenike, siia jäi Lenini vastu võidelnud vene armee. Seis oli selline, ja Moskva tahtis sellel mängida.

Peeter Peetri väljakult võeti küll maha, aga Nevski katedraal jäi. Ning juutidele andsime kultuurautonoomia. Isegi enamus baltisakslasi eelistas jääda siia. Liberaalne Eesti Vabariik võitis. Kergelt elas üle kommunistliku riigipöörde 1. detsembril1924. aastal.

Foto: Eesti Ajaloomuuseum

Eesti Vabariigi esimese aastapäeva tähistamise paraad Tallinnas Vabaduse väljakul 24. veebruaril 1919.

Kaheldamatult olid kahekümnendad aastad kui Ameerika mägi. Ometi võitsime rahvusliku iseteadvuse osas neil aastail kõige rohkem. Liberaalne mudel toimis Eestis, isegi kui oli vaja saneerida kogu finantssüsteem. Kogu majandus. Mujal maailmas, kus tegemist noore demokraatiaga, on sellisteks sammudeks alati vaja läinud autokraatiat. Kui miinimum. Eesti oli juba kohati siis teistmoodi kui kõik ülejäänud. Ja Eesti lõppes ka siis, kui lõppes liberaalne Eesti. Ega neid valikuid tol korral palju ei olnud. Aga tagasi vaadates oli Pätsi autokraatia vastastel õigus. Neil liikus mõte peas paremini kui kriitikavälistel juhtidel, ka päris lõpus. Ja Tõnisson oleks tolle kas või ühe paugu ära teinud.

Kaheldamatult oli kahekümnendad aastad kui Ameerika mägi. Ometi võitsime rahvusliku iseteadvuse osas neil aastail kõige rohkem

Eesti rahvas on saatusest suurem. Uuesti loome täna oma rahvusriiki. Ja jälle liberaalset. Selja taga juba on tohutud õnnestumised. Kui nüüd ainult keegi kõrvale ei keeraks.

RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED

Ristid „Meie” haudadel

Riigikogu liige Igor Gräzin kirjutab sellest, et Venemaa tegelikkus on vahel meedias tunduvast kaosest kaugel.

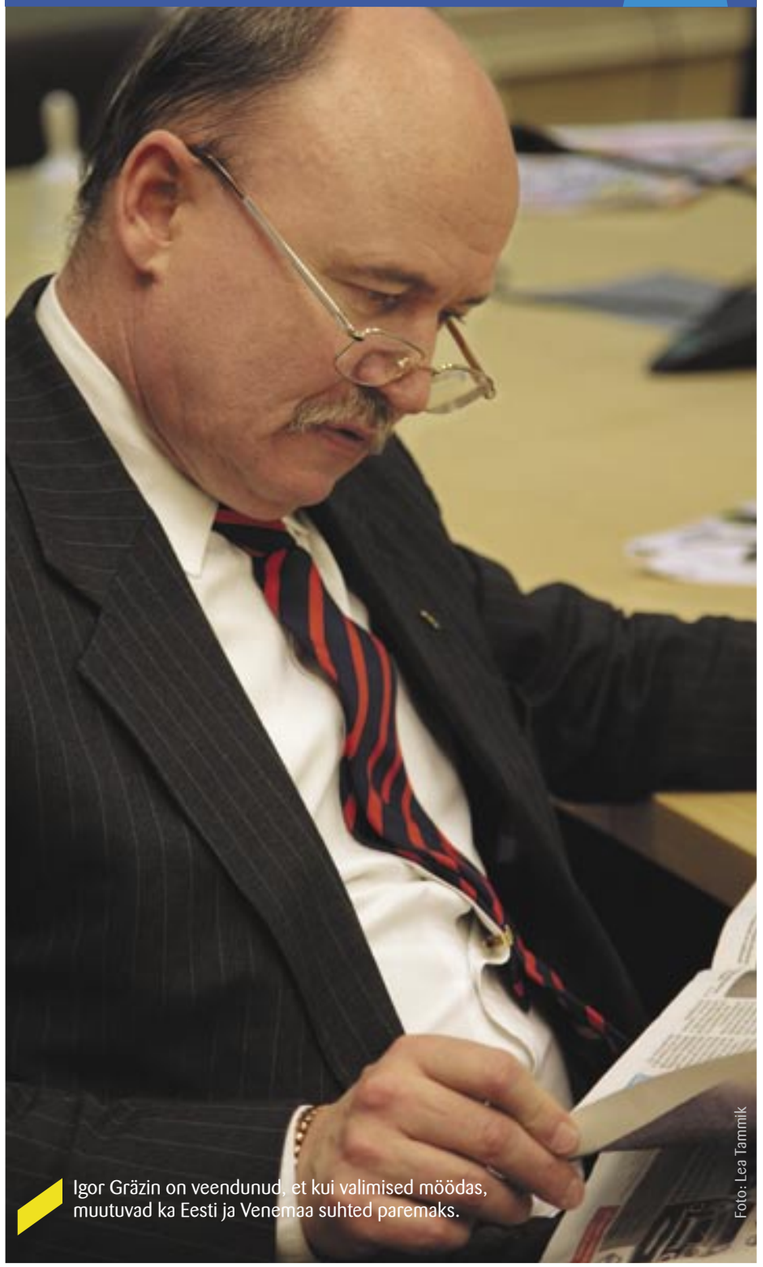

Igor Gräzin on veendunud, et kui valimised möödas, muutuvad ka Eesti ja Venemaa suhted paremaks.

Foto: Lea Tammik

Yessss! Kui tõlkida sõna „meie” vene keelde, siis saab minu positiivsest emotsioonist aimu. Teatavasti „meie” on – „NAŠI”. Kurikuulus putin-juugend, kelle „suurte” tegude väikseid märke nägime Tallinnas, teleekraanil Eesti saatkonda ja saadikut (daami!) füüsiliselt ründamas ja mina ise – neid ka elusast peast.

Sallimatuse-sabat Vene moodi

Justament neli päeva pärast Putini erakonna valimisvõitu sattusin jalgsi minema üle Punase Väljaku, kus mornil talvepäeval oli koos ehk kümmekond tuhat inimest valgete keepidega üll, mille selgadele oli joonistatud Tema Enese (Putini) pilt ja sõna „Võit!”. Kui lisada siia juurde pühade-eelsed tulukesed hämaras talvepäevas ja valjuhäälditest kriiskamise: ülemise oktaavide ja madala bassipõrinani kostuvad inimhääled, siis jäi mulje millalgi filmis nähtud Ku-Klux-Klan'i suur-sabatist kusagil all Alabamas 1950. aastatel.

Tubli miilitsamees, vanem-leitnant, kes ahelikus seisis, soovitas sõbralikult: „Söör, ärge siit edasi minge… täna on seal pättide-kaabakate (vene k. „španaa i bõdlo”) kokkutulek.” Jäin kuulatama, mida karjuti: „Meie võidame!”, „Vaenlane purustatakse!”, „Venemaa tõuseb!”, „Juutide vandenõu ei lähe läbi!”…

Ei noh, vägev. Ja sellel taustal tundus meie meeltes ikka veel kuidagi ähvardav Pronksiöö lihtsalt pisikese vahepalana „Naši” üldises suures rünnakumarsis. Aga ennäe – ei möödunud kahte kuudki ja kahe „Naši” liidri taltsutamist (nigelate ametikohtade jagamisega Kremli eeskojas), kui „Naši” sisuliselt laiali saadeti. Noorte rünnakrühmlaste viimseks ohkeks sai omamoodi happening Moskva Sadovaja ringteel… Keskmise suurusega platsile rahulikul puiesteel oli paigutatud sadakond väikest risti ja üks suur beebipilt. Ristidele oli kirjutatud „Geniaalne teadlane”, „Kosmonaut”, „Iluduskuninganna” jne. Protest ise oli suunatud abortide vastu ja ristid tähistasid sümboolselt abortide läbi hukkunud beebisid, kellest oleksid võinud saada inimesed, kelle ametid olid ristidel loetletud.

Tulemata jäänud triumf

Mis seal rääkidagi: abordid on sotsiaalne probleem ja seda ka demograafilisse kriisi vajuval Venemaal, aga mööngem: üleminek teemalt teemale oli nii järsk, et muutus groteskseks. Lööge või maha, aga ma ei suuda kujutleda Hitlerjuugendi juhti vom Schirach'it või SA liidrit Ernst Röhmi pidamas rahurneelseid miitinguid lasteaedade rahastamise või pandakarude kaitseks…

Groteski lisas seegi, et kuna ennematest aegadest kehtib Moskva südalinnas keeld ühineda toimuvate miitingutega ja selle tarvis on nad ka ümbritsetud metallvõrgust piiretega, ei saanud inimesed lähemalegi astuda, et vaadata, mis sellel üritusel toimub. Našistid jäid oma ristidega üksi, mis nüüd tähistasid vaid neid endid.

> Našistid jäid oma ristidega üksi, mis nüüd tähistasid vaid neid endid

Sülitagu susi nende prohvetite silgukaussi, kes täna ennustavad seda, milliseks täpselt saab Venemaa aasta või paari pärast. „Naši” surm kinnitab vaid seda, et vene tegelikkus on vähem ekstreemne, kui pealtnäha paistab ja mingisugused hungveipingid ja tänava rusikakangelased Venemaa poliitikas tüüride juurde ei pääse. „Naši” ja nendesarnased on äratöötatud inim-materjal, mida Venemaa kui niisugune ei vaja. „Tegid nalja, lapseke, ja nüüd aitab!”, armastavad ütelda Venemaa lapsevanemad ja prokuratuuri uurijad.

Foto: Sten Mundumaa

Trollibussipeatusse maetud langenute põrmud on tänaseks saanud viimse rahupaiga kalmistul. Seda „našistide” kriisetest hoolimata.

Usaldusväärne Venemaa

Venemaad ümbritsevaid suurimaid müüte on arusaam sellest, et Venemaa on müütiline ja müstiline. Ettearvamatu… Globaalses pildis ja suureks suumituna (väikelinna ja küla tasemele) on Venemaa maailma üks kõige stabiilsemaid ja usaldusväärsemaid riike. Nimetage veel üks maa maailmas, kus suurim sotsiaalne pööre (NSVL lagunemine augustis 1991) oleks toimunud vähemate ohvritega, kui korralik jalgpalli finaal mõnes lõunapoolsemas või anglikaanlikumas Euroopa liiduvabariigis. Detsembrikuus ei mäletanud üks Moskva suurärimehi enam isegi, mille pärast Venemaa poliitikute retoorika Eesti vastu nii vaenulik on. Kui meenutasin tasahiljukesi aprillisündmusi, siis laksas 150-kilone härrasmees peoga vastu lauda, hüüatas „ah vaat' mis, vaata, mida tähendab vana pea – miski ei jää meelde” (vanust oli tal täpselt 42 aastat) ja naeris nii, et laua all maganud buldog ehmatusest silmad lahti tegi.

Kui vanasti kirjeldati nõukogude poolnäljahädade põhjuse süüdlast naljaga: „kõiges on süüdi kevad, suvi, sügis, talv ja ameerika imperialism”, siis nüüd võiks viimase asemele panna – valimised. Need on nüüd läbi (presidendivalimised pole mingi teema) ja meie head ja normaalsed suhted taastuvad Venemaaga üsna pea. Ja et nad on head, selles olen ma kindel. Sest läbi ajaloo on nad alati olnud tänastest halvemad.

Mati Raidma: Pärnumaal väljakutseid jätkub

Riigikogu liige ja Pärnumaal reformierakondlasi juhtiv **Mati Raidma** kinnitab, et see, palju teha jõuad, sõltub aja planeerimisest.

Küsitles **Erki Melts**

Foto: Peep Lillemägi

Oled üle poole aasta juhtinud erakonna Pärnu maakonnaorganisatsiooni. Millised on Sinu võidud ja mis pole läinud päris nii nagu Sa oleks tahtnud?

Seadsin paar sihti, mille saavutamisse püüan panustada. Kõigepealt omavahelise suhtlemise teema. Üheks erakonnaga liitumise ajendiks on inimestel kindlasti suhtlusvõrgustiku laiendamine. Mitte ainult võim, vaid ka vaim on ühe tugeva erakonna alustala. Piirkondade, noorteklubide ja NaiRe juhtide ning maakonnaorganisatsiooni juhatuse igakuise kooskäimise käivitamine on andnud Pärnumaa reformierakondlaste ühistunde arengule positiivse tõuke. Samuti on uus igakuine Oravapesa kooskäimine loonud kõigile erakonna liikmetele võimaluse kohtuda ja arutleda erinevatel teemadel Riigikogu liikmete ja erakonna teiste tipptegijatega.

> Pärnumaa reformikad käivad regulaarselt koos

Paremaid ja kiiremaid tulemusi lootnuks endalt kogu organisatsiooni laiendamisel Pärnumaal ja uute piirkondade ning noorteklubide loomisel. Eks siin on ilmselt kõige rohkem tunda andnud ajanappus ning Pärnumaalt eemal Tallinnas elamine. Aga seda tõsisemalt tuleb asi käsile võtta sel aastal.

Kuidas jaotad oma tegemisi, et igale poole jõuad: Riigikogu, maakonnajuhi tegemised, välissõidud, pere jne? Mis on Sinu jaoks muutunud selle aja jooksul, kui oled olnud Riigikogus?

Ega see ülesanne kergete killast ei ole. Kuid üldteada on ütlemine: kes teeb, see jõuab. Riigikogus riigikaitsekomisjoni juhtimine lisab palju ülesandeid ja kohustusi, millest enamus ei ole seotud otsese valijaskonna esindamisega, kuid on kogu Eesti huvides olulised. Siia kuuluvad ka suhteliselt sagedased välislähetused. Paralleelselt tegelen Pärnumaa asjadega, mis tänu aktiivsele arendusjuhile Erkile ja heale meeskonnale maakonna juhatuses on arenenud edukalt. Ja tegelikult jätkan ka oma vana südameasjaga – nö maailmahädade ning kriisidega. Nüüd läbi mittetulundusühingu.

Selle kõige kõrval on püha koht ja rahu allikas – kodu. Viimasel ajal küll natuke erilises olukorras, sest eelmise aasta 2. detsembril sündis meie perre kahe tütre kõrvale poeg Kristjan, kes nõuab ka isahoolt ning pühendumist, kuid annab ka emotsionaalselt väga palju tagasi.

> Pärnumaa Oravapesa nime saanud üritusel on võimalik kohtuda erakonna tipptegijatega

Palju saab Riigikogu liige seista oma valimispiirkonna eest?

Jagaksin vastuse kolmeks. Esiteks läbi töö vastava eluvaldkonna komisjonis tõuseb tulu ka kodumaakonnas. Riigikaitsekomisjoni esimehena saan positiivse poole pealt tõdeda, et Pärnu väeosale on leitud kaitseväemaastikul koht ja juba sel aastal käivitub reservkogunemiste süsteem, milles Pärnul on oluline roll täita. Samuti oli üks minu ja Reformierakonna valimislubadustest riigikaitsevaldkonnas senisest palju suurem toetus Kaitseliidule. 2008. aasta Kaitseliidu eelarve, võib täna positiivselt tõdeda, kasvab võrreldes 2007. aastaga 39%, mis on selge märk tegudest, mitte pelgalt sõnadest. Läbi selle saab ka Pärnumaa malev oma arengus tõsise sammu edasi.

Teiseks lõime juba esimestel Riigikogu tööpäevadel Pärnumaalt valitute saadikurühma. Oleme korraldanud erinevaid külastusi ja kohtumisi Pärnumaal, et omalt poolt kaasa aidata tekkinud probleemisõlmede lahendamisele maakonnas ja toetada häid ideid. Aasta lõpus korraldasime Endla teatris nn saadikute aruandmise ürituse valijatele. Elav arutelu ning küsimuste tulv näitas meile kindlat vajadust muuta see traditsiooniks.

Kolmandaks, Riigieelarve ja selle jaotamisel võimalusel hea seista ning sõna sekka öelda Pärnumaa huvides. Nii lisandus nii mitmegi külakeskuse, haridus- ja sotsiaalobjekti toetamiseks raha ka selle aasta eelarvesse.

Lisaks siia veel Pärnumaaga seotud pikema perspektiiviga suurprojektide toetamise ja silma peal hoidmise, millest kindlasti tuleb välja tuua Via Baltica Pärnu ümbersõitu.

Mati Raidma soovib lisaks erakondlikule tööle Riigikogus ja Pärnumaal olla kursis maailmahädadele ja kriisidele lahenduste otsimisega.

HOBI

Ameerika auto

Puurmani reformikas Aare Käärsoo on oma sõnul kogu teadliku elu fännanud Ameerika autosid. Tänaseks päevaks on vaatamisest ja kaasaelamisest saanud tõsine hobi. Aare on ka endale soetanud kaks „iludust". Iludus ei ole just ainus õige sõna neid autosid iseloomustama. Nagu omanik ütleb: need autod on isikupärased, igaüks vaatamisväärsus omaette. Sõidunauding muidugi veel sinna juurde... Oma hobist rääkis Aare Reformikirjale.

Küsitles **Terje Trei**

Kust see huvi alguse sai?

Ameerika auto on mulle meeldinud nii ammusest ajast, et täpselt ei oskagi aastat nimetada, aga tõsisem huvi sai alguse American Car Beauty Showl käies, siis kui endal veel masinaid ei olnud. Paaril viimase showl olen ka ise osalenud.

Mille poolest Ameerika autod teistest autodest erinevad?

Need on tehtud mugavale inimesele, on mahukad – võid kas või autos elada... Neil autodel on jõudu, kui oled korra sõitnud, siis enam teisi ei taha. Lisaks on vanemad autod vaatamisväärsused

Foto: erakogu

omaette. Tõelist pilti vanadest ameerika autodest näeks tõenäoliselt Kuubal.

Mida arvata väitest, et Ameerika auto on bensiiniröövel, keskonnasaastaja ja sõitma peaks hoopis jalgrattaga?

Nende funktsioonid ja kütusekulu on samas tasakaalus kui väiksematel ja kiidetud säästlikel autodel. Viimastega saab sõita punktist A punkti B. Kui arvestada, et säästlik auto liigutab ühte-kahte inimest, Ameerika auto teeb ka tööd (veab haagissuvilat, kaatrit, toob vanaemale põllult koju heinakuhja jne), siis ei olegi need autod väga suured saastajad. Need on praktilised masinad. Vanemad autod on aga praeguseks ajaloolised iluasjad. Ega nendega ju iga päev ei sõida...

Kas see on ka kallis hobi?

Igal harrastusel on kulud. Ega näiteks golf ja purjetaminegi pole odavad, aga nendega tegeletakse. Minu hobi kulud saavad kaetud praktilise tuluga hobiga seotud transporditeenustest. Samas on see pidev nokitsemine ja tegevust jagub, igav ei hakka.

Kuidas huvilised on organiseerunud, kas teevad koostööd, millistel üritustel osalevad?

Suheldakse pidevalt, nii rõõmudes kui muredes. Kui miskit on vaja, olgu siis nõuannet või tagavaraosa, on just see inimeste ring see, kellega esmalt suhtled. On fännid, kes tegelevad Ameerika autode maaletoomisega ja varuosade hankimisega teise töö kõrvalt. On ka eri automarkide klubisid. Ise ma otseselt mingisse klubisse ei kuulu.

Kas kodukohas on veel teisigi Ameerika autode fänne?

Olen ise nii mõnegi inimese nakatanud. Vend sõidab ühe minu käe alt läbikäinud autoga ning on sõprugi, kes pisiku külge saanud ja endale esimese ameeriklase muretsenud. Sooviga siinkandis seda ja üldist motoharrastust propageerida, tegelen kokkutuleku korraldamisega. Plaanis on tänavu Pikknurme külas korraldada „motoristide" kokkutulek. See oleks üritus, kuhu võivad tulla nii Ameerika autode omanikud kui ka motomehed ja põrnikate omanikud. Üldiselt kõik, kellel istumise all pisut isevärki sõiduriist.

Kas oled ise Ameerikas käinud, näinud, kuidas seal tänavapilt ja liikluskultuur välja näeb?

Ei ole ja ega väga ei taha ka. Ei tunne vajadust, sest mind köidab just nimelt auto, mitte tingimata sellega kaasnev kultuur. Ma olen ikka eestlane ja elan siin. Mul ei ole vajadust iga pisemgi asi, olgu siis suitsupakk või hamburger, otse autost kätte saada, saan hakkama ka kitsamatel tänavatel.

Kuidas hindad Eesti liikluskultuuri, kas Ameerika autoga tänavapilti ilmumine mõjutab kaasliiklejate suhtumist?

Vana autoga liiklejat nähakse kindlasti, vahel märgatakse ka mitte ainult suurt autot, vaid kui kunstiteost. Uuem Ameerika auto on omanikule tänapäeval liikluses turvaline. Julgen väita, et Ameerika auto fännist omanikud on suhteliselt kultuursed sõitjad.

Eesti üldine liikluskultuur on olematu. Häirib, see, et ei arvestata teistega. Näiteks kui kusagil kitsamal tänaval suur „rekka" manööverdab, siis ei lasta tal seda rahulikult teha. Trügitakse külje alla ja siis närveldatakse. Mõistlikum oleks pisut kaugemal seisatuda, manööver saab kiiremini tehtud ja kõik sujub jälle. Maanteel ei aidata kaasa sujuva liikluse võimalusele, jne.

Millest selline kultuuritus tuleneb?

Oleme liiga enesekesksed. Ei mõisteta, et tühjal platsil võid teha mida tahad, mitte tihedas liikluses. Kui oled teiste hulgas, pead ka teistega arvestama.

Mida tahaksid öelda kokkuvõtteks?

Vahel mõtlen, et olen valel ajal sündinud. Viie- ja kuuekümnendad olid vist minu aeg. Vot siis olid autod! Ja sedagi lisaks, et Ameerika autode omanikesse suhtutakse tihti nagu motomeestessegi – pisut eemalehoidvalt, pidades neid jõhkarditeks. Tegelikkus on aga hoopis vastupidine.

Aare Käärsoo autod

Kõige olulisemaks pean 6,4 liitrise mootoriga uunikumi Mercury Montclair aastast 1964, mis minu andmetel on Eestis ainuke. Auto korrastamiseks kulus terve talv. Pulmasõite olen sellega teinud oma sõpradele ja sugulastele. Sellised autod ei saa aga kunagi päris valmis. Ikka leiad midagi, mille kallal võiks nokitseda. Teised masinad on rohkem tarbeesemed ja igapäevaseks pruukimiseks. Chevrolet Suburban 5,7l 4x4 sünniaastaga 1997 ja Chrysler Town & Country sünniaastaga 1996.

Foto: erakogu

Dekoreeritud 1964. aasta Mercury on efektne pulmaauto.

HUVITAV

Valimiskampaania jänkide moodi

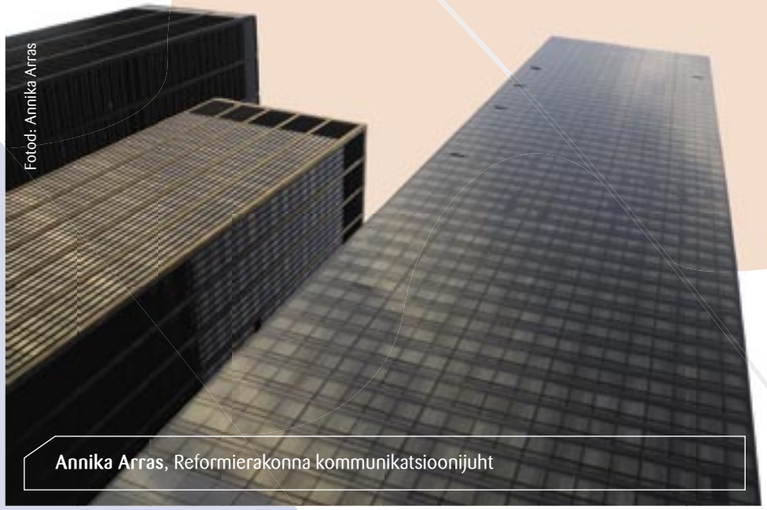

Fotod: Annika Arras

Annika Arras, Reformierakonna kommunikatsioonijuht

Avan Atlandi ookeani kohal USA Today ja vastu vaatab Barack Obama, keeran lehte ja leian ennustused peagi saabuvale Ameerika jalgpalli finaalmängule. Newsweek'i lehitsedes naeratab Hillary Clinton ja üle mitme lehe laiutab arutelu, kes tema võidu korral tegelikult hakkaks Valget Maja valitsema – Bill või Hillary? Super Tuesday, Super Bowl, Super-Super USA.

Ma tõepoolest arvasin, et niipea, kui mu jalatallad Ameerikamaad puudutavad, tõmmatakse mulle propaganda kott pähe ja järgneva nädala jooksul üritatakse mind veenda igal võimalusel igal pool viiel erineval moel, miks Barack on parem kui Hillary või miks McCain oleks just õige mees viimaks Ameerika Ühendriike helgema tuleviku poole.

Hiiglaslik reklaamitööstust toitev tarbimisühiskond on see, mis meieni läbi meedia jõuab. Ja just see arvamus lubaski oodata äsja öeldut.

J.F. Kennedy'lt Manhattanile

Läks hoopis teisiti. Esimese märgi Super Teisipäeva lähenemisest, kus peaksid selguma nii demokraatide kui vabariiklaste sisevalimiste tulemused mitmes osariigis, sain ma alles hotellitoa telekast Fox News'i vaadates. Ameerika kodudes on telereid rohkem kui inimesi ning päevas kulutatakse keskmiselt 4-5 tundi teleka vaatamisele, mistõttu on ka loogiline, et kogu valimisvõitluse põhiraskus on viidud televisiooni. Televisioon on siin maal kõikvõimas. Nii võiski järgnevate päevade jooksul vaadata ühte

Obama meeskond Grand Centrali terminalis.

debatti teise järel, kord Hillary peal ja Obama all ja vastupidi, CNN, NBC, FOX jpt telekanalite parimad reporterid ja poliitikatoimetajad arutlemas ühe või teise kandidaadi väljaütlemisi.

Ameeriklaste mälu on terav, presidendikandidaadiks olemine tähendab 24 tundi ööpäevas elektrifitseeritud olekut, hetkekski ei tohi end lõdvaks lasta, sest kohe kasutatakse see sinu vastu ära. Nii saabki Hillary Clinton tõsise kriitika osaliseks, kui ta keset kampaaniat oma seisukohta vägede väljatoomisest Iraagist muudab. Kohe on vastastel ette näidata tema poolt öeldu nädal tagasi. Suures plaanis ei saagu nagu aru, mis ta siis valesti tegi – *we'll bring the troops home* või *we'll bring the combat teams home.* Mis vahet sel on? Aga on ja nagu kunagine Reagani meeskonna liige Mrs. Whittlesly selgitab, siis teise väljaütlemise puhul kinnitas Hillary seda, et kui Valge Maja pealikuks saab tema, siis sõda ei lõppe. See, et rünnakurühmad koju naasevad, ei tähenda USA administratsiooni lahkumist Iraagist, see ei tähenda miljarditesse dollaritesse ulatuvate kulutuste lõppemist. Aga Iraagi sõda on kujunemas valimiste peateemaks, on Mrs. Whittlesly veendunud, olenemata sellest, et täna üritab meedia põhiarutellu suunata majandust ning Iraagi temaatika on küsitluste järgi alles kolmandal kohal.

> **Ameerika kodudes on telereid rohkem kui inimesi ning päevas kulutatakse keskmiselt 4-5 tundi teleka vaatamisele, mistõttu on ka loogiline, et kogu valimisvõitluse põhiraskus on viidud televisiooni**

Vabariiklased versus demokraadid

Põhivõitlus käib demokraatide seas – kaks väga tugevat ja peaaegu võrdset kandidaati ei luba ka kogenenuimatel poliitikavaatlejatel ennustada, kumb

Jätkub lk 52

lõpuks võidab. New Yorgi ülikooli poliitikaprofessor Jonathan Nagler vangutab pead ja ütleb, et tema sellise ennustamisega tegeleda ei julge, sest olukord on niivõrd uus – vastastikku naine ja afro-ameeriklane. Mõlemad on Ameerika Ühendriikide presidendikampaanias esmakordne ja ainulaadne nähtus. Ettevaatlikult küll avaldab, et tema arvates saab peale Super Teisipäeva ülekaalu Clinton, sest sisevalimised toimuvad ka New Yorgi osariigis ning sealsetes naaberosariikides, kus Hillary alati väga tugev on olnud.

Super Teisipäeva lõpetuseks on Hillary võit teada, kuid võidu formeerumine oli üllatuslik. Tema kantsis New Yorgis võtab Obama 40% häältest ning võidab Connecticuti osariigis, kus ka Hillarylt märksa paremat tulemust loodeti. Aga paljudes osariikides on veel sisevalimised toimumata ning Clintoni juhtiv positsioon (kokku 61 delegaadi häält rohkem 10.02. seisuga) on selles kontekstis ikka väga napp. Kõik on endiselt lahtine.

Vabariiklaste kampaania torkab pisut vähem silma ja pole sugugi nii tuline kui demokraatidel. Põhjuseks ilmselgelt ühe väga tugeva kandidaadi olemasolu – McCain. Tema võidus ollakse juba kindlad. Konkurendid Huckabee ja Romney omavad kõikides küsitlustes piisavalt marginaalset toetust, et nende jõudmine vabariiklaste presidendikandidaadi toolile tundub ebatõenäoline. Kui võitlust pole, pole ka vaja laialt arutada ja nii ongi demokraadid rohkem pildis. Paar päeva peale Super Teisipäeva teatabki Romney, et astub valimisvõitlusest tagasi ja toetab edaspidi McCaini kandidatuuri.

Vaieldamatult populaarseim valimismaterjal on rinnamärk.

Varasematel presidendivalimistel on küll olnud näiteid, kus kandidaadid põruvad, kuna ei suuda piisavalt raha koguda ja sama massiivselt kampaaniat teha kui konkurendid

Kui vaadata pisut ette, aega, mil mõlemal poolel on sõelale jäänud ainult üks kandidaat ja kaalul on presidenditool, tundub tänane seis demokraatidele kasulik olevat. Clintoni – Obama kahevõitlus annab võimaluse demokraatidel oma teemasid tõstatada. Samas on nende poliitiline süsteem meie omast niipalju erinev, et sellist asja nagu parteiprogramm kampaanias kuskilt ei paista ja sama partei kandidaadid töötavad ka teineteise vastu. Nii et võib-olla on hoopis McCain paremas seisus, sest tema eetrit omad mehed nii palju ei riku.

Kandidaadid on iseseisvad – nad ise valivad teemad, ise koostavad oma meeskonna, ise teevad kampaania ja mis põhiline, ise koguvad raha. Ja see raha kogumine ongi siinkohal võtmeküsimus. Pole raha, pole kampaaniat, pole võtit Valgesse Majja. Varasematel presidendivalimistel on küll olnud näiteid, kus kandidaadid põruvad, kuna ei suuda piisavalt raha koguda ja sama massiivselt kampaaniat teha kui konkurendid.

Rohujuure kampaania

Ameeriklastele meeldib rääkida. Ja kõik, kes vähegi seotud presidendivalimiste kampaaniaga, kinnitavad, et põhiline töö võidu nimel käib rohujuure tasandil näost näkku valijatega suheldes. Vabatahtlikud kampaaniameeskonna liikmed käivad ukselt uksele ja jutustavad väsimatult, miks just tema poolt toetatud kandidaat parim on. Jagatakse reklaamlehti, märke, korraldatakse fundraiser'eid (rahakogumisüritused), ollakse kohal igal pool, kus inimesed oma vaba aega veedavad.

USA presidendivalimised pakuvad suurt huvi üle maailma. New Yorgi 85. valimisjaoskonnas intervjueerisid ajakirjanikud Uus-Meremaalt jaoskonna esimeest.

Kampaaniamaterjalid on valmistatud sihtgrupiti – õpetajatele oma, arstidele oma, sõjaveteranidele oma. Kandidaat peab rääkima seda, mida valija ootab, siis on ta edukas. Ning kui tegemist on kohalike valimistega ja kõne all väikelinnad, siis keskendub kampaania peamiselt sellele, et linnapea kandidaat isiklikult jõuaks kohtuda võimalikult paljude valijatega. Iga kandidaadi personaalne panus oma võidu nimel on suur. Plakatid ilma inimeseta ei tööta.

Kirjeldades neile valimiskampaaniat Eestis, tuleb ameeriklastele suure üllatusena meil kehtiv 40-päevane välimeedia keeld enne valimispäeva

New Yorgi suuruses linnas peab tohutult panustama, et tänaval oma kampaaniaga kuidagimoodigi silma paista. Selleks on vaja rahvamasse või kopsakaid eelarveid, mille abil hiigelsuuri välimeedia pindu katta. Sisevalimiste perioodil pole tänavareklaame jälgides tõepoolest aru saada, et käimas on aktiivne valimiskampaania. Kohalikega vesteldes selgub siiski, et põhjuseks on eelvalimiste periood. Niipea kui kaks presidendiks kandideerijat selged, on plakatid üleval ja siis jääb kõik muu varju. Kirjeldades neile valimiskampaaniat Eestis, tuleb ameeriklastele suure üllatusena meil kehtiv 40-päevane välimeedia keeld enne valimispäeva. Et kuidas siis vabal maal ja demokraatlikus riigis sellisel moel vaba sõna piiratakse? Head vastust ei oskagi anda.

Nädalavahetusel võib linnas siiski kohata üksikuid seltskondi, kes Obama või Clintoni jaoks kampaaniat teevad.

Jätkub lk 54

Inimesed on sümpaatsed – kui sind poliitika ei huvita, siis iga hinna eest sind veenda ka ei proovita, kuid kui sul on küsimusi, siis selgitustöö on põhjalik. Vabatahtlikud on hästi treenitud ning teavad igat nüanssi oma kandidaadist. Sellele lisaks on nad uhked ja alati lõpuni veendunud, et just tema valik on parim ning ta näitab seda ka igal sammul välja. Nii ongi tänavapildis täiesti tavaline nähtus kontori- või koduakendele või ka majahoovidele riputatud väikesed valimisreklaamid või märgid, soovitamaks teistelegi, keda valida tuleks.

Lihtsad ameeriklased

Kuigi Ameerikamaa on kaugel ja kodunt tundub kõik seal toimuv mõnevõrra võõrastav, tuleb nentida, et *homo sapiens* on loomult sama nii siin kui seal. Poliitika läheb korda küll ja oma riigi heaolu huvitab, kuid lõppkokkuvõttes teatakse ikka paremini, kes on jalgpallistaarid või mis probleemid parasjagu naaberperes on.

Super-super päevad Ameerika Ühendriikides said selleks korraks läbi. Ameeriklastele meeldib rääkida ülivõrretes ning neile meeldib uskuda, et nad on maailmavalitsejad ja nad näitavad igal võimalusel välja, kui *fantastic* kõik on. Aga tegelikult on nad lihtsad, nagu meiegi.

Valimistulemusi saab jälgida
http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/
http://www.cnnpolitics.com/

Kandidaatide kodulehed
http://www.barackobama.com/
http://www.hillaryclinton.com/
http://www.johnmccain.com/
http://www.mikehuckabee.com/
http://www.mittromney.com/

Demokraatide valijameestekogus on **4050 valijameest**, et valituks saada, on vaja **2025 toetust**. Vabariiklastel on **2380 valijameest** ja vaja on **1191 toetust**.

Miks peaks eestlasi või Eestit üldse huvitama?

Keit Pentus,
Reformierakonna fraktsiooni esimees

Miks peaks eestlasi või Eestit üldse huvitama, kes valitakse USA presidendiks? Sest lisaks sellele, et tegu on ühe mõjukaima riigiga maailmas, mille majanduses või välispoliitikas toimuvate muudatuste mõju ulatub sootuks kaugemale USA piiridest, on USA läbi aegade olnud üks olulisemaid Eesti toetajaid. Ja sõprade käekäik on ju ikka tähtis.

Seekordsete eelvalimiste puhul peavad ilmselt ka vabariiklaste tulised toetajad tunnistama, et senine kampaania on olnud demokraatide keskne. Kui demokraatide kaks kanget – Hillary Clinton ja Barack Obama – täidavad eetrit ja leheruumi nii rahvusvahelises meedias kui ka kohalikes lehtedes, siis vabariiklaste rahulik sisevalimine ei tekita nii palju elevust. 71-aastane John McCain, keda võib praegu juba üsna kindlalt nimetada vabariiklaste presidendikandidaadiks, on oma elulooga (tegu on Vietnami sõja veteraniga, kes sõjavangina Põhja-Vietnamis Hanoi vanglas hulga koledusi üle

Hillary Clintoni kampaaniameeskond Manhattanil Keit Pentusele materjale jagamas.

Foto: Annika Arras

pidi elama) küll tõeline Ameerika kangelane, kuid massiliikumise tekitamiseks on sellest väheks jäänud. McCaini puhul küsitakse hoopis vabariiklaste omavahelistes aruteludes, kas teist korda abielus olev mees, kelle seisukohad abortide keelustamise, aga ka näiteks Bushi maksukärbete osas on olnud pigem mõõdukad, on nende jaoks ikka piisavalt konservatiiv.

Suurimaks senise kampaania üllatajaks on vaieldamatult 47-aastane demokraat Barack Obama, kelle nime mainimine veel aasta tagasi pani Washingtoni analüütikuid õlgu kehitama. Mis on Obama saladus? Mis on see x-faktor, mis on lühikese ajaga tekitanud üle-ameerikalise Obamamania? Karisma, värskus, empaatiavõime, terane taip, vahetu suhtlemismaneer ja pea kõiki ameeriklasi liigutav jutustus Keenias lapsepõlve veetnud

Jätkub lk 56

poisist, kes tänu oma jonnile, töökusele ja andekusele lõpetas stipendiumite abil Harvardi ülikooli särava juristina. Kas sellest piisab, et saada valituks ja võita Clintoni kogemustega ja karastunud meeskonda? Vara öelda. Igal juhul on Obama näol tegu fenomeniga, mille kallal saavad pikka aega pead murda analüütikud ja poliitikahuvilised mõlemal pool Atlandi.

Et üsna palju on küsitud, milline kandidaat oleks Eestile parim, siis väga lühidalt ja üldistatult mõned kandidaatide seisukohad erinevates küsimustes. Otsustage ise.

Majandus- ja maksupoliitikas toetab McCain ettevõtte tulumaksu alandamist 35%lt 25%le ja maksusoodustusi teadus-arendustegevusele. Clinton ei toeta Bushi maksualandamise plaani, jagaks presidendiks saades 25 miljardit dollarit toetustena peredele, kellel on raskusi küttearvete maksmisega. Obama toetab maksude vähendamist töötavatele lastega peredele. Tahab sel viisil majandusse suunata 75 miljardit dollarit.

Haridus. Obama peab oluliseks, et reaalained, eriti matemaatika, oleks senisest tähtsamal kohal. Tahab suurendada eelhariduse kättesaadavust. Clinton tahab senisest rohkem rõhku panna lasteaias antavale haridusele, aga suunata ka miljard dollarit programmidele, mis tegeleksid koolist väljakukkumise ennetamisega. McCain peab tähtsaks heade õpetajate tunnustamist, tahab kodusõppimise teha kättesaadavamaks just probleemsetele õpilastele.

Majandus- ja maksupoliitikas toetab McCain ettevõtte tulumaksu alandamist 35%lt 25%le ja maksusoodustusi teadus-arendustegevusele

Iraak. Clinton hääletas küll senaatorina vägede Iraaki viimise poolt, kuid toetab nüüd järkjärgulist kohaloleku vähendamist. McCaini sõnul saab Iraagist väljatulla siis, kui olukord Iraagis seda lubab ja oleks vastutustundetu ilma tagajärgedele mõtlemata päeva pealt kõik jõud tagasi tuua. Obama on algusest peale Iraagis sõjalise jõu kasutamise vastu olnud. Toetab praeguseks järkjärgulist kohaloleku vähendamist.

Igal juhul on Obama näol tegu fenomeniga, mille kallal saavad pikka aega pead murda analüütikud ja poliitikahuvilised mõlemal pool Atlandi

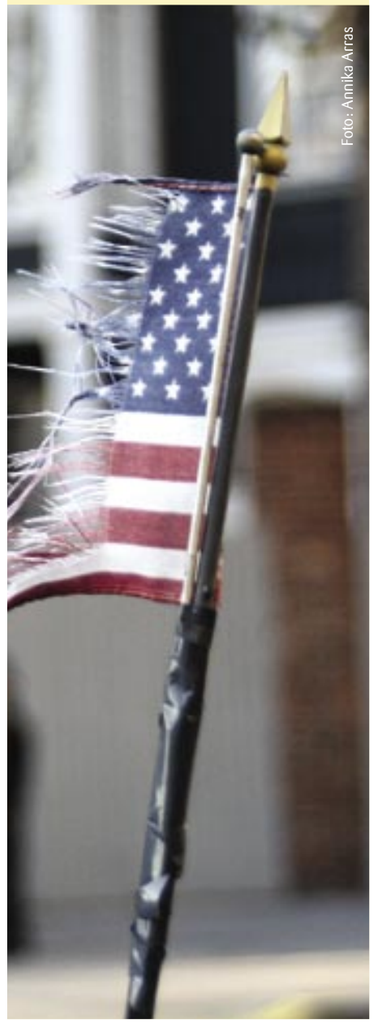

Foto: Annika Arras

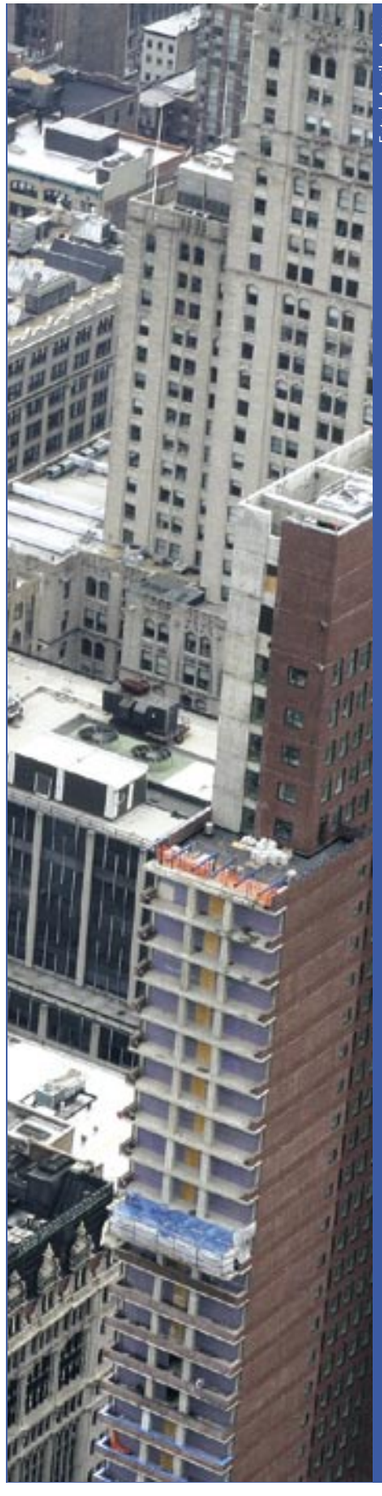

Fotod: Annika Arras

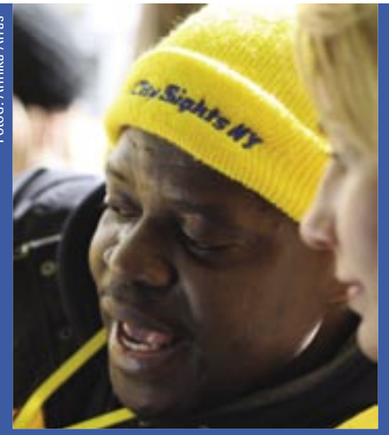

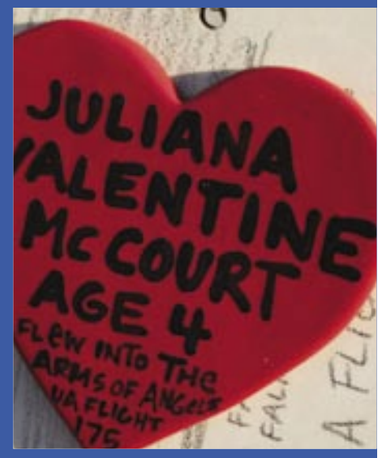

Parem tee

Järjejutt jätkub sedakorda aastast 1997. Eelmistes ajakirja numbrites oleme Kalev Kallemetsa abiga meenutanud Reformierakonna algusaastaid, vaikselt läheneme 21. sajandile…

Järjejutu eelmiseid peatükke saad lugeda www.reform.ee/reformikiri

Tugev majandus, kindel tulevik

1997 oli Talse, repotehingute, Tiina Joosu ja 13% majanduskasvu aasta. Kuid see oli vaid pinnavirvendus ning selle aasta 10. mail erakonna kongressi kõnes oli Siim Kallasel põhjust öelda, et Eestis pole turumajandus pöördumatult kinnistunud: „…tegelikult on selle majanduspoliitika võidukäigust vähe põhjust rääkida, kõik on pooleli.” Taktikaliselt oli erakonna jaoks olulisim aga järgmine: „Poliitilise maastiku tulevikku silmas pidades kujuneb kahtlemata üheks tähtsamaks muutuseks teoksil olev Isamaaliidu ja Mõõdukate ühendamine üheks poliitiliseks jõuks.”

Viimane oli juba kaunis ohtlik, kuigi ka võimalustega nähtus Reformierakonna jaoks, kes oleks jäänud üksi selgelt paremale.” Nii arutati tihedalt, mida teha ning lahenduseks oli ühise opositsiooni kujunemine koostööst tollide vastu, suhtluse kaudu Riigikogu puhvetis ja vormistamine 31. detsembril 1998 restoranis „Olematu Rüütel” või „Mõttetus Mehes” nagu täna mõned riigikogu liikmed kohta nimetavad. Liidu Mõõdukad, Isamaa, Reformierakond ehk MIRi idee oli ka KMÜ kui uduse poliitilise ühenduse lahustamine Koonderakonna ja Maaerakondade lahku löömise kaudu ning hiljem juba eesmärk võita koos 1999. aasta valimised. Vajadus oli karjuv, sest nagu Mart Laar meenutab: „Oli selge, et Eesti vajas väga tugevakäelist majanduslikku juhtimist, sest fundamentaalsed majandusnäitajad olid väga negatiivsed, Euroopa Liiduga liitumisprotsessis olime tagapool ja NATOga liitumise võimalus kustumas. Seega langesid kolme osapoole eesmärgid täiesti ühte.”

Foto: Reformierakond

Erakonna esimesed suvepäevad Saaremaal 1997.

Olulise tähtsusega oli, et nii Isamaa kui Mõõdukad jätsid kõrvale liitumise plaanid ja asusid enda erakondade tugevuse taastamisele. Isamaale oli erilise tähtsusega Mart Laari tagasitulek, mis koos Jüri Mõisa tulekuga lõi Isamaale laiema profiili. Siim Kallas lisab ka Jaana Padriku, sel ajal väga populaarse raadiohääle. Mõõdukate suurimaks varaks oli Siimanni valitsuses „apoliitilise” ministrina populaarsust kogunud Toomas Hendrik Ilves, kuid erakond oli tugevnenud ka läbi rea liitumiste, kus enne liitumist Mõõdukatega moodustus Parempoolsetest ja Talurahvaerakonnast Rahvaerakond.

Erakonna nõunik Rain Rosimannus nägi selle aja ohte järgmiselt: „1997. aastal hakkas poliitiline õhustik tõsiselt vasakule kalduma. Isamaa rääkis usinalt sotsiaalsest turumajandusest ning Isamaa ja Mõõdukate ühinemine tundus tõenäoline.

Foto: Reformierakond

Reformierakonna esimene kevadpidu Glehni lossis 1998. aastal. Mikrofone hoiavad Kreisiraadio ehk Võrno, Leinatamm ja Oja ning laulavad Kallas, Voog, Asmer ja paistab Rummo habemetutt.

5. detsembri 1998. aasta kongressikõnes „Tugev majandus, kindel tulevik” küsis ja vastas Reformierakonna esimees Kallas: „Milline on see Eesti, mille võtab tänaselt valitsuselt üle järgmine, värske mandaadiga valitsus? See on pisut raskemeelse ja kohmaka riigiaparaadiga Eesti. See on viimaste aastate jooksul olnud pigem pelglik, kulunud mõtlemisega ja kinni joosta ähvardav Eesti. See on olnud patiseisude Eesti.” Kompromissitult nagu rasketele aegadele kohane, hüüdis esimees erakonna liikmetele lahingukäsu: „Me lähme valimisi võitma. Me oleme valmis pakkuma Eestile värskeid ideid ja uut dünaamikat.”

1999. aastal oli rasked valimised 10 miljoni skandaali pärast. Valitses teatud kõhedus, kuid kõik erakonnas toetasid Kallast, et ta süüdistustele ja kohtuprotsessile vastu peaks. „Pakkusin 10 miljoni skandaali alguses tagasiastumist esimehe kohalt, kuid kõik asusid veenma, et ma jätkaks,” ütles Siim Kallas hiljem. „Väga oluline oli mulle esimehe valimise tulemus kongressil, kus oli ligi 200 poolthäält ja vaid 9 vastu. See kinnitas erakonna ühtset toetust ja sellest oli mulle suuresti abi.”

Reformierakonna strateegia oli valimistel tõsta peateemaks maksudebatt, kuid MIRi leping lahjendas maksudebati mõju valimistulemusele. Koos veendi ka Koonderakonna liikmeid nende erakonna perspektiivi nõrkuses ja kutsuti enda erakondadesse. See tegevus andis oma panuse Koonderakonna lõplikuks lõpuks, mis strateegilise poliitilise pildi kohalt on olnud olulisem kui laialdast tähelepanu võitnud maksudebatt.

Erakonna valimiskampaania oli jõuline – vaid Reformierakond suudab tagada Eesti jätkuva majandusliku edu valitsevatel kriisiaegadel. Noortele valimismanageridele jagati igaühele üks Tallinna linnaosa vastutusalaks ning lahti läks usin plakatite kleepimine ja valijatega kohtumine. Reformierakon-

Postimehe karikatuur 1999. aasta valimistelt. Postimees

na firmamärgiks said kollased õhupallid ja rõõmus olemine kodanikega kohtudes. Mõnikord küsiti, miks teil naerunägu peas, siis vastati, et ega poliitikud peagi olema maailmamure kehastuseks.

Noored kandidaadid ise tegid oma tutvustamiseks ajalehe Tallinnas tiraažiga 40 000. Selleks leiti ise sponsorid ja volditi talgutöö korras õhtul hilja Kristiines ühes kontoris kokku, et kojukanne saaks lehe postkastidesse panna.

Olime selgelt vastu astmelisele tulumaksule ning võitlesime selle vastu väsimatult. Lubasime 9000-kroonist keskmist palka aastaks 2003 ja 13 000 töökohta aastas. Lubasime Eestile uut ja värsket nägu. Valimistulemustel polnud väga vigagi, kuid 800 häält jäi puudu peaministri positsioonist, sest vastavalt kokkuleppele sai kolmikliidus peaministri positsiooni kolmikliidu siseselt enim hääli kogunud erakond.

Valimistulemus: 77 088 häält, mis moodustas 15,9% kõigist häältest ja andis 18 mandaati. Enim hääli kogusid Siim Kallas 7465, Toomas Savi 6535, Toivo Asmer 5590 ja Uno Mereste 4900.

Fraktsiooni koosseis oli seega pikemat aega järgmine: Tiit Käbin, Valve Kirsipuu, Väino Linde, Maret Maripuu, Kristiina Ojuland, Paul-Eerik Rummo, Uno Mereste, Andres Lipstok, Kaljo Kiisk, Jürgen Ligi, Toomas Savi, Toomas Vilosius, Andres Taimla, Rein Voog, Ignar Fjuk, Meelis Atonen, Kalev Kukk ja Neinar Seli.

Koalitsiooniläbirääkimised said omal moel alguse juba 5. märtsi õhtul, kui Isamaa ja Mõõdukate esindajad tulid külla Reformierakonnale restorani Carina, kus valimistulemusi oodati.

Siim Kallas mäletab, et Marju Lauristin võitles hilisematel koalitsiooniläbirääkimistel ettevõtte tulumaksule kõvasti vastu. Ideega iseenesest polnudki niipalju probleemi kui tähtaja sissesurumisega. Kuid oli ilmne, et kui tähtaega koalitsioonileppes sees pole, tekivad igasugused takistused ja õigustused, miks seda pidevalt edasi lükata ja tegelikkuses lõpuks mitte realiseerida.

Läbirääkimised olid rasked, sest kindel oli peaministri kandidaat ja et koalitsioon tuleb, kuid sisulistes küsimustes sooviti võtta maksimumi. Siim Kallas ja Rain Rosimannus olid programmi töörühmas ning kui asjad ei edenenud, sõitis Rain Rosimannus Tartusse Marju Lauristini ja Tõnis Lukasega rääkima, et kas ettevõtte tulumaksu tähtaeg tuleb või ei tule koalitsiooni. Aga tulid mõlemad. Lõpliku koalitsioonileppe sõnastuse leppisid kokku Heiki Kranich ja Eiki Nestor Riigikogu puhveti ukse kõrval aknalaual istudes. 17. märtsil sõlmis Reformierakond Isamaaliidu ja Mõõdukatega koalitsioonilepingu, mille alusel moodustati valitsus, kus Reformierakond sai viis ministrikohta ning ettevõtte tulumaksu kaotamise investeeritud kasumilt koalitsioonilepingusse. Ministripositsioonid olid Reformierakonnal MIR koalitsioonis järgmised: rahandusminister Siim Kallas, kultuuriminister Signe Kivi, justiitsminister Märt Rask, keskkonnaminister Heiki Kranich, regionaalminister Toivo Asmer.

Rahandusminister Siim Kallase esimene suur töö oli negatiivse lisaeelarve koostamine, sest eelnev koonderakondlik koalitsioon oli majanduskasvu ja tarbijahinna kasvu prognoosi üles bluffinud (vastavalt 6% ja 8%), et maksta valimiste eel kõrgemaid pensioneid. Ilmselgelt kõrgemad pensionid rohkem hääli koonderakonnale ei andnud, kuid riigi rahanduse panid löögi alla küll. Kulude kärpimine keset aastat miljardi krooni võrra oli väga kõva pähkel.

Jürgen Ligi
Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni esimees
Kui 53 inimest ei taha teha poliitilist enesetappu, siis see miljard krooni peab paika jääma. See summa on nii poliitiliselt kui majanduslikult püha ja puutumatu.

Negatiivse lisaeelarve suurusest
Eesti Päevaleht
21.04.1999

Tugev tulemus 1999. aasta valimistel tähendas ka erakonna peasekretäri koha vabanemist Heiki Kranichi lahkumisega keskkonnaministriks. Peasekretäriks kutsuti Inglismaalt, Cambridge'i magistriõpingutelt koju Eero Tohver. Siim Kallas iseloomustabki erakonna peasekretäre: „Erakonna arengus

on olnud kaks etappi, mis mõlemad on loomulikud ja vajalikud. Esiteks Heiki Kranichi improviseeriv, loomingulisem juhtimine ning teiseks Eero Tohveri ja Kristen Michali süsteemse masinavärgi töö. Eri ajad nõuavad eri lähenemisi." Kallase jaoks on olnud tööjaotus esimehe ja peasekretäri vahel optimaalne: „Esimehele on jäänud vabad käed poliitika tegemiseks, ega pidanud tegelema erakonna organisatsiooni juhtimisega."

Narva foorum – erakonna poolt Narvas korraldatud foorum Ida-Virumaa tuleviku arutamiseks 2001. aastal.
Foto: Reformierakond

Oluliseks toeks erakonna organisatsiooni üle Eesti toimimisele oli endise Jõgeva linnapea Kalev Lillo tulek piirkondade juhiks. Võib öelda, et Kalev Lillo on olnud aastaid erakonna alustalaks järjepidevas kohalike piirkondade juurdekasvus ja nende poliitilises arengus.

1999. aastal ilmus äsja erakonnaga liitunud ja pressinõunikuks asunud endise Postimehe ajakirjaniku Urmas Paeti juhtimisel esimene erakonna siseleht Paremad Uudised, mis oli suur samm edasi senisest Infolehest nii sisus kui väljanägemises. Alguses oli see küll pisut kallis erakonnale, kuid on ennast tõestanud hea vahendina liikmete ja rahvaga suhtlemiseks. Aktiivsem suhtlusvorm, e-maili listid viidi sisse samuti 1999. aastal. Debatt list, staffi, fraktsiooni, piirkondade ja juhatuse listid toimivad tänaseni.

Samasse aastasse jääb ka erakonna süstemaatilisem tegelemine venekeelse elektoraadiga. Erakonna kontorisse võeti tööle peasekretäri nõunikuna Aleksander Apolinski ja Ruslan Furman, kes tegelesid vastavalt Ida-Virumaa ja Tallinna vene kogukonnaga ning koos panid nad kokku aastaid edukalt püsinud Liberal-Forumit, mis ilmub Molodjož Estonii vahel kord kuus.

Samal ajal hakkas kujunema usalduslik suhtlemine ka Sergei Ivanoviga, kes juhtis Vene Balti Erakonda. See sümpaatia realiseerus, kui 2002. aasta märtsis kirjutasid Reformierakonna ja Vene Balti Erakonna juhid alla kokkuleppele kahe erakonna liitumise kohta. Esmakordselt taasiseseisvunud Eestis pandi nii alus rahvuspiire ületavale erakonnale, mille liikmed ja toetajad peavad rahvusest olulisemaks maailmavaadet ja programmi.

RE ja VBEE – Siim Kallas ja Sergei Ivanov on allkirjastanud kokkuleppe VBEE liitumise kohta Reformierakonnaga.
Foto: Reformierakond

Sajandi lõpul saatis erakonda edu ka välisorganisatsioonides. Juba ELDP oli kohe Otto Graf Lambsdorffi lemmiklapsena saanud Liberaalse Internatsionaali vaatlejaliikmeks, kuid 47. kongressil Noordwijkis 1996. a. juunis sai Eesti Reformierakond LI täisliikme staatuse ning Siim Kallas valiti LI asepresidendiks. 11. detsembril 1998 Bonnis toimunud nõukogu istungil võeti Eesti Reformierakond Euroopa liberaalsete ja reformiparteide ühenduse ELDR täisliikmeks. Järgmisel aastal valiti erakonna välissekretär, Euroopa Nõukogu juhatuse liige ja liberaalide fraktsiooni juht Kristiina Ojuland juba ELDRi aseesimeheks.

... jätkub järgmises Reformikirjas.

PERE

Võrumaalgi vajatakse uusi lasteaiakohti

Mullu 13. novembril loosis Reformierakond oma 13. sünnipäeva puhul liikmete vahel 13 000 krooni väärtuses investeerimisfondide osakuid. Õnnelikuks võitjaks osutus Helen Harak Võrumaalt. Reformikiri uuris, mida ta võiduga peale hakkas ja mida elust mõtleb.

Küsitles **Karin Kalda**

Foto: erakogu

Perekond Harak Monopoli mängimas.

Võitsite 13 000 krooni väärtuses investeerimiskapitali Reformierakonna visioonipanga avamise puhul – kas olete mõelnud juba, mida osakutega peale hakkate?

Panin raha kasvama. Kuna mul oli reisipilet just hiljuti ostetud, otsustasin osa kingitusest vahepeal välja võtta ja kasutada reisil kuluvaks rahaks. Niisiis osalt investeerisin kõigepealt enese taastamisse ja silmaringi avardamisse pärast suhteliselt pingelisi aastaid. Eks teise osaga ole näha, kas see kasvatab ennast tagasi ja kus on kõige targem seda ära kasutada.

Rääkige palun veidi oma perest.

Lapsi on peres kaks. Poeg Mario on 16aastane ja on justkui sündinud kruvikeeraja ja mutrivõti käes – kogu aeg on vaja midagi remontida. On juba väikelapse east saati tohutu leiutaja. Tütar Stiina on 13aastane. Tema tegeleb esimesest klassist peale tantsimisega Võru kunstikooli tantsuringis. Mis lastele ei meeldi, on muidugi see, et oma külas napib omavanuselisi sõpru ning lastel ja noortel pole mingeid tegutsemisvõimalusi. Nii jalutatakse sihitult ringi või igavletakse kodus. Ja huvitav on see, et tänapäeva lapsi ei meelita ka kuidagi raamatuid lugema.

Abikaasa Peeter töötab Eltel Networks AS-s liinielektrikuna. Tema vaba aeg on viimasel ajal sisustatud krossiautode remontimisega ja neile kaasaelamisega võistlustel.

Mina ise töötan Lasva lasteaias, algselt lasteaiaõpetajana ning praeguseks teist aastat juhataja kohusetäitjana. Mõni nädal tagasi kaitsesin Tallinna Ülikoolis just oma bakalaureusetööd ning loodetavasti leian taas aega tegelda ka oma hobidega – keeled, lugemine ja kõikvõimalikud loomingulised tegevused. Mulle ei meeldi niisama logeleda.

Kuidas astusite Reformierakonda ja miks just selle erakonna kasuks otsustasite?

Reformierakonda kutsus mind Lasva piirkonnajuht. Erakonna vaated tundusid teistest parteidest enim kattuvat ka minu mõttelaadi ja hoiakutega. Samas lootsin, et suudan ehk erakonnas tegutsedes omalt poolt kaasa aidata Lasva uue lasteaia valmimisele, mille vajalikkuse ja rahastamisvõimaluse üle juba aastaid vaieldud on.

Kui suur peaks teie arvates olema üks Eesti keskmine pere ja miks?

Ei oskagi öelda, mis oleks Eesti jaoks otstarbekam, kas pereliikmete kvantiteet või hoopis kvaliteet. Kui tegemist on hooliva perega, kuhu lapsed on planeeritud vanemate rõõmuks ning kus lapsevanemad on pisutki arvestanud ka oma materiaalseid võimalusi, on ju kõik suurepärane – olgu siis neid lapsi peres üks või kümme. Kurb on aga see, kui lapsi kasutatakse lastetoetuste najal n.ö sissetulekuallikatena või on nendega tegelemine jäetud puhtalt haridus- ja sotsiaalasutuste kanda.

Milliseid muudatusi ootaksite riigi või kohaliku omavalitsuste poolt perede toetuseks?

Võib-olla oleks suurtele peredele vaja mingeid suunavaid koolitusprogramme, mis aitaksid neil ka endil leida paremaid lahendusi eluga toimetulekuks – näiteks pakuks välja näiteid perele täiendavat lisa teenida.

Ilmselt oleks kõige rohkem abi sellest, kui loodaks paremad võimalused laste koolitamiseks. Sellist hariduslikku ebavõrdsust nagu on praegu, ei tohiks küll nii väike riik nagu seda on Eesti, endale lubada. Kui pere elukoht ja materiaalsed võimalused ei saa võimaldada lapsele ligipääsu isegi huvihariduse juurde, rääkimata tasulisest haridusest, ei saa tegemist olla maailmas tõsiselt võetava ja haritud rahvaga.

Kas Võrumaa lasteaedades on täna pikad järjekorrad? Kui palju võiks neid vähendada programm „Igale lapsele lasteaiakoht"?

Jah, ka Võrumaal on pikad lasteaia järjekorrad. Meie lasteaia rühmad on laiali kolmes erinevas paigas, millest üksgi pole mõeldud lasteaiahooneks. Kaks rühma on Lasval asuvast rühmast veel sootuks 5 km kaugusel. Sügisel jäi ukse taha viis järjekorras olevat last ning järgmiseks õppeaastaks on praeguseks registreeritud 12 avaldust. Meie vallavanem on juba aastaid lasteaia koha pealt päris murelik, sest soov valda uut lasteaeda ehitada on juba ammu, kuid raha selleks pole.

Mida sooviksite lisada kõikidele erakonnakaaslastele teadmiseks?

Innustage enda lähedasi ja tuttavaid rohkem iseseisvalt tegutsema ja lahendusi leidma. Kui meie erakonna 6355 liiget suudaks igaüks kas või ühte inimesse süstida rohkem usku ja oskusi enesega toimetulekuks, oleks seegi juba suur panus Eesti jätkusuutlikkusele. Abi riigilt ja usk enesesse peaksid käima käsikäes.

Foto: Sten Murumaa

Uusi lasteaiakohti vajatakse kogu Eestis.

TÖÖPOSTIL

Põlisest taluperest bussijuht mõõdab Euroopa teid

Reformikiri jätkab erakonnaliikmete tutvustamist, kes teevad oma igapäevatööd kõige erinevamatel elualadel.

Peep Lillemägi

Vaido Varul (31) elab Põlvamaal Valgjärve vallas Abissaare külas isatalus koos abikaasa Irina ning poegade – Jakobi (9) ja Arturiga (7). „Oleme suure talupere liikmed," ütleb ta ise.

Tigase talu hakkas üle-eelmisel sajandil pidama Vaido vana-vanaisa, kes oli pärit Mulgimaalt. „Suguvõsa kokkutulekul räägiti, et Mulgimaal on praegugi alles Warroli mõisakoht. Nii on vahel hea naerda, et oleme mõisasoost pärit," jutustab Vaido. Vana-vanaisa rajatud talus ulatuvad meenutused tagasi aegadesse, kui tänaseski elumajas tegi lapsena oma esimesed sammud Vaido vanaisa.

Talutöö ei lõpe ja seda jagub kõigile. 200 hektarit maad, 75 sarvilist looma („Neist 27 lüpsilehma") ja paarkümmend siga („Sigu oli varem rohkem, praegu vähem") nõuavad igapäevast hoolt. („Ega väiksemat talu polegi mõtet pidada, see ei toida.")

Kuna lapsest saati maal elatud, siis on talutöö loomulik elamise viis. Ent Vaidol on teinegi amet, mis aasta-aastalt üha rohkem aega nõuab ja taluniku elukutse tahaplaanile on jätnud.

Fotod: Janis Kukk

Bussijuht perefirmas

Bussifirma Tuuliku Reisid sai alguse sellest, et Vaido onu, kes „vene ajal" kolhoosi bussijuhi ametit pidas, erastas bussi, millest vald uue Eesti aja algul loobus, ja alustas ettevõtjaelu. Onu järel tegi bussiload ka onupoeg Tarmo. „Siis nad hakkasidki rääkima: vaat kui hea oleks, kui oleks asendaja, kes sõidaks, kui kumbki meist ei saa minna," meenutab Vaido seda, kuidas temast bussijuht sai.

Esimene läänes toodetud buss, millega onu sõitma hakkas, oli 1976. aasta Mercedes, mis osteti 1992. aastal. Tasapisi lisandus uuemaid. Praegu on firmas kokku kuus erineva suurusega bussi. Viimane vastne sõiduk osteti eelmise aasta jaanipäeval. Väiksemad bussid tulebki osta uued, muidu kliente ei leia. Uusi 50-kohalisi (tegelikult 47- ja 53-kohalisi, täpsustab Vaido) turismibusse Eesti firmad enamasti ei osta. „Turg ja turuhinnad on sellised, et uus buss ei jõua ennast Eestis tagasi teenida."

Vaido Varul:

„Bussisõit on talutööle tore vaheldus. Aga kui viljakoristuse ajal bussiga viljapõllust mööda sõidan, tekib endalgi kiusatus kombainiroolis olla. Kombainiroolis talupõllul vahin jälle möödasõitvaid busse ja mõtlen, et päevaga oleks Kesk-Euroopas. Nii on mul üks amet hea vaheldus teisele."

Vahepeal sõideti ka Põlvamaa maakonnaliine, eelmisel aastal jäid need kõrvale ja tehakse peamiselt tellimusreise. Kliente jagub. Peale internetilehekülje ei ole reklaami otseselt tehtud ja pole vajagi. Vajalikud telefoninumbrid on busside külgedel ning info levib ka suust suhu. Tihti saab esmakordsest bussitellijast püsikunde, kes teab tellides juba sedagi, keda roolis näha soovib. „On ette tulnud, et klient eelistab jutukamat juhti nagu mina, mõni klient tahab jälle, et juht keeraks rooli ja väga palju ei räägiks," tutvustab Vaido tellimusreiside turul valitsevaid ootusi.

Euroopa teedel juhtub mõndagi

Eestist välja hakkasid Tuuliku Reiside bussid sõitma kolm aastat tagasi. Eelmisel aastal käis juba vähemalt kuus korra mõni buss Euroopa-reisil. Eriti tihe on töögraafik koolivaheaegadel. Vaido meenutab, et mullu septembris oli ta enamuse kuust välismaal. Kõige kaugem koht, kuhu välja jõuti, oli Lõuna-Itaalias.

„Maailmas ma enne bussirooli istumist eriti palju ringi käinud polnud. Nii on see mulle eneselegi üks maailma avastamise aeg. Abikaasale, kes kodus kalendrisse märkmeid teeb, millal mees „niiöelda kodus on", olen hästi tänulik, et ta sedasi hakkama saab. Ka lastega on nii, et kui neil on vaheaeg, siis minul bussijuhina on just tööhooaeg. Kui kodutalus viibin, olen tihti päevad läbi põllul. Mõtlen ikka, et kui noor olen, siis tuleb rabeleda, küll vanaduses on aega puhata," räägib Vaido, lisades, et abikaasa on siiski paaril korral Euroopa-reisil kaasas käinud.

Kui reisijad rõõmsad, sujub ka tee kiiremini

Reisiseltskondi juhtub igasuguseid. „Pikal sõidul „tipsutamine" bussis mind roolisolijana eriti ei häiri. Seni kuni mind ei häirita. Pika reisi kliendid on aga enamasti vägagi soliidsed ja kultuursed. Eesti inimeste temperamenti teades julgen öelda: pigem isegi olgu nad veidi napsised, kui istugu vaikselt. Hea on ikka kuulda, et selja taga on ka elu," arutleb Vaido.

Tore positiivne lugu juhtus Saksamaal, kus bussi peatasid tollitöötajad. Veidikese paberite uurimise järel korraldas reisijateks olnud laulukoor tollimeestele parklas improviseeritud saksakeelse kontserdi. Ametnikud kinkisid seejärel kõikidele saksa tolli vimplid ning lubasid, et selle firma kirjadega bussi ei peatata Saksamaal enam kunagi. „Tollel reisil käiski tänu koori kuulsusele tuntus meiega kaasas. Isegi tagasiteel Poolas Saksa piiri lähedal, kui randa läksime, tunti koor ära ja meie bussile leiti pilgeni täis parklas kiiresti koht."

Vaido Varuli kinnitusel läheb tal süda soojaks, kui bussiroolis põllul kombaini näeb.

Reisil juhtub aga ka ootamatusi. Nii tuli mullu suvel Tšehhimaal hotelli ees bussi logisema hakanud tagasilda remontida.

Tellimussõit suvepäevadele tõi Vaido erakonda

Reformierakonnaga liitus Vaido neli aastat tagasi, kui sõidutas Põlvamaa reformikad Saaremaale suvepäevadele. „Arvasin hulk aega, et ega mina parteisse ei astu. Suvepäevadel nägin aga, kui tore ja ühtehoidev seltskond see on. Kui meie vallas Rahvaliit võimu võttis, sai selgeks, et midagi tuleb ette võtta. Toonane Valgjärve piirkonnajuht Riina Maran kutsus mind ükskord enda juurde, arutasime kodukandi ja maailma asju ning varsti pärast seda täitsin ka avalduse," räägib Vaido, kes on jõudnud veendumusele, et Eesti rahvas on väike ning külades, kus inimesi eriti vähe, ei tohiks keegi kõrvaltvaatajaks jääda.

Vaido Varul põllumajandusest:

„Põllumajanduse ja talundusega hakkasime tegelema kohe, kui selleks võimalus avanes. Hea meel on sellest, et talupidamine praegu ikka ka pere ära toidab. Eurotoetuste avanemine oli muidugi suur rõõm. Praegusel ajal on vanasõna, et põllumees on põline rikas, tõeks saanud. Kes natukenegi pead kasutada oskab ja tööd teha viitsib, peaks küll põllupidamisega ära elatud saama. Kümmekond aastat tagasi olid ajad, et kui metsa poleks olnud, siis oleks vist küll väga raskeks läinud. Praegu aga jalutan vahel talumetsas, kus sirguvad uued puud, mis minu varajaseks vanaduspõlveks peaksid raiekõpseks saama."

HOBI

Suusamägi on „pidu sinus eneses…"

Kunstnik ja Riigikogu liige **Raivo Järvi** meenutab, kuidas jõudis mäesuusatamiseni.

See juhtus millalgi 80ndate alguses, kui kunagine koolivend mu Kuutsemäele kaasa võttis. Olin aastaid jälginud, kuidas see sõber vaimustunult rääkis millestki nii kaugest ja müstilisest nagu mäesuusatamine. Oli ju nõukogude ajal tegemist spordiga, mis seotud eelkõige lääne eliidi elustiiliga. Et elasin sellel ajal nii kapitalistlikult kui võimalik (vaadates, kuulates ainult välismaiseid kanaleid, tahtmata teada midagi masendavast argielust), tundus ettepanek tõesti kaasakiskuv.

Mäletan, kuidas jõudsin sellele Lõuna-Eesti künkale, seljas teksajakk ja kaenlas Bulgaaria laenusuusad. Mäletan, kuidas vaatasin väheseid, kes seda spordiala valdasid, kui pooljumalusi ning sisimas küpses vankumatu otsus – MA PEAN SELLE ASJA SELGEKS SAAMA! Nii jõudsin juba esimesel katseaastal läbi uskumatute keerdkäikude Kaukasuse mägedesse, värgimale mäele nimega Tšegett! Siiamaani meenutan kõhedusega neid hooldamata jäiseid radu, mida mööda raskelt hallatavate pikkade suuskadega (sellistega tollal sõideti) ukerdada tuli. Praegu on naljakas meenutada, millist sõidutehnikat üks eruohvitserist instruktor seal õpetas.

> Vaatamata ehtsovjetlikule olmele, olid mäetipust avanevad vaated hingematvad

Mägedes unus masendav tegelikkus

Vaatamata ehtsovjetlikule olmele, olid mäetipust avanevad vaated hingematvad. Nii sai veelgi vankumatumaks tahe õppida asi päris selgeks. Seda ei suutnud takistada ei murtud õlg samal esmareisil ega pöidlamurd mõni kuu hiljem Koola poolsaarel Kirovskis. Kõikjal ja kõigilt üritasin saada õpetust ja oskusi, et lõpuks ometi sõita nagu vaja. Mäletan, kuis pärast aastatepikkust „kangutamist" see äkki juhtus. Mäletan üht väikest vihjet eestlasest suusafriigi käest, mis äkki asjad klappima pani. Ehkki see on tõesti elukestev õpe, mis nõuaks kaugelt tihedamat harjutamist, kui kord aastas toimuv suusanädal, on mäesuusatamisest saadav „kaif" imeline. Sama imeline on ka fakt, et iga eestlane võib täna paraja tahtmise korral Alpidesse suusatama minna. Kaugetel 80ndatel tundus see absoluutse utoopiana!

Esimest korda Alpides

Mäletan elu esimest reisi Šveitsi Alpidesse (kuhu rahakott praegugi hästi lubada ei taha)! See juhtus N. Liidu lagunemise ajal, kui Austraalia eestlasest suusafanaatik aatevendadest kamba sinna viis. Lend Aerofloti pardal maksis 2000 rubla, mida mul ei olnud. Päästsid kogutud 300 Soome marka. Mäletan, kui väliseestlasest vanahärra mäe peal umbusuga meil oma suusavarustust näidata palus. Imestunud oli tema pilk nähes, et meie suusad tema omadele alla ei jäänud. Lausa pärani vajusid silmad aga siis, kui ta nägi suusaomanike sõidustiili! „Kuulge, te ju oskate sõita!" puistas ta vaimustunult, olles samas uhke „raudse eesriide" tagant pääsenud suguvendade üle.

Uued ajad, uued võimalused

Unistus on saanud tõeks – Eesti on vaba ja ala tahtjatele kättesaadav. Täna käiakse võimalikult erinevates kohtades Euroopas suusatamas, et saada mingitki pilti mäekuurortide paljususest. Jah, nüüd on see tõeline nauding – nõlvad on hooldatud ja keskused nägusad. Suusavarustuski on teinud läbi suure hüppe, asendades kunagised kohmakad pikksuusad kergelt hallatavate ja lühikeste carvingsuuskadega, mis nõuavad vastavat sõidustiili – madalamat asendit ja laiemat suusavahet. Naudin seda innovatsiooni, kuid tõeliselt rasketelt nõlvadelt tulles tajun, kuidas kunagi õpitud tehnika võtab oma: põlv läheb instinktiivselt põlve taha ja suusad vanamoodsalt kokku. „*Hey, your father is an old school man!*" (Su isa on vana kooli mees!) hüüatas kord mu pojale üks austria suusainstruktor, kes minu teismelise poja niigi hea carving-stiili üle vaatas.

Suusamõnu algab õppimisest

Siinkohal, head sõbrad, minu soovitus: kui te tahate mägedes tõelist naudingut saada, ärge häbenege suusaõpetajailt nõu küsimist. Kasutage iga võimalust õppimiseks, kasutan seda tänini võimalusel alati isegi. Ärge ostke „üle jõu" käivaid võistlussuuski, vaid suunake see raha õpetusse. Selleski maailmas käib elukestev õpe!

> Mäletan, kui väliseestlasest vanahärra mäe peal umbusuga meil oma suusavarustust näidata palus

See on imeline kogemus, mis nõuab parasjagu eneseületamist nii jõusaali treeningute kui ka kõrguste trotsimise näol. Kuid kui asja ükskord selgeks saate, meenutate kindlasti Hemingway kuulsat lauset: „… pidu sinus eneses!"

Raivo Järvi soovitab esimesel käigul mäele kindlasti suusaõpetaja käest nõu küsida.

Foto: Lea Tammik

HOBI

Talvepuhkus lumistel nõlvadel

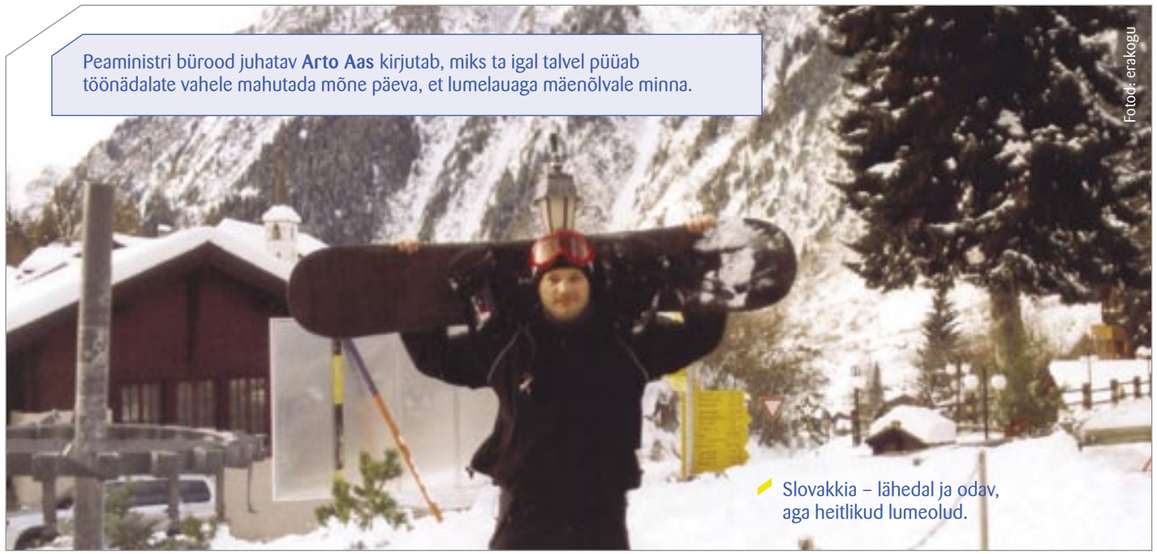

Peaministri bürood juhatav **Arto Aas** kirjutab, miks ta igal talvel püüab töönädalate vahele mahutada mõne päeva, et lumelauaga mäenõlvale minna.

Fotod: erakogu

Slovakkia – lähedal ja odav, aga heitlikud lumeolud.

Ilus loodus, kiirgav päike, hea seltskond ja sportlik treening – kõik see on vaid väike osa põhjustest, mis aastast aastasse üha rohkem eestlasi mägedesse talvemõnusid nautima viib. Kui veel 90ndatel eelistati mägedest laskumisel peamiselt suuski, siis tänasel päeval on populaarseimaks saanud lumelauasõit.

Lumelauaspordi lõplikku läbimurret tunnustatud talvealade hulka ilmestab fakt, et nüüdseks tegemist on ka olümpia-alaga. Varasematel aastatel peeti lumelaudureid ikka pigem noorteks ja natuke hulludeks ekstreemsportlasteks. Praegu võib aga mägedel kohata juba rohkelt eakaid talisportlasi, kes on lihtsalt vanad mäesuusad uue ja põnevama spordivahendi vastu vahetanud.

Kodumaa mäed sobivad, kui lund on

Olgugi, et Eesti talveolud ja mäed ei ole võrreldavad tingimustega näiteks Kesk-Euroopas, soovitan siiski alustada lauasõiduga tutvumist meie enda kodumaal. Lõuna-Eesti suusakeskused on laudurite jaoks hästi arenenud ning sobivad esimesteks sõitudeks (ja kukkumisteks) päris kenasti. Vähemalt saab maitse suhu ning pole vaja pimesi ja kalli raha eest kohe Šveitsi põrutada.

> Lõuna-Eesti suusakeskused sobivad lumelauduritele esimesteks sõitudeks (ja kukkumisteks) päris kenasti

Hea sõiduelamuse tagab korralik varustus. Enamikes suusakeskustes on võimalik lumelauavarustust ka laenutada, ent pikemas perspektiivis on ilmselt mugavam oma varustus hankida. Varustuse hinnad on kahtlemata erinevad, aga Eesti keskmise palga eest peaks juba kõik vajaliku (laud, sidemed, saapad, prillid, kiiver) kvaliteetselt kätte saama. Vett ja külma pidavad riided tuleb muidugi lisaks hankida, eriti kui plaan Eestist kaugemale seigelda.

Euroopa parimad ja suurimad suusakeskused asuvad Prantsusmaal, Austrias ja Šveitsis. Skandinaavia kuurordid on küll autosõidukaugusel, aga oma hinnaklassilt samuti üsna kulukad. Kõige odavam on kahtlemata sõita Slovakkiasse, mis ongi ilmselt eestlaste kõige populaarsem sihtkoht hetkel. Samas jääb Slovakkia mäekeskuste teeninduskultuur, radade arv ja kvaliteet selgelt konkurentidele alla.

Mägedes sõprade seltsis

Kui juba kord lauasõidupisik sees (hoiatan, see on kerge tekkima!), siis on keeruline otsida paremat talvepuhkust, kui sõpradega nädalaks-kaheks Euroopasse talvekeskustesse minek. Loomulikult on puhkuse parim osa lumistelt tippudelt välgukiirusel alla kihutamine, vabaduse tunnetamine ja enda vaimse ning füüsilise võimekuse proovilepanek. Aga mitte vähem tähtis pole suusareiside puhul õhtune *after-sky* ehk maakeeli „tants ja tagaajamine“. Just see „võistlusala“ meelitab mägedesse ka kõige laisemad spordimehed…

Sõidukogemuse kogunedes kipuvad lumelaudurid tavalised suusarajad hülgama ja keskenduvad hoopis hüpete harjutamisele või *off-road* sõidule. Paremad suusakeskused pakuvad lauduritele lausa eraldi tsoone või parke, kus saab proovida kõikvõimalikke trikke, hüppeid ja rennisõitu. See on just see, mis teeb lumelaua tavalistest mäesuuskadest huvitamaks.

Isiklikult soovitan kindlasti proovida *off-road* sõitmist ehk siis laskumist väljaspool märgistatud rada. Paksul lahtisel lumel liuglemine on uskumatult meeliköitev kogemus, mis pakub tavarajal sõitmise kõrval ka tublisti rohkem adrenaliini. *Off-roadi* sõitmine eeldab siiski natuke rohkem julgust ja sõiduoskusi. Kukkumiste ja ootamatuste ohus ei tasu metsavahele keerata ilma kaaslaste ja kaitsevarustuseta. Ettevaatlikkus pole mägedes kunagi liiast.

> Lumelauasport on parim viis talvel sõpradega vabas looduses aega veeta

Lumelauasport on parim viis talvel sõpradega vabas looduses aega veeta. Vähemalt mina ei tea kedagi, kes oleks sellest spordialast kunagi loobunud. Isegi peale korduvaid luumurde ja ajutraumasid on järgmisel hooajal jälle mäe otsas laud alla pandud ja lumivalgesse tundmatusse tuisatud.

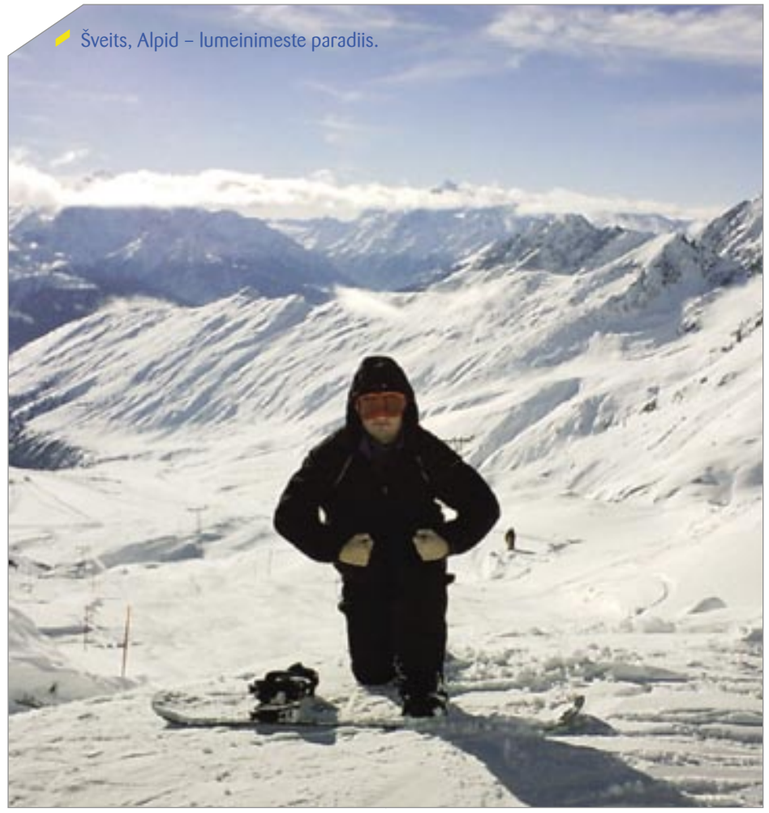

Šveits, Alpid – lumeinimeste paradiis.

RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED

Teder ja Jõks

Jürgen Ligi blogi on ühest küljest oma küünilise otseütlemise, teisalt aga vahetuse, siiruse ja targa inimese maailma muutmise sooviga kõiki veebinomaadidest poliitikahuvilisi vaimustanud juba terve aasta. Järgnev väljavõte pärineb 11. veebruari sissekandest.

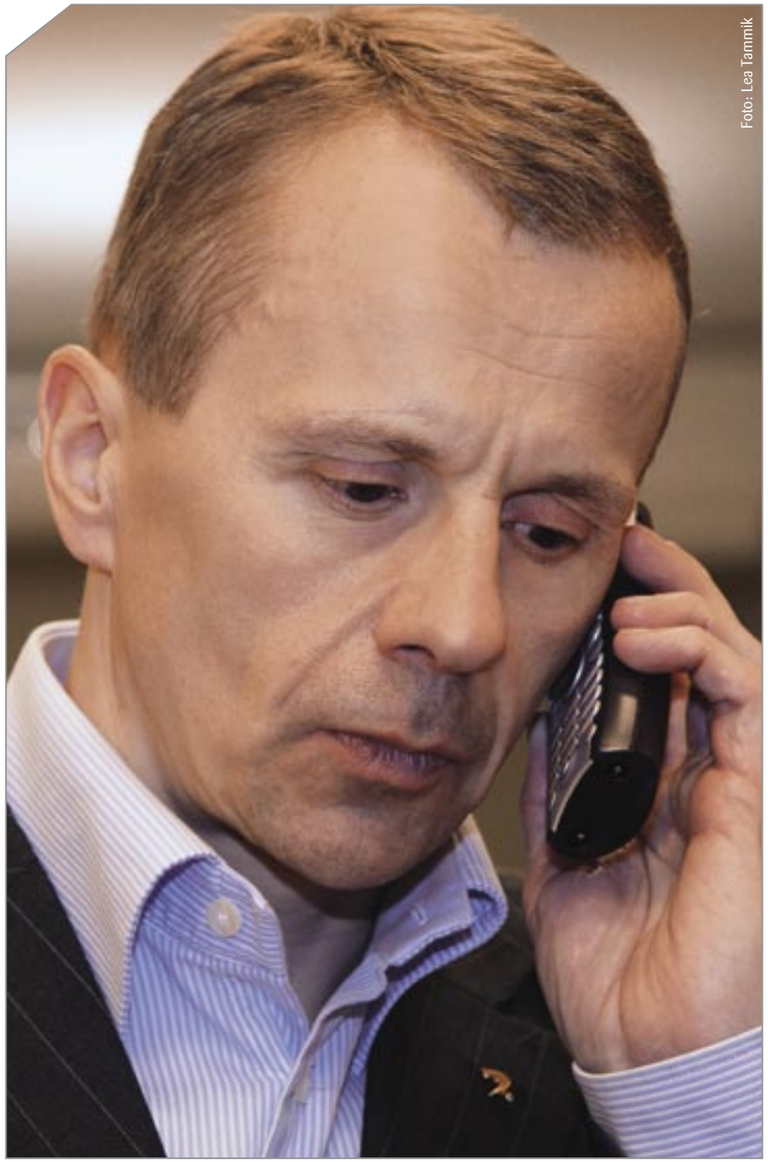

Foto: Lea Tammik

…Ombudsmani veel hiljuti polnudki ja kui ta loodi, oli just Reformierakond see, kes ühendatud institutsiooni välja käis. Lahutamist pole pärast seda tõsiselt arutatudki, on lihtsalt põgusalt mõeldud, et kui õiguskantsler Jõksile üks pool nii väga rohkem meeldivat ja sobivat näib, siis ehk võiks ta seda poolt jätkata ja põhiseaduse järelvalve järeltulijale jagada.

Keit ütleski AKs, et ühe variandina on lahutamist arutatud, aga mingit lõplikku seisukohta pole võetud. Kui oleks võetud, siis väidan, et mittelahutamise seisukoht. Lahutamine on liiga kulukas ja tõestamata idee.

Aga uudisest tuli välja Jõksi fenomeni silmatorkavaim külg – ajakirjandus (M. Saar) võttis uudise kokku „Reformierakond soovib institutsioonid lahutada, Teder ja Jõks on vastu". Mine võta igal konkreetsel juhul kinni, kas süüdi on Jõksi mäng pressiga või pressi mäng Jõksiga. Ajakirjandus on ohtlik narkootikum. Vaja sellist otsitud vastandamist riigil kindlasti pole.

Teder peaks homme läbi minema. Omavahel lubab hääli KE, IRL, sotsid, rääkimata REst ja rohelistest. Aga solki on juba loopida üritatud…

KUIDAS LÄHEB?

Meelis Atonen: Oluline on põhimõtetest mitte taganeda

Reformikiri tutvustab selles numbris nende erakonnaliikmete tegemisi, kes olnud poliitikas eesliinil, kuid nüüd tegelevad teiste asjadega.

Foto: Lea Tammik

Küsitles **Peep Lillemägi**

Oled Reformierakonna poliitika kujunemise juures olnud üle kümne aasta. Kuidas on poliitika ning selle kujundamine muutunud?

Mul oli au olla Reformierakonna asutamise protsessi algatajate hulgas. Tuleb tunnistada, et alguses oli asi palju emotsionaalsem ning põhines rohkem tunnetel, tänaseks on protsessid muutunud laiemaks, läbimõeldumaks ja professionaalsemaks. Ent selles on ka ohumärke, sest edutegurid muutuvad. Kui alguses olime erakonnaga pikka aega liberaalne südametunnistus ja jooksvatele populaarsusreitingutele nii palju tähelepanu ei osutatud, siis mida aeg edasi, seda enam on erakonna poliitikasse jõudnud olupoliitika ning meeldida soovimine.

Tänu sellele oleme tänaseks Eesti populaarseim erakond, aga sellises olukorras on oht populismi kalduda. Oluline on põhimõtteid mitte unustada või reeta.

Mille üle poliitikas oldud ajale tagasi vaadates kõige enam rõõmu ja uhkust tunned? Mis võinuks olla teisiti?

Rõõmu teeb erakonna võime edukas olla. Kusjuures eduna ei käsitle ma niivõrd Reformierakonna positsiooni populaarsusedetabelite tipus, mis iseenesest on ka tore, kui võimet oma ideid ühiskonnas ellu viia. Ettevõtte tulumaksu süsteem, tulumaksu alandamine, vanemahüvitis on vaid mõned väga suured näited, mis meie konkurente siiani vihastavad ja kadedaks teevad. Aga poliitikas ei ole mõtet olla meeldimise pärast, vaid ikka oma programmiliste ideede elluviimiseks.

> „Poliitikas ei ole mõtet olla meeldimise pärast, vaid ikka oma programmiliste ideede elluviimiseks"

Isiklikult tunnen uhkust, et ma jäin poliitikas lõpuni oma veendumustele truuks. Ma ei muutunud olupoliitikuks ja ei läinud kergema vastupanu teed ka sellistes olukordades, kus positsiooni või näilise edu nimel saanuks teha ja paljud olekski teinud kompromisse, mis mulle tundusid vastuvõetamatutena. See on sisemuses väga hea teadmine.

Ebameeldiv on see, kui mingil kummalisel põhjusel me teinekord oma ilmavaate unustame. Näiteks meenutan kehtestatud piiranguid apteekide arvule. Millisel elualal kavandame piiranguid järgmiseks, kas teatame, et Eestis ei tohiks olla rohkem ehitusfirmasid kui praegu või paneme piiri ette kaupluste tekkele? Õnneks on sellised näited olnud väga üksikud, aga nad võinuks olemata olla, kui kõigi oravate liberaalne südametunnistus olnuks alati olemas.

> „Majandusedu on turule taas toonud sohitegijaid suuremas mahus kui normaalne, näiteks osad end ehitajaks nimetavad ettevõtjad usuvad vist tänaseni, et klient on jalamatt"

Olid ka üheksakümnendatel ettevõtja. Kuidas on Eesti ettevõtlus selle ajaga võrreldes muutunud?

Üheksakümnendate alguses oli Eestis siiski varakapitalism oma ohtude ja segaste mängureeglitega, mis tänaseks läbi on saanud – oleme jõudnud tsiviliseeritud ettevõtlusmaailma. Tollal vist võttis ettevõtja kõike lühema perspektiiviga ja seetõttu kasutati paljudele ülekohtuselt ettevõtja asemel tihti nimetajana ärikas. Tuleb tunnistada, inimesi ja elualasid on erinevaid, majandusedu on turule taas toonud sohitegijaid suuremas mahus kui normaalne, näiteks osad end ehitajaks nimetavad ettevõtjad usuvad vist tänaseni, et klient on jalamatt. Keskkond tervikuna on paremaks muutunud, maksud on madalamad, IT areng on andnud palju võimalusi, aga tuleb tunnistada, et avalikul võimul on mõnikord eluvõõraid seadusandlikke akte kehtestades ja osadel poliitikutel oma rumalate ideedega ikka komme ettevõtlust segada. On palju positiivset, aga ikka suudab keegi mujal miskit ära lörtsida. See peaks Reformierakonnale tervikuna andma indu jätkata liberaalsete ideede eest seismisel.

Kulla ostule-müügile hakati Eestis laiemat avalikkuse tähelepanu pöörama pärast seda, kui Sinust sai otsustaja sellega tegelevas firmas. On see kokkusattumus?

Kindlasti mõjus kuigipalju ka minu liitumine Tavidi meeskonnaga. Ent tegu on väga auväärses eas ettevõttega, Eestis tegutseb Tavid seitsmeteistkümnendat aastat ja kulla vahendamisega juba kolmandat aastat ning küllap oleks investeerimiskuld tuntuks saanud ikka. Kuld investeerimisvahendina on olnud Eestis, üldse Skandinaavias ja Balti riikides, kahjuks alahinnatud. Kuld on raha säilitajana ning investeerimisportfelli rikastajana väga hea tasakaalustaja. Tänased sündmused maailma raha- ja aktsiaturgudel tõestavad mu juttu ehedalt. Me Tavidis mitte ei müü ja osta kulda kui kaupa, vaid usume kulda. Pikemas plaanis on idee tegevust laiendada ja ehitada Tavidi baasil üles rahvusvaheline kullapank.

> „Spordis olen kindlad eesmärgid seadnud: maraton peab alla kolme tunni läbi joostud saama"

Miks valisid Tavidi?

Sellel on mitu põhjust. Mulle meeldis selle ettevõtte filosoofia ning meeldivad sealsed inimesed. Aga oluline on seegi, et tegu on ettevõttega, mis ei ole kuidagi poliitika ega riigiga seoses.

Ütlesid, et perele jääb poliitikast loobumise järel enam aega. Mida selle ajaga ette võtad, mida perega koos kindlasti teha soovid?

Mul jääb rohkem aega perele, sõpradele, iseendale. Kindlasti tahame lähematel aastatel rohkem reisida. Tahaks lihtsalt rohkem koos olla, näiteks sel laupäeval lähen tütrega tema tantsuvõistlustele, poliitikuna õnnestus mul liiga tihti laupäevaks mingi tööüritus kalendrisse saada. Mu lapsed on just selles vanuses, kus isa väga vaja.

Sõprade seltsi järgi tunnen suurt puudust, neid on nii Eestis kui väljaspool, tahan ka kaugematele sõpradele külla minna. Liiga tihti olen pidanud neile vabanduseks ütlema: tead, vahel harva mind ikka lastakse inimeste hulka, enamuse aastast hoiavad Toompeal kinni.

Ise tahaks end täiendada ning spordis olen kindlad eesmärgid seadnud: maraton peab alla kolme tunni läbi joostud saama.

Mida ütled oma valijatele Järva- ja Viljandimaal?

Teie huvid saavad esindatud ka siis, kui Meelis Atonen ei ole Riigikogu liige. Ma olen ikka Reformierakonna juhatuse liige, praegu ka erakonna aseesimees. Minu mõju poliitilistele otsustele on piisav, et valijate eest seista. Rõõmustav on see, et vähemalt mõnda aega ei ole ma maksumaksjale koormaks.

Mida soovitad nendele, kes Reformierakonnas põhitöökohaga poliitikutena jätkavad?

Ärge unustage, et Reformierakond ei ole lihtsalt üks erakond, vaid kooslus, mis usaldab inimesi ja tema vabadusi, võitleb ettevõtlusvabaduste eest, lühidalt, lugege ikka erakonna ilmavaatelisi alusdokumente. Tehke kõik otsused arvestades mõistusele lisaks ka südame häält. Julgege vastu võtta ebapopulaarseid otsuseid, kui peate neid õigeks. Poliitikud ei tohi muutuda avaliku arvamuse kajastajateks nupulevajutajatena, poliitikud peavad olema teenäitajad tulevikku. Lohutuseks teadmine, et poliitikutele ei anta lõplikke hinnanguid valimistel, vaid ajaloos.

KÖÖGIS

Keit Pentus: Kodus peab söömiseks aega leidma

Keit Pentus kirjutab, et vähemalt kord nädalas võiks ja peaks söömaaeg olema midagi enamat kui lihtsalt kõhu täitmine toiduga.

Kodus söögitegemine, mõnusas seltskonnas hea toidu nautimine ja suured perekondlikud söömaajad on midagi, mis on mulle lapsepõlvest kaasa tulnud. Selleks, et pere suure laua taha koguneks, ei pidanud meie peres sugugi alati kellegi sünnipäev olema. Piisas täiesti nädalavahetusest. Ja elevust oli suurte söömaaegade ettevalmistamisega alati maja täis. Mina mäletan, et kibelesin hirmsasti salatit hakkima, aga ema ei riskinud teravate nugade juurde mind õige tükk aega lasta. Nii et üsna mitu aastat oli minu panuseks kartulisalatisse muna koorimine. Vanaema koogiküpsetamise juures oli mu'st esialgu kõige rohkem „abi" panni peale valatud koogitaigna kausi puhtaks kraapimisel ja ära limpsimisel, nii umbes 4-aastaselt usaldati mulle juba ka munade vahustamist. Igal juhul on lapsepõlvest vist kõik meie pere lapsed söögitegemise pisiku kaasa saanud, sest nüüd, kui mina ja Sten vanematest eemal elame, on meil teinekord tükk tegu, et paika panna graafik, millises järjekorras üksteise juures peresöömaaegu peetakse. Kõik kibelevad võõrustajateks olema. Kristian, kes veel kodus elab, vabastab teinekord aga emaisa õige hea meelega toidutegemisest ja kokkab ise – tema tehtud lasanje annab üldiselt kõigile restorani lasanjedele silmad ette.

Keit Pentus: Vaheduseks on tore turul värskeid toiduaineid valida.

Fotod: erakogu

Keit Pentus köögis askeldamas.

Miks peaks ennast üldse kokkamisega vaevama, kui võiks laua katta poest ostetud valmistoitudega? Eks kiirete ja pikaks venivate tööpäevade hulgas on mul ka selliseid, kui lihtsalt ei jõua ise süüa teha. Aga midagi ei ole teha – ükski valmistoidu letist ostetud ja kiirelt lauale pandud hõrgutis ei asenda minu jaoks seda, kui kodus on köök mõnusat söögilõhna täis ja sa siis pärast paaritunnist mässamist katad laua, paned küünlad põlema, valad välja klaasi head veini ja serveerid täpselt oma maitse järgi maitsestatud toidu. No hoopis teine tunne tuleb sisse ja kõik päeva närvilised momendid tunduvad siis, lauda istudes, sootuks ebaolulisemad.

Mis ühes söömises üldse võib nii erilist olla? Istud lauda või võtad lihtsalt taldriku kätte, sööd oma portsu kuskil käigu pealt ära ja lähed 15 minuti pärast pooleli jäänud asjadega edasi… Eks nii võib ka. Aga mina kodus sellist turbosöömist eriti ei salli. Eriti siis, kui kogu pere on koos – siis on söömaaeg ikka täiesti omaette „üritus". Ma pean ütlema, et meie peres pole kunagi kinni peetud sellest reeglist, et laua taga ei räägita. Pigem on meie söömaajad sellised veidi itaallaslikud, kus räägitakse kõigest, mis vahepeal kellegi elus olulist on toimunud, arutatakse teinekord kõikvõimalikke maailma asju, jagatakse positiivseid muljeid ja naerdakse. Söömaaeg ei ole mitte lihtsalt kõhutäitmise veerandtund, vaid omamoodi rituaal, mille lõpuks on kõigil mõnus enesetunne ja kogutud positiivsete emotsioonide tulemusel kuskile sisemusse pesa teinud head energiat jagub jälle tükiks ajaks.

> **Söömaaeg ei ole mitte lihtsalt kõhutäitmise veerandtund, vaid omamoodi rituaal, mille lõpuks on kõigil mõnus enesetunne ja kogutud positiivsete emotsioonide tulemusel kuskile sisemusse pesa teinud head energiat jagub jälle tükiks ajaks**

Mu käest ikka aeg-ajalt küsitakse, et mis mu firmaroog on. Jään alati vastamisega hätta. Ma armastan ühtviisi palju teha nii krõbeda kamaraga seapraadi kui küpsetatud kitsejuustu kirsstomatite ja rukkolaga. Või soolaheeringat hapukoore ja sibulaga või india köögist õpitud krõbedat kana kašu pähklitega. Üheks mu uueks lemmikuks on näiteks tomati-sibula salat kreeka pähklitega. Lõpuks sõltub kõik konkreetse hetke tujust ja seltskonnast, kellega lauda istutakse. Mõnikord tean juba hommikul, et täna on selline tuju, et teen õhtul küpsetatud köögivilju krõbeda parmesani juustuga. Teinekord on veisefilee veinikastme ja kartulipüreega nagu rusikas silmaauku. Ehk siis – ei ole mõtet fantaasiale kätt ette panna. Söögitegemisega on nii, nagu palju muugagi – kui ei julge proovida, ei saa kunagi teada, millest ilma oled jäänud.

UUS TEGIJA

Arendusjuhi tööpäev on täis vajalikku sehkendamist

Reformierakonna Läänemaa arendusjuht **Tõnu Parbus** kirjeldab Reformikirjale üht oma tööpäeva.

Ärkan kella seitsme paiku mõnusa kohvilõna peale, mis üle korteri hoovab. Naeratus tuleb suule ning krapsti olen voodist väljas. Sean sammud vannitoa poole, et veega minema ajada viimsed uneriismed, mis mind veel kiusavad. Kööki jõudes aurab kohv juba tassis ning ootab, millal ta kallale saaksin asuda, et mu päeva algust meeldivaks teha. Võtan tassi ja lähen suurde tuppa, et sisse lülitada televiisor ning vaadata hommikuprogrammist ajalehtede tutvustusi ning uudiseid. Seekordki räägitakse mitmest Reformierakonna ministrist, kes päris heade asjadega hakkama saanud.

Kell on jälle märkamatult pooltunni edasi liikunud. Tarvis elukaaslane tööle ja laps lasteaeda viia. Lähen õue, et auto sooja panna, kui avastan, et üksikud lumehelbed sajavad taevast. Mõtlen endamisi, et lõpuks ometi tuleb talv. Hiljem ilmateadet lugedes näen, et see oli asjatu lootus.

Perekondlikud kohustused täidetud, sõidan koju, mis arendusjuhi jaoks ühtlasi ka kontori aset täidab. Maandun arvuti taga ning esimesena vaatan üle kirjad, mis postkastis ootavad. Tihti tuleb just e-kirjadega ülesandeid, mida päeva peale kibekähku täita tuleb. Kuna on veebruarikuu esimene päev, mõtlen, et sel kuul võiks eriti tubli olla ning bilansi ja kuuaruande esimesel päeval valmis teha. Mõeldud-tehtud. Vahepeal tuleb Liider 2009 koolituse kohta infot ning oma rõõmuks avastan, et Läänemaa osalusprotsent oli esimese ülesande tegemisel hea. Meenub, et saime kontorist skännerid, et liitumisavaldusi paberkandjalt digitaalseks saaks teha. Kuna masin hetkel karbi sees oma aega on oodanud, otsustan talle veidi tähelepanu pöörata. Teades enda suhet tehnikaga avan karbi väikese hirmuga. Üldjuhul kipub tehnika minu käes mitte töötama või siis katki minema. Saan karbi lahti, installeerin tarkvara ja paistab, et seekord läks kõik õnneks. Töötab. Saan ka mõned paberid digitaalseks muuta. Infoajastu ikkagi.

Seekordki räägitakse teleuudistes mitmest Reformierakonna ministrist, kes päris heade asjadega hakkama saanud

Kaua oma saavutuse üle rõõmu tunda ei saa, sest ootab Reformierakonna Riigikogu fraktsiooni Läänemaa visiidi kavandamine. Tuleb paika panna ajakavad ning kohalike omavalitsusjuhtide, ettevõtjate ning teiste reformikatega asju kokku leppida. Õnneks on maakonna juht meil väga asjalik ja aitab alati, kui saab. Siinkohal lähebki tema abi tarvis. Kiri teele ning vastust ootamata lõunat sööma. Peale lõunasööki sätin end linna peale, kuna tarvis kokku saada ühe inimesega, keda huvitab erakonna liikmeks astumine. Tarvis talle veidi selgitustööd teha. Pool tundi jutuajamist, millele järgneb avalduse täitmine – erakonnal jälle üks liige juures. Sageli on nii, et inimesed on oma mõtetes tegelikult juba selgusele jõudnud, kui saavad need arvamused jutuajamises üle korrata, siis on selge, et soov erakonna kaudu kodukoha ja Eesti tulevikku määrata on vaid vormistamise küsimus.

Tagasi arvuti taha jõudes vaatan üle kirjad ning loen läbi uudised. Tegelen veel veidi fraktsiooni külaskäiguga, saabunud on mõned vastused ja täpsustavad küsimused, mis ootavad vastamist. Siis saab kell juba nii palju, et tarvis laps lasteaiast ära tuua. Täna viin ta vanaema juurde, kuna kohekohe tuleb laulma minna. Peale kaht tundi lauluharjutusi sõidan vanaema juurde, võtan elukaaslase lapsega peale ning sätin kodu poole. Koju jõudes veel kord arvuti taha, et üle vaadata kirjad. See on justnagu haigus. Iga võimalik hetk postkasti vaadata, et äkki keegi on kirjutanud. Ongi kirjutatud. Õnneks kannatab sellele vastamisega homse hommikuni. Tunnen rõõmu kordaläinud päevast ning lasen ajul puhata, vaadates päeva kokkuvõtteks mingit tobedat äraarvatava lõpuga jänkistani filmi. Uneaeg.

Reformierakonna Läänemaa arendusjuhil Tõnu Parbusel tuleb oma ameti tõttu rohkesti ringi liikuda.

Foto: erakogu

RIIGIKOGU LIIKME MÕTELUSED

Mõnusama elu lävepakul

Riigikogu liige **Hannes Astok** ennustab, et lähenemas on aeg, mil arvuti räägib meiega ja mõistab seda, mida me talle ütleme.

Foto: Lea Tammik

Juba mõne aasta pärast suhtleme me arvutiga puudutuste, kõne ja pilgu kaudu, mitte ei juhi teda klaviatuuri ja hiire abil. Nii kuulsin Bill Gates'i väitvat ühel hommikusöögil tänavu jaanuaris Berliinis. Tema juttu ja visioone tasub teraselt jälgida. Kakskümmend aastat tagasi oli peale Gates'i vähe neid, kes uskusid, et aastal 2008 on maailmas kasutusel üle miljardi arvuti. Mobiiltelefone kasutab ligi pool maailma elanikkonnast ehk üle 3 miljardi inimese.

Ometi kasutatakse arvuteid praegu enamasti kirjutusmasinatena või surfamiseks, telefone aga peamiselt helistamiseks. Kuidas võiks meie elu muutuda veel mugavamaks ja lihtsamaks tänu arvutitele ja telefonidele? Areng toimub kolmes suunas: seadmete kasutamine muutub lihtsamaks, seadmed ise taibukamaks ja vähemnähtavaks ning teenuste sisu areneb koos inimeste vajadustega.

Hiir ja klaviatuur kaovad

Arvutihiir tõi omal ajal kasutajamugavusse revolutsiooni. Aga veel lihtsam ja mugavam oleks kasutada puutetundlikku ekraani, millele näpuga tonksates rakendused avanevad. Arvuti suudab juba eesti keeles rääkida, tänu eesti kõnesünteesi-teadlaste tublile tööle. Mõne aasta pärast peaks olema igapäevane, et saad valida, kas loed kirja pilguga läbi või lased selle endale ette lugeda. See aitab nii nõrga nägemisega inimesi kui autojuhte, kes ka autorooli taga oma sõnumite ja e-kirjade sisu teada saada himustavad.

Järgmiseks sammuks on arvuti arusaamine meie jutust. Uuemad mobiiltelefonid tunnevad juba ära eelnevalt heliliselt salvestatud nimed. Piisab sellest, kui vajutada kindlat nuppu ja öelda: „Peeter!" ning telefon valibki õige numbri. Soovitan seda soojalt vanematele inimestele, kellel väikese ekraaniga telefonimenüü sirvimine on keeruline. Tulevik on aga veel lihtsam. Arvuti (ja telefon on ka väike arvuti) tunneb ära inimese kõne ning suudab mõista inimese käske erinevate rakenduste juhtimiseks. Ütled: „Osta Tartu bussipilet!" ja masin pakub sulle vastuseks erinevaid võimalikke piletivariante.

Veelgi helgem tulevik tõotab tulla siis, kui rahva hulka jõuab pilgu jälgimise tehnoloogia. Teisisõnu suudab arvutiekraan jälgida inimese pilku ning mõista ka seda hetke, kui inimene tahab midagi süvitsi lugeda.

Aina olulisemaks muutub ka arvutikasutuse turvalisus. Arvutipätid üritavad ikka ja jälle kergeusklikelt raha välja petta. Hullem varinat on nn identiteedivargus, kui keegi tegutseb sinu nime all, üritades tühjendada sinu pangaarvet või maha müüa sinu vara.

Tõhus ja turvaline lahendus on ID-kaardi kasutamine, millele peagi võiks lisanduda sõrmejälgede ja silmaiirise võrdlemine. Viimast lahendust juba lennujaamades katsetatakse.

Mõne aasta pärast peaks olema igapäevane, et saad valida, kas loed kirja pilguga läbi või lased selle endale ette lugeda

Arvuti jälgib tervist

Teine oluline arengusuund on eriotstarbelised seadmed, mis aitavad jälgida inimeste tervist, kasutada koduseadmeid jne.

Eesti teadlased on välja töötanud seadme Doc@Home (maakeeli Kodutohter), mis kätte võttes mõõdab ära inimese vererõhu, kehatemperatuuri ja muud olulised näitajad ning edastab need ise arstile

Eesti teadlased on välja töötanud seadme Doc@Home (maakeeli Kodutohter), mis kätte võttes mõõdab ära inimese vererõhu, kehatemperatuuri ja muud olulised näitajad ning edastab need ise arstile. Ning kui mingi näitaja on halb, saab arst inimesega kohe ühendust võtta ja ravi määrata.

Uued nutikad sensorid süütavad ja kustutavad teie eest tulesid ja reguleerivad ruumide temperatuuri vastavalt sellele, kas seal on keegi või mitte. Muru kastmise saab muuta automaatseks vastavalt maapinna niiskusele, kardinaid ette tõmmata vastavalt päikesevalgusele eredusele.

Mugavusega kaasneb võit inimeste tervises ja heaolus. Nii tervise jälgimise seadmed kui mugavusvidinad teevad meie elu vanemas eas lihtsamaks ja iseseisvamaks ja aitavad oluliselt säästa energiat.

Eelkirjeldatud lahendusi töötavad välja nii innukad väikeettevõtted kui rahvusvahelised hiigelkorporatsioonid. Aga mida saame teha täna ja ise?

Riik, omavalitsused ja firmad peaksid üle vaatama oma Internetis olevad koduleheküljed ja muutma need kasutajasõbralikuks. Info peab olema lihtne ja mõistetavas keeles, teenused pakutud arusaadavalt, et neid samm-sammult kasutada saab. Kui teenused on mugavad ja lihtsad, saab igaüks meist, kodaniku või ettevõtjana oluliselt säästa aega ja raha.

Tehnika ja tehnoloogia peab olema inimese kasutada, mitte vastupidi.

SOOVITAME...

...raamatut

Ludwig von Mises ja Liberalism

Tõlkinud Kalev Kukk ja Kalev Kallemets.
Tartu: Ilmamaa, 2007, 240 lk.

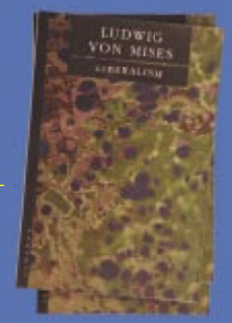

„Roland Baader on öelnud: „Kes oma elus vaid ühtainsat raamatut vabadusest, turust ja liberalismist lugeda saab või tahab, see võiks valida selleks 1927. aastal ilmunud Misese teose Liberalism.“ Roland Baaderit võib ses suhtes usaldada. Tegemist on saksa keeleruumi ühe hinnatuma liberalismi populariseerijaga, teisalt on aga Misese kõnealusele raamatule tõepoolest raske, kui mitte võimatu, leida kõrvale teist niivõrd ehedat eestkostet liberalismile. 80 aastat pärast esmatrüki ilmumist on Liberalismi võimalik lugeda ka eesti keeles. Raamat ilmus „Avatud Eesti Raamatu“ sarjas, kus tutvustatakse Lääne filosoofia ja ühiskonnateaduse võtmetekste.

Ludwig von Mises (1881–1973) on erakordselt viljaka sulega majandusteadlane ja sotsiaalfilosoof, keda võib käsitleda nii klassikalise liberalismi viimase mohikaanlasena kui ka alusepanijana neoliberalismile. Teda võib julgelt kõrvutada selliste 20. sajandi liberaalse mõtte suurkujudega nagu Friedrich August von Hayek, Ludwig Erhard ja Milton Friedman, pigem neist isegi ettepoole seada.

Liberalism on eelkõige ood eraomandile. Eraomandi kui instituudi kaitseks astub liberalism Misese sõnutsi välja mitte seetõttu, et eraomand on „kasulik“ eraomanikele-kapitalistidele (nii väidavad liberalismi oponendid, kes näevad liberaalides teatava klassi huvide kaitsjat), vaid seetõttu, et see on kasulik kogu ühiskonnale: „Ühiskond vajab säilimiseks eraomandit, ja kuivõrd inimesed vajavad ühiskonda, peavad nad kinni hoidma eraomandist, et mitte kahjustada enda ja kõigi huve. Ühiskond saab püsida ainult eraomandi toel. Kes astub välja eraomandi kaitseks, astub välja inimkonna ühiskondliku kooselu kaitseks, inimkultuuri ja tsivilisatsiooni säilimise eest. Ta on ühiskonna, kultuuri ning tsivilisatsiooni kaitsja ja apologeet.“

Mises küsib retooriliselt, miks peaks liberaalne riik „olema naeruväärsem või halvem, kui riik, mis tegeleb kapsaste sissetegemise, püksinööpide tootmise või ajalehtede väljaandmisega”

Riigi ülesanne on seetõttu eelkõige eraomandi kaitse. Selleks peab riik täitma oma teist peamist ülesannet – tegutsema rahu tagamise nimel, „ilma milleta ei saaks eraomandi toime avaneda“. Mises küsib retooriliselt, miks peaks liberaalne riik „olema naeruväärsem või halvem, kui riik, mis tegeleb kapsaste sissetegemise, püksinööpide tootmise või ajalehtede väljaandmisega“.

Liberalism pole seejuures kaugeltki majanduse-keskne raamat. Läbivalt tõestab Mises, et liberalism on alati pidanud silmas kõigi ja mitte kunagi mingite erigruppide hüvangut. Raamatu sisu ulatuse edastavad kas või peatükkide pealkirjad: I Liberaalse poliitika alused; II Liberaalne majanduspoliitika; III Liberaalne välispoliitika; IV Liberalism ja poliitilised parteid ning V Liberalismi tulevik.

NOORED

„Tere! Tore näha, kuulsin et sul läheb väga hästi?”

Henri Arras kirjutab sellest, kuidas Reformierakonna Noortekogus vormuvad tuleviku Eesti tippjuhid.

Aasta on 2029. Äsja valitud Tallinna linnapea satub samasse kohta lõunat sööma välisministri ning uue aja ühe edukaima ettevõtjaga. Nad tervitavad teineteist rõõmsalt, on õnnelikud juhusliku kohtumise üle ja istuvad samasse lauda, et meenutada mõnusalt aega, mil Reformierakonna Noortekogus tuttavaks saadi.

See stsenaarium ei ole ulme valdkonda kuuluv, vaid igati realistlik. Loomulikult on täna võimatu öelda, kes täpselt need kolm inimest on ja võib-olla tõesti pole kolmas välisminister, vaid hoopis peaminister. Aga ole sa pealegi Gert või Gerli, kindel võid olla selles, et tänasest noortekogust sünnivad tuleviku Eesti tegijad. Seda on juba ajalugu tõestanud – kui kümme aastat tagasi alustasid esimesed reforminoorte klubid, siis tänaseks on Kristen Michal, Keit Pentus või Silver Meikar juba oma kannad jõuliselt Eesti poliitikas maasse löönud. Juba on järgmisest põlvkonnast end kehtestanud näiteks Lauri Luik ja Kalle Palling. See nimekiri võiks jätkuda pikalt, sest noortekogust peale hakanud edulugusid on kümneid ja kümneid. Ja ei saa ka imestada, sest alati on olnud nii, et kui palju noori, energilisi ja talendikaid inimesi kokku saavad, siis sellest lihtsalt peab sündima midagi erakordset. Mõelgem kas või sellele, kui olulist rolli mängisid meie riigi iseseisvumisel 90 aastat tagasi gümnaasiumi- ja üliõpilased.

Kümme aastat tagasi alustasid esimesed reforminoorte klubid, tänaseks on Kristen Michal, Keit Pentus või Silver Meikar juba oma kannad jõuliselt Eesti poliitikas maasse löönud

Noortekogul on klubisid üle Eesti rohkem kui viiekümnes erinevas paigas. Olles ise lähemalt seotud Tallinna noorte tegevusega, saan rääkida sellest kahe sõnaga täpsemalt. Veebruaris-märtsis on meil toimunud või plaanis näiteks väitluskoolitus, gümnaasiumilõpetajatele kirjandikoolitus, kohtumine Isamaa ja Res Publica Liidu noortega, hulganisti pidusid ja mõnusaid kokkusaamisi. Heaks tavaks on iga kolme nädala tagant korraldada klubikoosolek, kus arutame päevakajalistel teemadel ja külas käib mõni tuntud ja huvitav isik, näiteks Igor Gräzin või Kristiina Ojuland. Vene keeles on käivitatud populaarne psühholoogiakursuste sari, ühesõnaga – noortele jagub tegevust rohkem kui küllaga. Saab nii pidu ja pulli kui tutvusi ja teadmisi.

Vot selline on siis elu noortekogus. Igaüks leiab siit omale midagi, kõik leiavad endale uusi tuttavaid. Neid samu tuttavaid, kellele siis 20 aasta pärast juhuslikult kokku saades saad rõõmsalt tere öelda ja mõnusalt muljeid vahetada.

RISTSÕNA

Ihule kõige lähemal olev oma riideese
Naisi uuendav kirurg (4 tähte)
Osake suurest valukisast
Reuters
Rahvalik bänd
Spordiala
Varbvõre
Noot
Churchilli lahutamatu kaaslane
Pildi-persoon
Kauban-duskett
Järv Vooremaal
Asesõna
Kommerts
Kuldmünt keskaja Veneetsias
Perseuse ema
Vastus-kiri meilile
Kümnendik
Reedeti valu-tama hakkav objekt
Gadoliinium
Kriminalisti tööriist
Cimbler
***
Lämmas-tiku-ühend
Keskaja rumeen-lane
Figuur
Eesti Rahva Muuseum
Riigi Teataja
Yleisradio
Leaf Area Ratio
Hoogne rõõmupidu
Vanade roomlaste tervitus
Elektroo-nikafirma
3 eri vokaali
Valetaja poolt silma aetav asi
Päikese var-jutaja (4 t)
Pildi-persoon
Saar
Homo-naised
Enne-nägematu asjandus
Kilplaste kodu
Uudistama
Internet Access
Kübe
Kalts
Hauaküngas
Kosmonaudi ülikond
Euro-normatiiv
Pealegi
Põhja-Ameerika hokiliiga
Lukufirma
Üks 7-st vennast
Ballitants
Põhi
Eba-rahuldav
Nõialuud
Sümpaat-ne tots
500.
Sarnased tähed
Eurolaulu-issi
Asomniat põdev
Vööt
Natslik armee
Esikülg
... Gräzin
Mägede vallutaja
Tuim pähe-õppija
United Nations
Pealinn Euroopas
Las Vegas
Inglase sool
Euroopium
Sent
Idamaine isand
Süüdistatava päästerõngas
Anna alla!
Tarbetu
Telejaam
Armas pesapaik
Teravili
“Tšuk ja ...” (A.Gaidar)
Kunstiteos
Push Up
Vahva
Vald Jõge-vamaal
Vanakraam
Küla Vigala vallas
Nädala algus
Poola härra
Lind
Kõigi teede lõpp-punkt
Aina
Rajakas
Dionysose kaaslane
Kapsel
Käskkiri
Moslemi jumal (5 tähte)
Muusika-line üritus
Jaapani uimajook
Ristsõna

EESTI 90
EESTI VABARIIGI JUUBELIAASTA

LIBERALISM

Liberalismi „piibel” nüüd eesti keeles!

Ludwig von Mises
LIBERALISM

Tõlkinud Kalev Kukk ja Kalev Kallemets

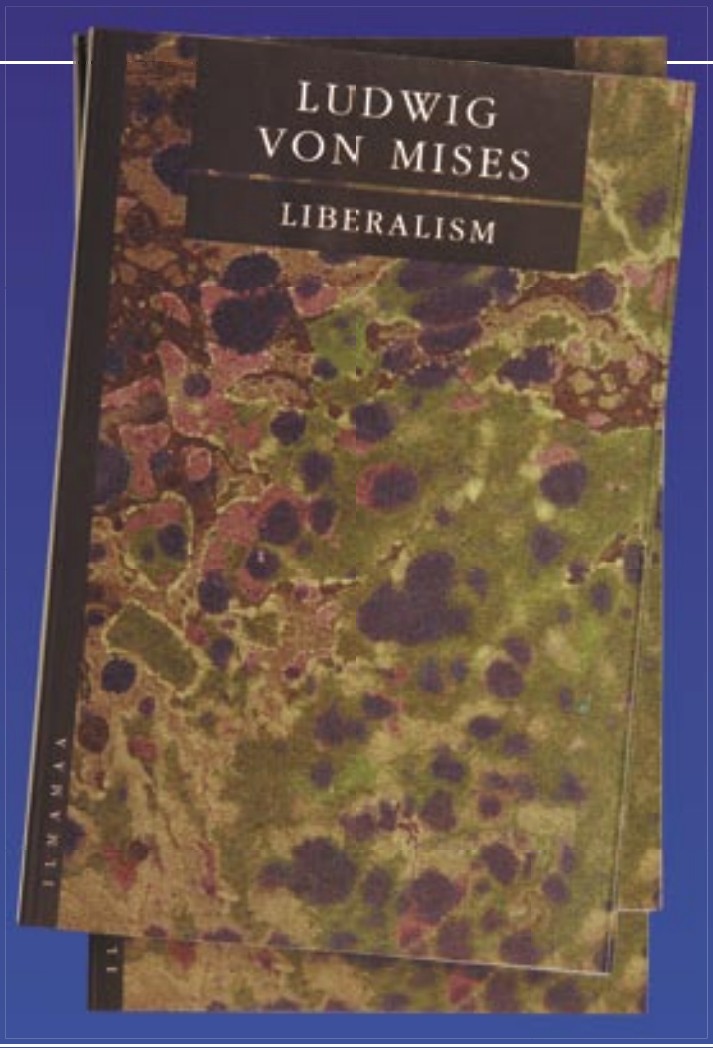

Sari „Avatud Eesti Raamat”
Kirjastus „Ilmamaa”

Raamatu väljaandmist toetasid Liberalismi Akadeemia ja
Eesti Kultuurkapital

THE ACADEMY OF LIBERALISM
LIBERALISMI
AKADEEMIA